

PRIMJERI DOBRE PRAKSE U LOKALNOJ SAMOUPRAVI U CRNOJ GORI 2012. GODINE

Ministarstvo unutrašnjih poslova
Crne Gore

Zajednica opština Crne Gore

Organizacija za evropsku
bezbjednost i saradnju
Misija u Crnoj Gori

**PROGRAM
NAJBOLJE PRAKSE
U LOKALNOJ
SAMOUPRAVI**

2012. godine

SADRŽAJ:

1. Kulturno naslijeđe u funkciji razvoja turizma i lokalne zajednice	5
 Tradicionalna igra i pjesma kao segment kulturno umjetničke ponude u turizmu	7
Međunarodna smotra folklora	13
Izrada i realizacija Strategije razvoja turizma u opštini Danilovgrad do 2020 god.	19
2. Ruralni razvoj u funkciji razvoja lokalne zajednice	31
 Dobro selo – bolji grad	33
Poboljšanje turističke ponude kroz unapređenje eko-smještajnih kapaciteta na Bjelasici	41
Regionalna izložba pčelinjih proizvoda i pčelarske opreme	49
3. Javno privatno partnerstvo	55
 Zelena Pijaca i Šoping centar u Bloku V, u Podgorici	57
 Uredjenje gradskog trga	63
Zajedno ka bolje uređenom mjestu	71
4. Ubiranje lokalnih javnih prihoda	79
 Porez na nepokretnosti sređivanje poreske baze kroz projekat fiskalni katastar i uniformisanje poreske inspekcije	81
 Ubiranje poreza na nepokretnosti	93
Želimo da gradimo poštujući zakon	101
Proširenje obuhvata poreskih obveznika kroz uručenje poreskih rješenja na terenu i “inspekcijski nadzor” nepokretnosti	109

1

Kulturno naslijeđe u funkciji razvoja turizma i lokalne zajednice

Tradicionalna igra i pjesma kao segment kulturno umjetničke ponude u turizmu

NAZIV JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

Centar za kulturu Kolašin – organizaciona jedinica KUD

“Mijat Mašković”

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave:

KUD “Mijat Mašković” je nosilac kulturnih dešavanja u Kolašinu, okuplja najveći broj mladih i jedini je KUD koji se bavi sakupljanjem i naučnom obradom etnološke, etnomuzikološke i etnokoreološke građe prikupljene na terenu. Postoji od 1943. i učesnik je mnogobrojnih svjetskih i evropskih festivala folkloru. Dostojan je reprezent crnogorske tradicije priznat i u naučnim krugovima zbog autentičnosti i specifičnosti programa koji izvodi. Funkcioniše u sklopu Centra kulture Kolašin.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse:

Analizom turističke primjene kulturno umjetničkog sadržaja sa izrazito autentičnim crnogorskim prefiksom koja podrazumijeva igre, pjesme i običaje narodna kolašinskog kraja, došlo se do zaključka da je ponuda izuzetno siromašna programom koji sadrži staru, nestilizovanu crnogorsku tradiciju. Smatrali smo da je neopohodno da se turisti upoznaju sa onim dijelovima naslijeđa koji se baziraju na istinitim podacima, prikupljenim naučnim tzv. “terenskim” radom. Sama želja turista u Kolašinu (kao i naša pobuđena profesionalnim motivom) bila je da vide pravi prikaz tradicije naroda našeg kraja, kako bi se bolje upoznali sa kulturom crnogorskog naroda. Istražena su pojedina sela Rovaca i Morače i mateijal je stručno obrađen i prenesen na scenu. Sa vlasnicima ugostiteljskih objekata ostvarena je saradnja i počelo se sa planskim prikazivanjem tog programa za turiste (mahom inostrane). Ostvarena korist bila je višestruka, počev od finansijske, kulturološke do naučne. Turistima je omogućeno da osjete čari i mistiku davno prošlih vremena i da ponesu pozitivne utiske sa sobom. Na naučnom planu, identitetski je zaokružena (u muzičkom smislu) jedna, do sada neistražena, oblast. Prevaziđena je praksa da se inostranim turistima prikazuje necrnogorski i baletski stilizovan program. Ulazeći u ovaj projekat KUD “Mijat Mašković” pokrenuo je novu stranicu u primjeni autentične crnogorske igre i pjesme.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete: Branislav Jeknić

Pozicija u jedinici lokalne samouprave: Direktor Centra kulture Kolašin

Kontakt adresa: Trg Boraca bb 81210 Kolašin

Telefon: 069 383 005

E-mejl: kulturakolasin@t-com.me

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Glavni problemi Opštine su nedostatak turističke ponude sa kulturnim sadržajem prepoznatljivim za ovaj kraj, a djelimično su opisani u poglavljima 2.4.1. i 3.2.1. u Strateškom planu razvoja Opštine Kolašin 2012-2016. –nacrt, kao i nacrtu LPAM –a 2012.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Prezentacija lokalne nematerijalne baštine sa tendencijom na igrama, pjesmama i običajima naroda kolašinskog kraja kako turistima koji borave u našem gradu, tako i u usko – stručnim krugovima. Nedostatak autentične crnogorske igre, pjesme i običaja (pod ovim se podrazumijevaju tradicionalna, autentična igra i pjesma nestilizovana tehnikama baleta, ili modernim koreografijama i muzičkim aranžmanima). Problem je kulminirao sve većom posjetom inostranih gostiju 2010 – 12. g. i njihovom željom da se upoznaju sa lokalnom baštinom, te nemogućnošću vlasnika da obezbijede grupe koje bi izvodile autentični program.

3. Ciljevi dobre prakse

Prikupljanje i stručna obrada folklornih elemenata sa terena, njihova primjena u scenskim prikazima i prezentacija tog materijala domaćim i stranim turistima i stručnim krugovima. Motivisanje ugostitelja i turističkih radnika na forsiranju kulturne ponude sa autentičnim crnogorskim prefiksom. Sprečavanje devastacije kulturnog bogatstva kolašinske oblasti i trenda prikazivanja stilizovanih i necrnogorskih igara kao reprezenata crnogorske davno naslijeđene tradicije. Promocija prave crnogorske muzikološke tradicije, naučno obrađene, širem spektru ljudi, otvaranje novih mogućnosti za poboljšanje finansijske situacije u KUD – u “Mijat Mašković” i motivisanje mladih osoba da se više posvete održavanju svoje baštine.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijatori ove prakse su Davor Sedlarević, trenutno jedini diplomirani specijalista za tradicionalnu igru u Crnoj Gori, umjetnički rukovodilac KUD –a “Mijat Mašković” i Branislav Jeknić, direktor JU Centar kulture Kolašin u sklopu koga funkcioniše KUD. Na osnovu sagledavanja katastrofalne situacije na polju etnokoreologije u Crnoj Gori kao i pogrešnog pristupa crnogorskim igrama (nestručna obrada, prevelika stilizacija, nedostatak naučno obrađenog materijala i stručnog osoblja) koja je za posledicu imala urušavanje održavanja tradicionalne igre i pjesme, ne samo kolašinskog kraja, već i cijele Crne Gore, odlučeno je da se pod hitno reaguje na riješenju tog problema. Realizaciju i strategiju osmislili su Davor Sedlarević i Branislav Jeknić, na osnovu iskustva u prikupljanju običaja crnogorskih kolonista u Bačkoj, te njihove scenske primjene i naučne obrade u diplomskom radu Sjećanja Kolašinaca iz Kruščića, običaji, igre i pjesme, odbranjenom na VŠSSOV u Kikindi smjer tradicionalne igra. Odlučeno je da se krene u terensko istraživanje, prikupe i obrade podaci i scenski primijene u jed-

nu skladnu koreografiju – predstavu. S obzirom da ne postoji posebni Strateški plan Opštine, zasnovali smo ga na Nacrtu kao jedinom validnom dokumentu. Odlučeno je da KUD kada već jedini ima stručnjaka mora pokrenuti pravilan odnos prema baštini i, pored očuvanja i obrade, ekonomski iskoristiti produkt istraživanja kao scenski projekat. Ukazala se potreba za prepoznatljivošću KUD – a i grada kroz nove programe zasnovane na istinitim podacima sa terena. Korisnici dobre prakse: turisti, lokalni vlasnici ugostiteljskih objekata (nijesu mogli gostima ponuditi ništa autentično iz sfere igara i pjesama. Novac koji se tom prilikom mogao zaraditi je bespovratno izgubljen, a ponuda turistima je bila znatno hendikepirana). Takođe, mladi igrači/ce i građani (nijesu na pravi način bili upoznati sa svojom tradicijom, i prijetila je opasnost da se Kolašin totalno dislocira sa "folklorne mape" što bi bilo izuzetno porazno i nepravedno).

5. Realizacija dobre prakse

Praksi je prethodilo prikupljanje podataka o našoj etnomuzikološkoj/koreološkoj baštini od najstarijih sugrađana, obilazak sela i intervjuisanje, kao i snimanje materijala. Tim koji je obilazio teren predvodio je Davor Sedlarević. Korišteni su upitnici za istraživanje običaja naroda kolašinskog kraja kako bi se obuhvatili svi momenti u godišnjem i životnom ciklusu (godišnji ciklus predstavlja običaje od Božića do Božića, a životni – rođenje, svadbu i smrt). Sela koja su obuhvaćena su Cerovica, Sreteška Gora, Trmanje, Vlahovići, Bojići, kao i grad Kolašin. Potom je taj materijal obrađivan, preslušavan i zapisivan. Nakon stručne analize i prepoznavanja dijelova materijala koji bi se mogli iskoristiti u scenskim prikazima, prešlo se na obuku igrača/pjevača. Pjesme koje pripadaju starijem sloju su detaljno morale biti analizirane i transkribovane radi tačnog i kvalitetnog prenošenja na izvođače programa. Igre, zbog svoje kompleksnosti i izuzetne zavisnosti od pjevanja, su bile zahtjevne kako za analizu, tako i za scenski prikaz. Prikupljanje terenskih podataka trajalo je pola godine, obrada materijala 2 mjeseca i obuka ansambla mjesec dana. Priprema za scensko izvođenje je takođe pripremana po fazama, od učenja materijala do rada na ornamentici i stilskoj tačnosti otpjevanih pjesama. Igra je obrađivana na isti način kao i pjesma, s tim što se veća pažnja posvećivala kinetici. Prenos na scenu zahtijevao je izuzetnu prilagodljivost materijala, s obzirom da se program često izvodi na otvorenom. Kako je program namijenjen većinom stranim turistima mnogo se radilo na scenskom izražaju pošto naše igre i pjesme u sebi nose izrazitu ruralnost i težinu koja je iskazana tekstom koji je teško razumljiv i težak za prevođenje u pravom smislu. U tu svrhu forsirane su igre koje sadrže motiv "otmice djevojke" koji je zanimljiv i našoj, ali i inostranoj publici. Takođe, te igre su i najzastupljenije u karakteru naroda kolašinskog kraja. Aktivnost, po fazama, prvo je izvođena na terenu – po selima, potom u prostorijama Centra kulture Kolašin. Jedinu pomoć prilikom sabiranja podataka na terenu, obilaska i obrade pružio je Centar kulture Kolašin u vidu tehničke pomoći - obezbjeđivanja goriva za prevoz do sela u vrijednosti 400 evra.

Proces primjene dobre prakse vodio je Centar kulture Kolašin. Projekat je implementiran 9 mjeseci, a sama scenska primjena počela je juna 2012. godine dolaskom većeg broja turista u Kolašin i većom potrebom ugostitelja. Implementacija cijele ideje trajala je, sa kraćim prekidima zbog vanrednog stanja, od oktobra 2011.g. Praksa je u potpunosti primijenjena zbog svoje fleksibilnosti i umjetničkog karaktera. Problem

je predstavljao potez lokalne vlasti da se sva vozila stave van upotrebe, te smo morali koristiti sopstveni prevoz, a Centar kulture je obezbjeđivao gorivo za lična vozila.

Prilikom uključivanja građana praktikovani su razgovori sa vlasnicima pojedinih ugostiteljskih objekata u gradu, menadžerima i turističkim agencijama. Korišten je opštinski web sajt za korisne informacije. Građani su o nastupima obavještavani putem plakatiranja grada – ukoliko je javni nastup. Za posebne – zatvorene turističke grupe koncerti nijesu najavljivani jer nije bilo potrebe pošto se radi o naručenim programima.

6. Rezultati dobre prakse

Ako imamo u vidu da se igra kolašinskog kraja nikada nije prikazala na sceni - jer nije ni bila istražena, onda možemo konstatovati višestruki značaj dobre prakse. Prikupljen je materijal od neprocjenjive kulturne važnosti, kvalitetno je tretiran i prezentovan široj domaćoj i uskoj inostranoj javnosti. Prikupljene su igre kaloper (2 varijante), skakanje po crnogorski, Dobro veče gospo, Maglica se poljem povijala (3 varijante), kukunješ (2 varijante), đidije, kao i veliki broj pjesama u crnogorskom kolu i čobanskih pjesama na 4 različita napjeva. Svaka pjesma pripada starijem sloju, tzv "pjevanju na glas". Korist je kako kulturološka tako i finansijska. Promocija nematerijalnog blaga koje smo sakupili oličena u igri i pjesmi se iskoristila kao kulturno – zabavni program većinom za inostrane turiste, a tokom javnih koncerata i za domaću publiku. Igrači/ce su obezbjeđivale novac za obnovu nošnje, ali i procentom za svoju aktivnost. Vlasnici ugostiteljskih objekata su profitirali i obogatili svoju kulturnu ponudu, dajući joj lokalni karakter. Korist od ovog projekta imali su igrači KUD –a, vlasnici objekata i njihovi radnici – te se procenat kreće oko 20 % stanovništva koje je imalo finansijsku korist od prakse. Kulturološku korist imaju svi stanovnici Opštine.

Zvaničnu evidenciju o nastupima, broju koncerata i naplati vodi stručno osoblje računovodstva Centra kulture Kolašin.

Praksa je promovisana u medijima kao i na naučnim skupovima vezanim za etnologiju/muzikologiju/koreologiju (Seminari igre, Etnokamp Kikinda 2012. koji okuplja najveći broj studenata iz srodne oblasti je cijelo jedno veče posvetio analizi našeg programa). Na gostovanjima u tv emisijama objašnjen je cilj i mogućnosti dobre prakse (emisija TVCG "Kad prošetam Crnom Gorom" je svake nedelje emitovala inserte iz našeg programa kao materijal od izuzetnog značaja za folklor Crne Gore.). Građani su upoznati sa praksom i komplimenti kao i povećan broj onih koji žele da se pridruže KUD –u su dokaz njihovog zadovoljstva programom i aktivnostima KUD –a. Nijedna druga jedinica lokalne samouprave ne može primijeniti našu praksu, s obzirom na izrazit umjetnički karakter iste, osim ako ih ne uvrste u ponudu grada, a u našem izvođenju.

Nedostatak turističke ponude sa kulturnim sadržajem koji je odlika ovog kraja potpuno je bio eliminisan angažovanjem KUD –a u tom dijelu ponude. Veća ponuda etno – turizma se savršeno uklapa sa programom baziranim na staroj – tradicionalnoj igri pjesmi iz ovoga kraja. Time bi oni koji žele da upotpune svoju ponudu mogli da s pravom konstatuju da imaju isključivo crnogorski – kolašinski autentični program.

7. Resursi

Troškovi realizacije su podrazumijevali troškove prevoza do sela. Centar kulture je donirao 400 eura u različitim intervalima tokom izlazaka na teren. Često su i sami istraživači iz svojih sredstava obezbijevali novac kao i poklone za domaćinstva u koja se odlazi. Transkripcije melodija i primjenu igara su besplatno uradili Davor Sedlarević, umjetnički rukovodilac Kud –a kao i Jelena Tunguz student specijalističkih studija iz oblasti metodike tradicionalne igre. Njihova stručnost i bogato iskustvo u terenskom radu su bili garant dobro obavljenog terenskog istraživanja, obrade i scenske primjene materijala. Korištena je lična oprema istraživača kao i kompjuteri i kancelarijska oprema Centra kulture. S obzirom na cijene istraživačkih usluga, visoke dnevnicе, volonterizam je u našem slučaju donio uštedu 2500, 00 evra koliko bi iznosile dnevnicе istraživača (jedan izlazak na teren košta minimum 50 eura po dnevnicі istraživača što daje $2 \times 50, 00 \times 10 = 1000$ evra) i obrada materijala (transkripcija samo jedne pjesme košta u zavisnosti od težine između 5 i 10 evra, kao i zapisi transkripcije igara i melodija koje ih prate koje se kreću tržišno oko 10 evra) koja iznosi u približno 500 evra . Postavljanje igara na scenu je takođe obavljeno volinterski - a tržišna cijena crnogorskih koreografija iznosi oko 1000 evra što donosi ukušnu uštedu od 2500, 00 evra

8. Održivost dobre prakse

Primjena dobre prakse će biti nastavljena u skladu sa potrebama ugostiteljskih i turističkih objekata. Izvori finansiranja će se, ukoliko se potražnja za programima poveća – što je za očekivati jer predstoji zimska sezona, obezbjeđivati upravo primjenom dobre prakse, tj. naplatom nastupa. Prihvatanje činjenice o realnosti i važnosti kulturno – zabavne ponude turistima od strane ugostitelja je garant opstajanja prakse prikazivanja tradicionalnog kulturno – umjetničkog programa gostima.

9. Naučene lekcije - preporuke

Poseban kvalitet naše prakse jeste primjenjivost u gotovo svim sredinama u kojima se obavi istraživanje, naučno obradi materijal, prenese na scenu i adekvatno izvede u javnosti. Svim zainteresovanim zajednicama možemo pomoći savjetima, kao i samim praktičnim radom na terenu i obukom kadra, s obzirom na nedostatak stručnog osoblja za kategoriju terenskog istraživanja, obrade i scenske primjene etnomuzikološkog/koreološkog materijala.

Pri ponovnom sprovođenju prakse bilo bi dobro imati zreo i kvalitetan umjetnički ansambl koji može relativno brzo da nauči igre i pjesme. Potrebna je veća pomoć Opštine u smislu obezbjeđivanja vozila i goriva, kao i kontakata sa najstarijim žiteljima oblasti u cilju što većeg i boljeg uzorka kazivača/ica. Opština je ta koja može i mora da prepozna veći interes u prikupljanju etnološkog materijala važnog za lokalni identitet. Razgovori sa ugostiteljima i turističkim poslenicima kao i rad na njihovom prihvatanju i promociji posebnosti naše kulture i nematerijalnog nasljeđa trebalo bi da budu još intenzivniji.

Međunarodna smotra folklora

NAZIV JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

Sekretarijat za kulturu, sport i medije - Prijestonica Cetinje

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave

Sekretarijat za kulturu, sport i medije je formiran marta mjeseca 2011.godine, Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne samouprave Prijestonice Cetinje, sa osnovnim zadatkom unapređenja stanja u ovim oblastima, odnosno stvaranjem uslova za njihov dalji razvoj.

Osim ovih, Sekretarijat se bavi i poslovima upravnog nadzora, i prati rad ustanova i preduzeća iz ovih oblasti, čiji je osnivač Skupština Prijestonice Cetinje.

Takođe, Sekretarijat organizuje kulturne i sportske manifestacije i događaje, a pažnju posvećuje i usmjerava na pravilnu orijentaciju i edukaciju djece i omladine, i u tom smislu podržava sve pozitivne inicijative i aktivnosti u oblastima koje pokriva.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse

Međunarodna smotra folklora se u prijestonici organizuje još od 2000.godine. Bazon, ustanovljena je sa ciljem očuvanja, njegovanja, prezentacije i popularizacije crnogorskog nematerijalnog kulturnog nasljeđa, a imala je karakter crnogorskog festivala. Međutim, od 2003.godine, prerasla je u međunarodni festival folklora, pod pokroviteljstvom CIOF (svjetske organizacije folklora i tradicionalne umjetnosti).

To je kulturna manifestacija koja okuplja veći broj crnogorskih i kulturno-umjetničkih društava iz Evrope i Svijeta. Održava se u ljetnim mjesecima na Ljetnoj pozornici. Sas-toji se od dnevnog i večernjeg dijela programa.U dnevnom dijelu, kroz gradski de-file svi učesnici široj javnosti predstavljaju tradicionalni kostim države iz koje dol-aze. Takođe, kroz organizovanu prodaju suvenira, promovišu kulturu svog naroda. U večernjem dijelu programa, dodatno se predstavljaju izvođenjem tradicionalnih igara i pjesama. Manifestacija pred sobom ima jasno postavljene zadatke, ciljeve i misiju.

Do danas, ona uspješno ostvaruje sve ciljeve koji su pred njom postavljeni, a iskust-vo pređenog puta nam pokazuje da će i njena misija rezultirati punim kvalitetom. O efektima njene dosadašnje učinkovitosti, govori neposredno učešće, te posjećenost i medijska praćenost. Sa ove vremenske distance, bez obzira na izvjestan diskonti-nuitet, Smotru već možemo tretirati kao tradicionalnu manifestaciju.

Pozicija u jedinici lokalne samouprave: Sekretar za kulturu, sport i medije

Kontakt adresa: Prijestonica Cetinje, Bajova 2

Telefon: 067/225-658

E-mejl: maja.cetkovic@cetinje.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine
Aleksandar Bogdanović

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Zahvaljujući prepoznavanju opštedruštvenog-javnog interesa, odnosno potrebe da se žiteljima naše opštine unaprijedi stanje u oblastima kulture, sporta i medija, da se nivo građanske svijesti o našoj istoriji, kulturi i tradiciji podigne na viši nivo, te potrebi da se stvore kvalitetni uslovi za razvoj kulturnog stvaralaštva, sportskih aktivnosti i Ustavom zajamčenih prava građana na informisanost, Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne samouprave Prijestonice Cetinje (br.031/11-87 od 13.01.2011.), formiran je Sekretarijat za kulturu, sport i medije. Djelokrugom rada ovog Sekretarijata, obuhvaćeno je očuvanje i unaprjeđenje zatečenih vrijednosti u oblastima koje pokriva, te stvaranje uslova za njihovu valorizaciju i revalorizaciju, što se ima smatrati dugoročnim i izuzetno kompleksnim zadatkom.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Između ostalog, moderno doba rezultiralo je ubrzanim tempom načina življenja, što za posledicu ima nedostatak vremena za upoznavanjem prošlosti, zapravo istorije, kulture i tradicije, kroz očuvano materijalno i nematerijalno kulturno nasljeđe države u kojoj živimo i naroda kojem pripadamo. Upoznavanje, odnosno što potpunije razmišljanje kulturnog nasljeđa, osnov je, zapravo uslov za formiranje pravilnog odnosa prema naslijeđenim vrijednostima. Pravilan odnos očituje se kroz očuvanje i zaštitu, prezentaciju, popularizaciju i punu valorizaciju kulturnog nasljeđa.

Posebno, problemi su izraženi pri njegovanja nematerijalnog kulturnog nasljeđa, koje podrazumijeva narodne običaje, igre, pjesmu..., gdje je prisutan problem nedostatka sistematičnog pristupa istraživanju nematerijalne baštine, koja svaku lokalnu zajednicu prepoznaje kao nosioca aktivnosti na polju njene zaštite. Zato, upravo u ovoj oblasti, a zbog nedovoljnog šireg poznavanja, najčešće se dešavaju propusti, pa i zloupotrebe. Primjeri koje srijetamo u svakodnevnom životu ozbiljno upozoravaju, a sprovedene ankete ili ispitivanja raznih segmenata populacije, ukazuju na izraženost problema. Stoga, iznalaženje puta za rješavanje problema i prereviziranje trenutnog stanja, odnosno pronalaženje načina da se kod najšire populacije poveća nivo saznanja, i naročito, da najvažnija ciljna grupa – mladi upozna svoju prošlost i zadovolji interesovanja iz ove oblasti, delikatan je i složen proces.

3. Ciljevi dobre prakse

Međunarodna smotra folkloru isključuje stereotipni način učenja, stvara uslove i otvara mogućnosti da edukacija bude šire i lakše prihvaćena, sa primarnim zadatkom da se na primjeren, odnosno prijatan i zabavan način, steknu određena saznanja o kulturnom nasljeđu uopšte. Ona čuva tradiciju, njeguje najbolje osobine naroda i prezentuje narodne običaje, odnosno, način života i ponašanja u svakodnevnom životu, ali i u određenim važnim i svečanim prilikama. Takođe, cilj ove Smotre je i turistička valorizacija, kroz prezentaciju i popularizaciju naslijeđenih kulturno-istorijskih vrijednosti, a u konačnom, ona ima za cilj ne samo profitiranje iz kulturnih djelatnosti, već i privredni razvoj u cjelini.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Načelno, Međunarodna smotra folkloru počiva na dva subjekta. Sa jedne strane lokalna samouprava Prijestonice Cetinje preko Sekretarijata za kulturu sport i medije, prepoznala je potrebu rješavanje problema u i ovoj oblasti, dok je NVO KUD, „Njegoš“ oslanjajući se na svoju tradiciju koja je duža od jednog stoljeća, uvidjelo jasne razloge i ciljeve svog angažovanja. Manifestacija, oslonjena na opšti strateški plan Prijestonice, učestvuje u oblikovanju definicije razvoja Prijestonice u narednom periodu, u kojem se Prijestonica prepoznaje kao kulturni centar Crne Gore. Dodatno, ona stvara uslove da KUD, „Njegoš“ kao održivi subjekt u kulturnom miljeu Crne Gore, ne samo opstaje, već razvija se i promoviše, čime se stvaraju uslovi da se većem dijelu svijeta predstavi i država Crna Gora i crnogorska kultura.

Ciljnu grupu čine dvije skupine - aktivna i pasivna, koje razlikujemo po načinu učešća u manifestaciji. Prvu grupu čine tkzv. „proizvođači programa“ igrači KUD-a, „Negoš“, koji prezentiraju kulturni proizvod. Dugu grupu čine konzumenti, odnosno šira populacija, kod koje najprije treba probuditi i razviti interesovanje, a zatim kvalitetnom realizacijom programa, postići željeni stepen opšte edukacije.

5. Realizacija dobre prakse

Dnevni dio programa Smotre, podrazumijeva gradsku nacionalnu predstavku svih učesnika i štandovsku prodaju suvenira u centru grada, na Dvorskom trgu, opervaženom Dvorom kralja Nikole, Biljardom i zgradama nekadašnjih poslanstava u kraljevini Crnoj Gori. U noćnom dijelu programa, svi učesnici prezentiraju tradicionalne kostime, plesove, instrumente, igre i pjesme. Ovaj dio programa se organizuje na Ljetnoj pozornici, lociranoj u stjenovitom pejzažu u neposrednoj blizini Cetinjskog manastira, u podnožju Orlovog krša.

Manifestacija je bazirana na aktivnostima koje sprovodi Sekretarijat za kulturu, sport i medije u saradnji sa KUD „Njegoš“ i TO Cetinja, koja daje doprinos realizaciji i nezaoibilazan je sudionik organizacije. Takođe, jedan od partnera je i Ministarstvo kulture CG, koje kroz konkurse za projekte iz oblasti kulture, izdvaja dio sredstava za realizaciju Smotre. Okosnicu manifestacije čini njegovanje i očuvanje crnogorskog nematerijalnog kulturnog nasljeđa, značajnog segmenta naše daleke prošlosti. Misija manifestacije je jačanje kulturnog identiteta grada i njegove komunikacije sa okruženjem, jer, kulturni identitet se gradi i nasljeđuje: on se bazira na zaštiti i očuvanju kulturnog nasljeđa, a nadgrađuje obezbjeđivanjem klimata za umjetničko stvaralaštvo. Konačno, posebni zadatak misije, očituje se u snaženju nacionalne prepoznatljivosti uz poštovanje i njegovanje multinacionalnosti i multikulturalnosti, sa akcentom na jačanje tolerancije prema različitostima.

Čitav proces primjene, zasnovan je na angažovanju lokalne samouprave i TO Cetinja, uz učešće ostalih partnera u projektu. Definisani smjer Sekretarijata za kulturu sport i medije Prijestonice Cetinje, pokazuje se kao savim opravdan i efikasan, jer se sa minimumom svih oblika angažovanja postižu rezultati koji bi u redovnom edukativnom procesu (institucionalnom ili vaninstitucionalnom svedjedno), zahtijevali neuporedivo više napora angažovanih kadrova i naravno sredstava. Pri tom, treba imati na umu da bi na drugačiji način sprovođenje aktivnosti iz ovoga domena, uz savim sigurno značajnije ukupne trškove bilo bez garancije da će postignuti rezultati biti kvalitet-

niji, čak čini se i ne tako dobri kao postignuti. Praksa se uglavnom uspješno primjenjuje po već jasno utvrđenom programu rada, gdje su razgovori, konkretni dogovori i utvrđeni zaključici, potpuno definisali aktivnosti i pravce angažovanja.

Polazeći od dva osnovna oblika učešća građana - članovi KUD-a i šira javnost, korišćeni su metodi informisanja najprije o radu i značaju KUD "Njegoš". Pokazalo se da najbolje rezultate daju direktni i neposredni kontakti sa potencijalnim članovima i publikom na koncertima i nastupima. Sve aktivnosti uključujući i javne nastupe, pratila su sredstva javnog informisanja (štampani i elektronski mediji), pri čemu su se radi što preciznijih informacija o planiranoj i prikazanoj produkciji pored štampanih objava - plakata i sl, praktikovali i neposredni razgovori sa organizatorima i učesnicima Smotre. Takođe, Smotra je promovisana i preko veb-sajta prijestonice.

6. Rezultati dobre prakse

Ostvarena dobra praksa, pri kojoj je kreiran i javno prezentiran specifičan oblik kulturnog proizvoda, znatno je doprinijela da se kod velikog broja građana razvije i podigne stepen saznanja, odnosno umanji problem nepoznavanja i pravilnog razumijevanja tradicije i običaja. Saznanja o kulturnoj tradiciji šira javnost je sticala direktno, a na održanim koncertima gotovo uvijek je bilo preko 1000 posjetilaca. Takođe, kroz turističku valorizaciju, može se slobodno reći da je u većem obimu direktnu neposrednu korist imalo preko 50% žitelja naše opštine. Međutim, ovaj kvantitativni pokazatelj konzumenata, odnosno korisnika ove produkcije, treba uvećati za broj gledalaca TV programa, koji su bili u prilici vidjeti nastupe u cjelini ili segmentima, ponekad emitovane i u više navrata. Na ovaj način neposredne koristi od ove dobre prakse, imali su ne samo stanovnici Prijestonice nego i čitave Crne Gore. Sa druge strane, korist imaju i sami članovi crnogorskih KUD-ava, kojima se kroz igru, pjesmu, zabavu i druženje, najprije pruža mogućnost za obogaćivanjem svojih saznanja o crnogorskom kulturnom bogatstvu i raznolikosti. Takođe, u direktnom kontaktu uče i upoznaju se sa drugim narodima i kulturama.. Ovakav način edukacije prevashodno naše omladine, sa ne prevelikim oblicima angažovanja, pokazuje se kao efikasan. Na kraju, manifestacija ove vrste znatno utiče i pomaže u oblikovanju svijesti, odnosno u razvijanju dobrih navika pri njegovanju naslijeđenih vrijednosti i direktno utiče na ponašanje u svakodnevnom životu.

Posebnu evidenciju o dosad održanim Smotrama posjeduje KUD „Njegoš“, i to u vidu kataloga koji prate svaku Smotru, uz prateću dokumentaciju vezanu za program održavanja festivala. Međutim, o brojkama koji govore o posjećenosti odnosno gledanosti, te o preciznim finansijskim pokazateljima vezanim za direktnu i indirektnu dobit, možemo govoriti samo na nivou aproksimacije. Međutim, dosadašnje iskustvo nam kazuje, da se svi ciljevi i zadaci uglavnom kontinuirano u manjem ili većem obimu ostvaruju, a jedan od pokazatelja odraza Smotre, svakako su i sredstva javnog informisanja. Takođe, održavanje Smotre se evidentira kroz godišnje izvještaje o radu Lokalne uprave Prijestonice Cetinje i izvještaje o radu TO Cetinje.

Sam način rada i prezentiranje pripremljene produkcije zahtijeva, i u isto vrijeme podrazumijeva kontinuiranu transparentnost, koja se ostvaruje kroz razne forme i oblike komunikacije sa korisnicima i onima koji će to postati. Akcenat je upravo stavljen na širenje broja zainteresovanih građana koji će biti raspoloženi da stiču i proširuju

sazanja iz ove oblasti, prateći rad i javne nastupe Društva. Sa druge strane kvalitetnim oblicima javnog informisanja (lokalni i državni mediji; katalozi, plakati i neposredni kontakti), utiče se na dio populacije (u ovom slučaju ciljna grupa su mladi), kako bi postali članovi KUD-a, i direktno učestvovali u prezentaciji i popularizaciji nacionalnog kulturnog proizvoda. U tom smislu, uspostavljena je korektna saradnja sa medijima (štampanim i elektronskim), kako bi mogle biti plasirane informacije o tekućem radu KUD-a sa jedne strane, a sa druge strane govoriti o postignutim rezultatima i širem značaju rada Društva. Ovdje treba istaći da su zbog dugog i uspješnog rada Društva (osnovano je prije više od 100 godina), u stručnim i naučnim periodičnim publikacijama objavljeni značajni prilozi o njegovom radu. Takođe, o KUD-u „Njegoš“, objavljena je i posebna monografija koju je izdala Crnogorske akademije nauka i umjetnosti.

Kontinuirani rad društva čini da se stanovnici prije svega Prijestonice, ali i drugih sredina u Crnoj Gori upoznaju sa ovim veoma značajnim segmentom naše kulturne baštine, da pravilno razumiju i prihvate pozitivne tradicionalne vrijednosti, te da imaju mogućnost da ih na adekvatan način implementiraju u svoje svakodnevno ponašanje. Pored toga nastup na festivalima i organizacija takvih smotri, posebno onih koje su međunarodnog karaktera, dozvoljava zainteresovanim posmatračima da se upoznaju sa kulturama drugih zemalja, te da ih kompariraju sa domaćim programima iz ove oblasti koji im se redovno nude. Time se stvaraju uslovi za prevazilaženjem čitavog niza problema, koji nastupaju ili mogu nastupiti zbog nepoznavanja sopštvene tradicije i kulturnog nasljeđa.

7. Resursi

Troškovi koji prate realizaciju manifestacije variraju, ovisno od prijavljenog broja učesnika KUD-va. Kao mogući izvor finansiranja pojavljuje se Ministarstvo kulture CG, od kojeg kroz finansiranje projekata iz oblasti kulture povlačimo izvjesna sredstva, a ostatak se obezbjeđuje iz budžeta Prijestonice odnosno budžeta TO Cetinja. Za organizaciju Smotre potrebni su opštinski kadrovski resursi, postojeće kancelarije i kompjuteri, dok tehničku opremu (scena, rasvjeta....) obezbjeđujemo od trećih lica i sredstava opredijeljenih za realizaciju Smotre.

8. Održivost dobre prakse

Svi pokazatelji (obim finansiranja, rješavanje problema, ostvarivanje primarnih i sekundarnih ciljeva) o ostvarenim rezultatima, ukazuju na to da Smotru treba podržati u smislu kontinuirane kulturne maniferstacije. Pored postojećih načina finansiranja, u narednom periodu treba računati i na ostvarivanje sredstava knkurisanjem kod evropskih fondova. Uspjeh na ovim konkursima valja očekivati polazeći od dva dobra razloga: (1) Već do sada organizovani festival je manifestacija koja ima karakter međunarodne, a kvalitet postignutih rezultata i zainteresovanost koja je ostvorena i u širem regionu, kvalifikuju ga da se pozicionira kao stalni prestižni evropski festival. (2) Kvalitet koji je postignut u prezentiranju i značaj njegovanja kulturnog nasljeđa, prevazilazi granice države i regiona.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Kod većeg broja opština u Crnoj Gori, postoje preduslovi (organizacioni, finansijski, makro i mikrolokacijski te turistički i umjetnički potencijal....) za organizovanje manifestacije (identične ili slične po tipu), u kooperativnim odnosima organa lokalne samouprave sa jedne, odnosno raznih NVO sa druge strane. Oni su već, ili bi u budućnosti lako mogli da formiraju programe kojima bi se što potpunije i kvalitetnije riješavali problemi iz domena zaštite, očuvanja, njegovanja, razvoja, unapređenja, prezentacije i popularizacije kulturnog nasljeđa u korelaciji sa turističkom valorizacijom, koji se poglavito odnose na narodne običaje, pjesme i igre. Takođe, podrška se zasniva i na potpunom razumijevanju potrebe da svaka opština, pa i niži organizacioni oblici lokalnog upravljanja, imaju oblike NVO koji će se baviti ovim segmentom kulture.

10. Naučene lekcije - preporuke

Težišne pretpostavke za ponavljanje dobre prakse i unaprijeđivanje rezultata, tiču se prije svega širenja izdašnosti finansijske osnove za rad. Osnovnom aspektu stabilne egzistencije KUD-va treba dodati i poboljšati kvalitet, obim i raznovrsnost programa koji se pripremaju, čemu se u narednom periodu mora posvetiti posebna pažnja. Pri ovakvim konstatacijama stečeno iskustvo u dosadašnjem radu ističe: (1) Dostignuti nivo kvaliteta realizovanih programa i stepen zadovoljavanja potreba konzumenata, neminovno upućuje na dalji razvoj produkcije, jer bi se svakom stagnacijom ili prekidom u radu (dužim ili kraćim svejedno), znatno umanjilo već postignuto (2) Dosadašnje aktivnosti i postignuti uspjesi, koji dodiruju kulturni ambijent i saradnju van granica Crne Gore, upućuju na potrebu, za šta su i stvorene početne pretpostavke, da se u crnogorskoj prijestonici trajno ustoliči godišnja manifestacija iz ove oblasti, koja će i formalno imati evropski nivo. Pored pomenutih preduslova za razvoj djelatnosti i ostvarivanje pokrenute dobre prakse, potrebno je snažnije angažovanje na svim oblicima promocije u Crnoj Gori i inostranstvu. Područje angažovanja kojemu takođe namjeravamo posvetiti više pažnje je saradnja sa institucijama nauke i kulture u Crnoj Gori i afirmisanim pojedincima, a radi pokretanja ili intenziviranja istraživanja ovog segmenta crnogorskog kulturnog nasljeđa.

Izrada i realizacija Strategije razvoja turizma u opštini Danilovgrad do 2020 god.

NAZIV JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

Opština Danilovgrad

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave:

Opština Danilovgrad nalazi se u središnjem dijelu Crne Gore. Pokriva prostor od 501 km na nadmorskim visinama od 30 do 2100m. Karakteristični prostori su:

Bjelopavlička ravnica, do 200 mnv, a čini 28% ukupnog prostora; brdsko-ruralno područje do 600-650 mnv ili 16% prostora i planinska područja koja čine 55% površine sa karakterističnim visinskim tačkama 1436 m (Bobija) u masivu Garča na sjevero-zapadu i 1927 m (Kula) u masivu Ponikvica, Prekornica i 2100 m (Žuta Greda) u masivu Maganika na sjevero-istoku.

Takva prostorna struktura opredjeljuje klimatske karakteristike (od mediteranske preko umjereno- kontinentalne, kontinentalne do planinske) te faunu i floru koje obiluju izuzetnom raznovršnošću i specifičnošću.

Resursi ovog prostora su: prirodna dobra, ljudski potencijal, kulturna dobra i geostrateški položaj i isti obezbjeđuju uslove za življenje i bavljenje biznisom u svim oblastima, pa i turizmu kao jednom od strateških razvojnih pravaca.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse:

Turizmu u Opštini Danilovgrad, kao jednom od strateških pravaca razvoja, u dosadašnjem periodu, nije posvećena dovoljna pažnja.

To se posebno, odnosi na učinjene napore i uložena finansijska sredstva od strane države i lokalne samouprave. Da li su oni, objektivno mogli biti veći, ne može se procijeniti, ali se sa sigurnošću može konstatovati da nijesu bili dovoljni za potpunije korišćenje i valorizaciju raspoloživih resursa.

Ovakav trend je prisutan već duže vrijeme, zbog čega je odlučeno da se izradi Strategija razvoja turizma u opštini Danilovgrad i da se na jedan sveobuhvatniji način i sa više aspekata, ova važna privredna oblast, strateški planira, usmjeri i realizuje. Turistička ponuda u Danilovgradu nije postigla odgovarajuću valorizaciju u odnosu na mogućnosti koje joj obezbjeđuju: ekološke, ekonomske, klimatske, kulturne i ostale prirodne karakteristike.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete: Snežana Jovanović

Pozicija u jedinici lokalne samouprave: Direktorica "Turističke organizacije"

Kontakt adresa: Opština Danilovgrad trg 9. decembar

Telefon: 020 812 022 068 446 228

E-mejl: sodanilovgrad@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

*Predsjednik opštine
Branislav Đuranović*

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Saglasno Strateškom planu razvoja Opštine za period 2012-2018 godine koji je koncipiran na principima održivosti osnovni problemi se mogu grupisati na sledeći način:

Kod ljudskih resursa prisutne su negativne unutrašnje migracije, pražnjenje ruralnog područja i koncentracije naseljavanja u ravničarskom dijelu, nepovoljna starosna struktura na ruralnom području, nizak prirodni priraštaj, nepovoljna socijalna inkluzija i sl.

Prirodne resurse karakteriše nedovoljna iskorišćenost, nedovoljna ispitanoost pojedinih resursa, neracionalno korišćenje, zastarele tehnologije, nizak stepen finalizacije i nizak nivo svijesti o zaštiti životne sredine.

I pored razvijene mreže obrazovanja i zdravstva i u ovim oblastima neophodna su nova ulaganja i promjene saglasno zahtjevima tržišta rada i potrebama zaštite zdravstvene populacije.

Kulturna dobra su nedovoljno istražena, pa samim tim i nedovoljno valorizovana.

I pored značajnih promjena i pozitivnih rezultata u ekonomskom razvoju i zapošljavanju neophodno je učiniti dalje korake na planu podizanja konkurentnosti, ekonomičnosti i stepena iskorišćenosti predispozicija posebno u poljoprivredi, turizmu, energetici i sl.

Bitan uslov za sve to je dalji razvoj tehničke infrastrukture (putevi, vodovodi, elektroinfrastruktura i ostala komunalna infrastruktura) koja bilježi značajan uspon, ali još uvijek nedovoljan posebno na ruralnom i planinskom području opštine, koja predstavlja značajne turističke destinacije.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Opis i analizu turističke ponude na području opštine Danilovgrad izvršili smo putem evidencije i opisa subjekta po broju, strukturi i kategoriji svih turističko – kulturnih sadržaja, njihovom prostornom rasporedu i putem opisa turističkih potencijala prepoznatih kao značajne destinacije za razvoj raznih vidova turizma.

Područje opštine Danilovgrad, danas predstavlja nedovoljno razvijenu oblast, sa turističko – kulturnog aspekta, kako po obimu tako i raznovrsnosti turističke ponude u odnosu na mogućnosti.

Naša turistička ponuda odnosi se na: Duhovnu baštinu, ruralni – seoski turizam, turizam zasnovan na prirodi i aktivnostima u prirodi (prije svega u planinskim izletištim i katunima), eko i etno turizam, lovni i sportsko rekreativni turizam, zdravstveni, kulturni i naučno – istraživački turizam na našim arheološkim i spelološkim nalazištima.

Shodno tome obezbijedili bi obnavljanje naših narušenih sela i okoline, rehabilitovali izletišta i katune i povećali stepen korišćenja duhovne baštine, arheoloških i speloloških nalazišta na svim destinacijama, odnosno na svim definisanim razvojnim zonama u Opštini.

Na osnovu veličine i sasatva grupe, finansijske moći, zahtijeva grupe i prema našim sopstvenim potencijalima odabiramo naše ciljne grupe to su: Posjetioc i naše duhovne

baštine, ljubitelji kulture i kulturno – istorijskog nasleđa, ljubitelji prirode, mladi bračni parovi i porodice, mladi penzioneri, sportski aktivni turisti, kamperi, biciklisti, bajkeri, oni koji vole pješačenje i istraživanje, planinari, alpinisti, zimski turisti i skijaši, arheolozi i spelolozi, eko – fanatici, lovci i ribolovci i svi ostali posjetioci i turisti koji brinu o okolini.

Ovim dokumentom smo pokušali da evidentiramo turističke destinacije i turističku ponudu, zavisno od zahtjeva zainteresovanih ciljnih grupa. Zatim, pospješiti i usmjeriti izgradnju smještajnih kapaciteta, izgradnju i modernizaciju infrastrukture, razvoj preduzetništva, obezbijediti neophodan marketing, podići kvalitet usluga i znanja, zaštititi obnovljive prirodne resurse (korišćenje na održiv način) i oblikovati i stvoriti osnovne elemente ponude (smještaj, gastronomija, prijatan ambijent, čistoća, usluge, poznavanje zahtjeva i običaja ciljnih grupa i slično). Prednosti, mogućnosti, slabosti i prijetnje, kao elementi opisa i analize problema opisani su u SWOT analizi. (Prilog SWOT analiza.)

3. Ciljevi dobre prakse

Osnovni ciljevi razvoja turizma u opštini Danilovgrad, definisani ovom Strategijom razvoja su:

Strateški cilj:

Obezbijediti stabilnu poziciju razvoja turizma uz primjenu održivog razvoja, definisanjem kvaliteta ponude u turističkim destinacijama. Na taj način će se obezbijediti uslovi za rast standarda i stvoriti uslovi za bolji život i nova radna mjesta.

Operativni ciljevi:

Ima ih pet i posebno upućuju na stvaranju uslova za razvoj turizma u narednom periodu, putem obezbjeđenja dobre saobraćajne, komunalne i druge infrastrukture, unapređenjem turističke ponude na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou, sa težnjom da se raspoloživi resursi iskoriste racionalno i potpunije na održiv način.

Komentar operativnih ciljeva zahtijeva detaljniju razradu.

Iz operativnih ciljeva izvedene su neophodne i prioritetne mjere, koje je neophodno sprovesti radi ostvarenja pojedinih ciljeva.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Planom rada Skupštine opštine Danilovgrad, donešena je odluka da se, radi pospješivanja razvoja turizma u opštini uradi Strategija razvoja turizma za period 2012-2020 godine. Inicijativu za izradu Strategije pokrenuo je razvojni tim, koji radi u službama lokalne samouprave opštine Danilovgrad.

Strategiju razvoja turizma u opštini Danilovgrad do 2020 godine uradila je grupa autora, zaposlenih u lokalnoj samoupravi. Ista je finansirana sredstvima iz Budžeta opštine.

Strategija, kao najbolja praksa rađena je na osnovu analize svih bitnih karakteristika za ovu oblast i sa više aspekata. Osim toga, za izradu (razradu) strategije korišćeni su: Strategija razvoja turizma u Crnoj Gori do 2020 godine, Strateški plan razvoja opštine

Danilovgrad do 2018 godine, Prostorni plan opštine Danilovgrad, Strategija održivog razvoja opštine Danilovgrad, Strategija regionalnog razvoja Crne Gore do 2014 godine, Višegodišnji investicioni plan razvoja opštine Danilovgrad i drugi dokumenti, koji obrađuju ovu djelatnost ili sa turizmom imaju zajedničkih razvojnih elemenata.

Strategijom razvoja turizma u opštini Danilovgrad pored uvodnih napomena obrađeni su:

- Postojeće stanje (ukratko opisano po osnovnim karakteristikama područja, formiranim kapacitetima, postojećim resursima i analizom turističke ponude);
- Metodologija izrade strategije;
- Strateška orijentacija razvoja, kroz SWOT analizu, ciljeve razvoja i mjere;
- Plan razvoja turizma do 2020 godine, kroz odnos turizma i održivog razvoja i uticaj turizma na razvoj drugih sektora u Opštini;
- Ostvarenje strategije razvoja turizma do 2020 godine, putem analize ponude i razvoja;
- Akcioni plan, preko operativnih ciljeva i mjera, prioriteta, okvirnih rokova i nadležnih institucija, kao nosioca mjera.

Na kraju su dati zaključci i preporuke, koji upućuju na konstataciju da turistička privreda u opštini Danilovgrad, mora u budućem periodu, da zauzme značajniju poziciju u ukupnom razvoju Opštine.

Sadašnje stanje karakterišu povoljni privredni i prirodni uslovi za razvoj turizma na više destinacija i više oblika. Međutim, danas područje opštine predstavlja izletničku destinaciju, predstavljenu posjetama duhovne baštine, uz nekoliko aktivnosti na lokalnim manifestacijama iz različitih oblasti.

To upućuje na konstataciju da mogućnosti za razvoj turizma nijesu iskorišćene. Ukupan razvoj turizma možemo prezentovati sa nekoliko bitnih ponuda: izletišta na rijeci Zeti, planinska izletišta i vikend naselja sa eko hranom, ruralna seoska područja (domaća radinost sa eko hranom), planinski katuni, lovna i ribolovna ponuda, duhovna baština, kulturno-istorijsko nasleđe, arheološka i speleološka nalazišta i razni prostori kao posebne cjeline, koje karakterišu specifični prirodni sadržaji.

5. Realizacija dobre prakse

Proces primjene, prezentacije i usvajanja Strategije razvoja turizma u opštini Danilovgrad, vodile su opštinske službe, dok je izradu i „odbranu“ Strategije vršio razvojni tim opštine Danilovgrad.

Primjena Strategije je zvanično počela danom njenog usvajanja na sjednici Skupštine od 16.08.2012. godine. Međutim, dio aktivnosti iz sadržaja Strategije započet je početkom 2012 godine, kao planirana redovna aktivnost LTO. Primjena Strategije razvoja turizma u opštini Danilovgrad predstavlja dugoročni razvojni zadatak, koji će se realizovati do 2020. godine, prema prioritetima i mjerama koje su definisane u Akcionom planu Strategije.

Uspješna dalja realizacija Strategije podrazumijeva donošenje godišnjih planova, koji će biti definisani u skladu sa usvojenom Strategijom razvoja i Strateškim planom razvoja Opštine.

Uspješna realizacija Strategije razvoja turizma u opštini Danilovgrad ima specifičnu ulogu, jer treba da podstakne povećano i racionalno korišćenje svih raspoloživih resursa, koji do sada nijesu bili u funkciji razvoja Opštine. U tom smislu, Strategiju smatramo kao sastavni dio Strateškog plana razvoja Opštine, kojim se turizam definiše kao pokretačka snaga (generator razvoja) ekonomije i razvoja drugih oblasti, povećava životni standard, smanjuje nezaposlenost i doprinosi ukupnom opštinskom, regionalnom i nacionalnom razvoju uopšte.

Uspješna realizacija Strategije razvoja turizma zahtijeva uključivanje i podršku lokalnih i državnih institucija, uz čiju pomoć, postoje povoljni uslovi za razvoj jedne „nove“ privredne oblasti eko-privreda, čiji su sastavni djelovi eko-poljoprivreda i eko-turizam. Eko-poljoprivreda i eko-turizam mogu biti najbolji protagonisti održivog razvoja.

Na osnovu analiziranih pretpostavki za potpuniju primjenu i realizaciju Strategije razvoja turizma, možemo konstatovati da su prednosti i mogućnosti velike, slabosti otklonjive, a prijetnje neznatne, jer se mogu kontrolisati i eliminisati.

Realizacijom Strategije razvoja turizma, na principima održivosti, ostvariće se cilj da turizam u opštini zauzme poziciju koja mu pripada.

Realizacijom operativnih ciljeva i definisanih mjera i prioriteta, strateški cilj razvoja turizma u opštini Danilovgrad je moguće realizovati.

Strategija razvoja turizma u opštini Danilovgrad usvojena je na XIV sjednici Skupštine Opštine, održanoj 16.08.2012. godine. Tome su prethodile aktivnosti na njenoj izradi u formi radnog materijala – dokumenta, koji je dostavljen većem broju ustanova, sekretarijata i predsjednicima odborničkih klubova na razmatranje i davanje primjedbi i sugestija. Za to vrijeme tekst strategije je bio objavljen na sajtu opštine Danilovgrad u trajanju od mjesec dana. Nakon toga je održana javna rasprava o dokumentu. Sve primjedbe i sugestije su prihvaćene, a nakon toga štampan je konačan tekst u vidu predloga, koji je na pomenutoj sjednici Skupštine jednoglasno usvojen. Aktivnosti na izradi i prezentaciji Strategije vodio je razvojni tim uz podršku stručnih i administrativnih opštinskih službi i predstavnika Turističke organizacije Danilovgrad. Aktivnost na izradi, prezentaciji i usvajanju strategije razvoja turizma u opštini Danilovgrad do 2020 godine trajala je osam mjeseci. Sve aktivnosti obavili su stručne sklužbe i tim za razvoj opštine Danilovgrad uz učešće zaposlenih u Turističkoj organizaciji opštine Danilovgrad.

U toku izrade Strategije u Turističkoj organizaciji opštine Danilovgrad realizovane su značajne aktivnosti, od kojih su najznačajnije:

Izrada i realizacija programa za izgradnju i postavljanje INFO-CENTRA na lokaciji kod donjeg manastira Ostrog, sa postavljenom turističkom signalizacijom na putnom pravcu Danilovgrad – manastir Ždrebaonik – manastir Ostrog.

Projekat je usmjeren ka napretku razvojnog, kulturnog i vjerskog turizma u kompletiranje ukupne lokalne turističke i kulturne ponude na svim destinacijama u Opštini.

Izgradnjom ovog punkta obezbijeđeni su uslovi za uspješno prihvatanje, informisanje, usmjeravanje i evidenciju posjetilaca i turista na ovom lokalitetu. Uspješno praćenje i evidencija turista i posjetilaca, obezbjeđuju neophodne preduslove za naplatu izletničke takse, koja se u skladu sa Zakonom naplaćuje turistima, koji organizovano posjećuju našu duhovnu baštinu i druge prirodno - atraktivne destinacije. Poseban efekat je i to što su već zaposlena dva visokoobrazovana radnika, koji su zaduženi za realizaciju programa.

Tokom izrade i realizacije Strategije, posjetili su nas predstavnici Ministarstva turizma i održivog razvoja i dali pozitivnu podršku za kvalitet aktivnosti i sadržaj Strategije.

Strategija razvoja turizma u opštini Danilovgrad do 2020 godine rađena je uz široko uključivanje građana, bilo direktno ili putem njihovih predstavnika i odborničkih klubova zastupljenih u Skupštini opštine Danilovgrad. Osim toga, radna verzija dokumenta, a kasnije nacrt Strategije, bili su pristupačni svim građanima putem veb-sajta Opštine u trajanju od 30 dana.

Na taj način su svi građani imali mogućnost da daju svoje mišljenje i sugestije na tekst Strategije. Nakon toga, organizovana je i održana javna rasprava na kojoj su, takođe, građani i predstavnici građana u parlamentu mogli da daju svoje primjedbe i sugestije na tekst i sadržaj Strategije. Uzimajući u obzir i na razmatranje date primjedbe i sugestije, radni tim je izradio predlog Strategije razvoja turizma u opštini Danilovgrad koja je jednoglasno usvojena na sjednici Skupštine Opštine 16.08.2012. godine.

6. Rezultati dobre prakse

Realizacijom ciljeva definisanih u Strategiji razvoja turizma u opštini Danilovgrad do 2020 godine doprijeti će se ukupnom razvoju Opštine kroz:

- Unapređenje postojeće i izgradnjom nove infrastrukture, radi poboljšanja dostupnosti i otvorenosti destinacija u Opštini;
- Privlačenje investicija za ulaganje u nove smještajne kapacitete, kojima će se uspostaviti ravnoteža na čitav prostor Opštine;
- Uticaj na povećanju obima i kvaliteta ponude u postojećim smještajnim kapacitetima i razvoj visokokvalitetnih smještajnih kapaciteta;
- Uspostavljanje i stvaranje „čistog imidža“ na čitavom području Opštine;
- Efikasan marketinški sistem u svim oblicima lokalne ponude i promocija naših klastera, radi jačanja turističkog potencijala u Opštini;
- Usaglašavanje lokalnog razvoja sa regionalnim i nacionalnim razvojem turizma na održiv način;
- Razvoj specifičnih turističkih ponuda, koje podrazumijevaju razvoj konkretne turističke ponude vezane za naše uslove (vjerski turizam, turističke ponude na planini, sportski i lovni turizam, odmor na selu kao osnova za razvoj sela, kampovanje, kulturni turizam zajedno sa obrazovanjem, posjete prirodnoj baštini „Wild beauty“, posjeta arheološkim i speleološkim nalazištima...).
- Jačanje lokalne turističke organizacije;
- Jačanje inspeksijskih službi;
- Unapređenje Zakona, propisa i podzakonskih akata, kao pravne osnove za razvoj turizma;
- Unapređenje preduzetništva u sektoru turizma i podrška malim i srednjim preduzećima za ulaganje u ovaj sektor;

Povezivanje sektora turizma sa drugim sektorima lokalne privrede, prije svega sa sektorom organske poljoprivrede (eko – poljoprivrede).

Realizacijom Strategije razvoja turizma, najveći uticaj će se ostvariti na sektor poljoprivrede, što će dovesti do intenzivnije poljoprivredne proizvodnje i povećanja pri-

hoda u ovoj oblasti. Taj rezultat će se najbolje ostvariti u kombinaciji poljoprivrede i turizma naročito na ruralnom području Opštine.

Ruralno područje opštine Danilovgrad zahvata preko 60% ukupne teritorije.

Značajni prihodi i povećanje zaposlenosti ostvariće se i u drugim sektorima povezanim sa turizmom, kao što su ugostiteljstvo, smještajni kapaciteti, trgovina, usluge transporta i slično. To znači, da će se realizacijom plana razvoja definisanog u Strategiji razvoja turizma u opštini Danilovgrad do 2020 godine, znatno uticati na ukupan razvoj lokalne samouprave. Strategija se već primjenjuje u praksi i pokazuje dobre rezultate, a na osnovu njenog sadržaja rade se godišnji planovi rada, jer strategija predstavlja dugoročni program, koji je konkretan, razumljiv i primjenljiv.

Sastavni dio Strategije razvoja turizma u opštini Danilovgrad do 2020. godine je i Akcioni plan razvoja, koji je definisan prema operativnim ciljevima, mjerama i prioritetima, prema okvirnim rokovima i nosiocima i nadležnim institucijama za sprovođenje pojedinih mjera.

Zvaničnu evidenciju o rezultatima realizacije Strategije vode opštinske službe i služba zaposlenih u turističku organizaciju opštine Danilovgrad. Evidentirani rezultati dostavljaju se pismeno svim nadležnim sekretarijatima i službama na opštinskom i nacionalnom nivou, a svi važniji podaci dostupni su svim građanima na veb – sajtu Opštine Danilovgrad. Planove rada i izvještaje o radu turističke organizacije usvaja i donosi Skupština opštine Danilovgrad. Prije toga, materijali moraju proći razmatranja i usvajanje na organima upravljanja lokalne turističke organizacije opštine Danilovgrad.

Kao osnovni rezultat, dosadašnje primjene prakse evidentirana je povećana zaposlenost (tri visokoobrazovna radnika), povećano interesovanje građana i preduzetnika za razvoj i ulaganja u turističku djelatnost i povećanje prihoda, po osnovu naplate boravišne i izletničke takse i drugih prihoda, u radu turističke organizacije, za više od tri puta.

Strategija razvoja turizma u opštini Danilovgrad do 2020 godine promovisana je na svim skupovima, putem štampanih medija, putem elektronskih medija, na javnim raspravama i putem veb – sajta opštine Danilovgrad. Nakon, svega toga izrađen je predlog Strategije, koja je nakon rasprave, usvojena na Skupštini opštine Danilovgrad. Na osnovu ovakvog načina promovisanja Strategije, smatramo da su naši građani potpuno informisani i upoznati sa Strategijom. Za detaljnije predstavljanje i promovisanje turističke ponude u opštini Danilovgrad izrađeni su vodiči za Danilovgrad kao opštinu, turističke najznačajnije destinacije na flajeru i kartama, vodiču arheoloških nalazišta, predstavljanje Danilovgradske opštine putem izložbe slika (NVO „9 Decembar“) i slično.

Građani Danilovgrada su imali značajno učešće u svim oblicima promovisanja i implementacije Strategije.

Učešće drugih lokalnih samouprava je bilo zapaženo, jer Strategija razvoja turizma ukazuje na pojedine razvojne projekte vezane na međuopštinskom nivou (Sinjavina, Lukavica, Glava Zete), a u nekim slučajevima i od posebnog nacionalnog značaja.

Strategija razvoja turizma u opštini Danilovgrad, može poslužiti, kao dobra osnova, i ostalim Opštinama za izradu njihovih Strategija razvoja. Svaki region ima svoju ponudu, asortiman i karakteristike koje mogu razvojno definisati, programski usmjeriti i realizovati.

Pored poljoprivrede i energetike turizam u opštini Danilovgrad predstavlja prioritetnu granu razvoja, koja je definisana Strateškim planom razvoja do 2018 godine.

Glavni problemi koji će se riješiti realizacijom Strategije su:

- Razvoj ruralnog područja opštine Danilovgrad
- Razvoj predplaninskog i planinskog područja Opštine
- Povećanje standarda stanovništva i racionalno korišćenje prirodnih resursa
- Rješavanje problema nezaposlenosti i uključivanje većeg broja domaćinstava na ruralnom području, koji se mogu uključiti u razvoj eko – poljoprivrede i eko – turizam.

Obzirom na to da su naši prirodni resursi i duhovna baština, u današnjem periodu nedovoljno iskorišćeni realno je očekivati da će se realizacijom Strategije razvoja turizma stvoriti povoljni uslovi za rješavanje glavnih problema u ukupnom razvoju Opštine. Razvojem turizma u Opštini doprinosi se rješavanju glavnih razvojnih problema u narednom periodu.

7. Resursi

Za realizaciju programa Strategije razvoja turizma u opštini Danilovgrad, neophodno je obezbijediti znatna investiciona sredstva kao što su: Opštinski budžet, republički budžet i povoljni krediti. Osim toga neophodno je obezbijediti povoljne stimulanse, za početna ulaganja i posebne povoljnosti pri tome, kao što su niže kamatne stope na uzete kredite, duži rok otplate, možda i dobar dio grant podrške.

Naši prirodni resursi, u prvom redu, odnose se na Duhovnu baštinu (vjerski turizam), turizam vezan za prirodu, arheološka i spelološka nalazišta i kulturno – istorijske vrijednosti.

Za realizaciju programa Strategije razvoja turizma obezbijeđeni su neophodni preduslovi za to, kao što su novoizgrađeni kapaciteti, neophodan kadar, potrebna računarska, kancelarijska i druga oprema (info – centar, turistička signalizacija, računarska oprema, oprema za održavanje manifestacija kao što su bina, štandovi oprema za ozvučenje i slično).

Već na početku realizacije Strategije, turistička organizacija opštine Danilovgrad, ostvaruje vidljive finansijske rezultate, koji znatno utiču na uštede u opštinskom budžetu. Turistička organizacija, već, obezbjeđuje potrebna finansijska sredstva za finansiranje svojih troškova poslovanja; Ukupan prihod sada iznosi preko 50.000E godišnji. Veće uštede u opštinskom budžetu treba očekivati u daljoj realizaciji Strategije razvoja.

8. Održivost dobre prakse

Realizacija Strategije razvoja turizma je, praktično, tek započeta i bit će nastavljena u narednim godinama do vremena njenog važenja, uz mogućnost njene dalje dorade, korekcije i konkretizacije.

Njena realizacija će se dalje obavljati preko godišnjih planova rada lokalne samouprave, odnosno lokalne turističke organizacije opštine Danilovgrad, u skladu sa Strateškim planom razvoja opštine.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Za realizaciju Strategije razvoja, prema definisanom sadržaju, postoje određeni preduслови, kao što su prirodne, klimatske, geografske i slične karakteristike područja.

Uz neophodnu finansijsku podršku preduzetnicima i potencijalnim investitorima realno je očekivati potpuno realizovanje plana razvoja turizma u Opštini.

Strategijom je planiran razvoj turizma na međuopštinskom nivou, zbog toga se može konstatovati da je razvoj turizma po ovom dokumentu, veoma važan i za druge jedinice lokalne samouprave (Nikšić, Podgorica, Kolašin, Mojkovac.....). Uslovi, koje zajednički ispunjavamo, kao prednosti za zajednički razvoj iskoristit će se putem zajedničkog nastupa u konkretizaciji planova i njihovom finansiranju. Druge lokalne samouprave mogu koristiti naš dokument za svoje lokalno ili zajedničko planiranje razvoja, posjetiti naše stručne službe i koristiti naša iskustva, savjete i stručnu pomoć ukoliko bude potreba.

10. Naučene lekcije - preporuke

Izradom Strategije razvoja turizma u opštini Danilovgrad shvatili smo da, dosada, nijesmo imali odgovore na neophodne predulove za uspješan razvoj turizma a to su:

- Osnovni princip u razvoju turizma na održiv način, kao dio integralnog razvoja cjelokupne teritorije opštine;
- Evidentirane sve destinacije i svi oblici ponude za razvoj turizma, moraju imati ekološku komponentu, kao jednu od najvažnijih turističkih ponuda u Opštini;
- Ključna ponuda, osim duhovne baštine i kulturno – istorijskog nasleđa, bazirana je na prirodi i prirodnim ljepotama i aktivnostima u prirodi, prije svega u ruralnim sredinama, planinskim izletištim, planinskim katunima, na rijeci Zeti i njenoj okolini i kombinovanjem svih ovih vrijednosti.

Da bismo privukli, naročito strane turiste, morali bi smo naša narušena sela i okolinu revitalizovati, putem interventnih mjera i stimulansa, sprovedenih od strane države i lokalnih samouprava, kako bi smo ovaj segment razvoja turizma aktivirali do potrebnog nivoa. Osim toga što nedostaju najjednostavniji smještajni objekti, na našim ruralnim i planinskim predjelima nama nedostaju turistički kompleksi „rizorti“, koji nude raznovrsne usluge u isto vrijeme (opuštanje, druženje, uživanje, aktivan odmor...).

Turisti sve više traže inovacije (umjesto klasične ponude, prevoz, smještaj, hrana), koje nude neuobičajena iskustva, iznaneđenja, posebne emocije, ambijent u prirodi, zadovoljstvo, zabavu, avanturu ili neku drugu posebnost.

U toku realizacije Strategije, pratićemo eventualne nedostatke u njenoj primjeni i sprovođenju, otklanjati glavne prepreke na koje se naiđe i godišnjim planovima konkretnije definisati prioritete i mjere u njenom sprovođenju.

PRILOZI:

1. SWOT analiza
2. Grafički prikaz strateškog cilja, operativnih ciljeva i mjera

Prilog broj 1: SWOT analiza

4. SWOT analiza (prednosti, slabosti, mogućnosti, rizici)

Prednosti, mogućnosti, slabosti i prijetnje kao elementi ove analize, naročito se odnose na sljedeće:

PREDNOSTI	SLABOSTI
• Klima i geografski položaj, prirodne vrijednosti i blizina velikim potrošačkim centrima i primorju. • Fokusiranje na atraktivne doživljaje u prirodi na selu, na katunima i na planinama. • Raznolikost i kombinacija ponude na malom prostoru, kojim se nudi odmor u prirodi, oblast visokih šuma, mogućnost za pješačenje i planinarenje, kulturni turizam, vjerske aktivnosti, katuni, arheološka i speleološka nalazišta (pećine koje treba istražiti). • Nezagađena sredina i mogućnost proizvodnje i ponude zdrave (eko) hrane i pića (organska poljoprivreda). • Bogato kulturno – istorijsko i religijsko nasleđe i tradicija, duhovna baština... • Gostoprимstvo lokalnog stano-vništva, razvoj ruralnog područja. • Povoljan ambijent za investiranje, biznis planovi. • Potpuna politička stabilnost. • Veliki broj malih i srednjih preduzeća, koja se bave drugim aktivnostima, a mogu se kombinovati sa turizmom. • Blizina aerodroma i većih potrošačko - snabdjevačkih centara i Primorja. • Povećanje dobrobiti na lokalnom području uz očuvanu životnu sredinu. • Ekološka održivost i definisan model izgradnje u "divljini".	• Nedovoljna istraženost područja. • Neadekvatna saobraćajna i komunalna infrastruktura. • Nedostatak smještajnih kapaciteta za noćenje i ishranu. • Nedostatak svijesti o važnosti turizma kao razvojne šanse i nedovoljno izgrađena ponuda. Nizak nivo ekološke svijesti. • Neodgovarajuća kadrovska osposobljenost i nizak nivo informacija, programa i usluga, nedostatak turističkih agencija. • Nedovoljna istraživanja u turizmu i marketing. Nedostatak jasnih standarda i registrative. • Nezainteresovanost investitora i nedovoljna inicijativa za primjenu privatno-javnog partnerstva. • Neriješeni problemi u otklanjanju otpada i nečistoća, zagađenost... • Neuređeni parking prostori. • Haotičan saobraćaj, buka, neljubaznost osoblja i sl. • Relativno kratka sezona ponude. • Slaba frekvencija i evidencija gostiju. • Slaba naplata boravišne i izletničke takse. • Nedostatak dugoročnih programa • Nedostatak podrške za razvoj eko turizma na našim destinacijama.

MOGUĆNOSTI – ŠANSE:

- Turizam generator održivog razvoja Opštine.
- Izgradnja visokokvalitetnih smještajnih kapaciteta na ruralnom i planinskom području sa težnjom na visokokvalitetnu uslugu organizovanu prema ciljnim grupama i razvoj seoskog područja u opšte.
- Razvoj kulturnog, vjerskog, zdravstvenog, sportskog, seoskog, turizma u prirodi, odnosno razvoj planinskog turizma, lovnog i izletničkog turizma, baziranih na postojećim destinacijama i podignutim objektima u prirodi ili pored rijeka i drugih smještajnih kapaciteta za kojima je rastuća međunarodna tražnja, ekoturizam – zdrava hrana i voda i čist vazduh.
- Izgradnja pilot programa i edukacija stanovništva.
- Ekonomska održivost projekata.
- Stvaranje uslova za obezbjeđenje i obuku kadrova za rad u turizmu.
- Mogućnosti zapošljavanja.

PRIJETNJE – RIZICI

- Neplanska gradnja, koja ugrožava prirodnu sredinu.
- Povećanje troškova gradnje smještajnih kapaciteta.
- Povećanje troškova boravka turista putem povećanja cijena goriva, hrane, prenoćišta.
- Uticaj na prirodnu okolinu i klimatske promjene.
- Realnost obećanja i planiranja.
- Preopterećenost životne sredine bez osjećaja za trajnost korišćenja.
- Mogućnosti finansiranja.
- Trajanje sezone ponude i korišćenja.
- Prihvatanje djelatnosti ekoturizma.
- Negativan uticaj na biodiverzitet.

Prilog broj 2: Grafički prikaz strateškog cilja, operativnih ciljeva i mjera

STRATEŠKI CILJ:				
Uz primarnu održivog razvoja obezbjeđiti stabilnu poziciju za razvoj turizma, definisanjem visokokvalitetne turističke destinacije u Opštinu, time će se obezbjeđiti različitovnog standarda i stvoriti uslovi za nova radna mjesta i osigurati stabilan prihod.				
OPERATIVNI CILJEVI:				
1. Obezbeđenje posebne turističke u pravcu posrzanje Strateškog cilja. Kvalitet umpleto kvantiteta i poboljšanje dostupnosti	2. Uspjehit se u u stvarnom prodajnu ponudu na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou	3. Izaziti ka „opsego- dinstij” ponudi” na svim destinacijama u Opštini	4. Obezbeđiti uslove za pro- vodenje i poboljšanje pra- vnoog okvira. Kao odgovora za uspešan razvoj održivog turizma	5. Uspjehit lokalno stvoriviti u turisticu prvrtadu „Interni marketing”
1.1. Unapređenje postojeće infrastrukture i izgradnja nove unutar lokalne samouprave	2.1. Edkasati markatibski sistem u svim oblicima Lokalne ponude	3.1. Diverzifikacija smještajnih kapaciteta i unapređenje rekreativnih aktivno- sti za odmor	4.1. Jačanje turističkih organizacije na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou	5.1. Razvoj svjetih oznaka turizma. Jačanje od stasajih grana razvoja Opštine
1.2. Privlačenje investicija za ulaganje u nove smještajne kapacitete	2.2. Promocija lokalnih klastera radi jačanja turističkog potencijala u Opštini	3.2. Razvoj specifičnih turističkih ponuda i proizvoda - konbinovanijen	4.2. Jačanje inspekcijim službi i njihovog povezanosti sa drugima	5.2. Unapređenje preduzetništva i stimulacije za razvoj u sektoru turizma
1.3. Učestati uja povražanje kvaliteta ponude i standarda u postojecim smještajnim kapacitetima	2.3. Uaglasiti lokalni razvoj sa stvarovima Nacionalne strategije i programom održivog razvoja	3.3. Razvoj i promoviranje marketing- strategije u Opštini	4.3. Obezbeđiti sistem za upravljanje informacijama i kvalitetom. Implevovog prakcija	5.3. Ukazati na značaj poveza- nosti turizma sa ostalim sektorima u lokalnoj vrtivrti
1.4. Unapređenje kvaliteta usluge u svim sektorima turizma i klastera			4.4. Unapređenje Zakona, propisa i pod zakonskih akcija kao pravne osnove za razvoj turizma	
1.5. Stvaranje uslova za razvoj „Sjladnog ambijenta”, privredno kulturnog ambijenta				
1.6. Uspostavljanje i obezbeđenje „čistog imidža” u Opštini				

2

Ruralni razvoj u funkciji razvoja lokalne zajednice

Dobro selo – bolji grad

NAZIV JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

Opština Bijelo Polje

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave:

Opština Bijelo Polje je smještena na sjeveroistoku Crne Gore uz magistralni put i prugu Beograd-Bar, uokvirena s juga planinom Bjelasicom (2.137 m) a sa sjevera Lisom (1.509 m). Bjelopoljska opština je četvrta u Crnoj Gori po površini (924 km²) a treća po broju stanovnika (46.051). Opština Bijelo Polje predstavlja saobraćajno, trgovačko, kulturno i obrazovno čvorište crnogorskog sjevera. Gradsko jezgro smješteno je na dvijema akumulacionim terasama na visini od 575 m, dok je okolni ruralni prostor ispresijecan rječnim dolinama Ljuboviđe, Lješnice, Bistrice i drugih pritoka Lima. Klima je umjereno kontinentalna. Teritorija Bijelog Polja je kotlinsko-planinska oblast sa veoma povoljnim uslovima za razvoj poljoprivrede i turizma.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse:

Opština Bijelo Polje je prepoznala selo kao veliku mogućnost za ubrzani ekonomski razvoj lokalne zajednice. Ulaganje u ruralni razvoj prepoznala je kao potrebu da se obezbijedi opstanak ljudi na selo, prepoznala selo kao ambijent za pokretanje malog i srednjeg biznisa sa velikim i održivim mogućnostima zapošljavanja i konačno prepoznala poljoprivredu kao dobar vjetar u jedra turizma kroz zdravu organsku hranu. Otvoriti selo kroz obezbjeđivanje adekvatne putne i druge infrastrukture jedan je od investicionih ciljeva, kao što je i obezbjeđivanje podsticaja razvoja poljoprivrede kroz adekvatne i primjenjive mjere. Takođe odobravanje određenih sredstava kroz agrarni budžet, podrška u pripremi i apliciranju sa biznis planovima, čini jednu zaokruženu cjelinu saradnje i podrške na realiciji lokalna samouprava – ruralno područje. I na kraju, ali ne manje važno je i otvorenost za dopunu, izmjenu i unapređivanje postignutog kao jedini valjani put uspješnog razvoja lokalne zajednice.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete: Sekretar Džafer Gusinjac, Vladan Čampar

Pozicija u jedinici lokalne samouprave: Sekretarijat za preduzetništvo i ekonomski razvoj

Kontakt adresa: Ulica Slobode 5

Telefon: 050/ 432 630, 067 371 372

E-mejl: protokolso@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

*Predsjednik opštine
Aleksandar Žurić*

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Kao glavni problem sa kojim se Opština susreće je nedovoljna zainteresovanost građana da daju doprinos ruralnom razvoju u nekoliko strateških oblasti. Jedan od prepoznatljivih problema je i nedovoljan razvoj poljoprivrede imajući u vidu geografske, klimatske i druge za poljoprivredu povoljne karakteristike ove teritorije.

Sa jedne strane Opština ili bolje reći odgovorna lokalna samouprava preuzima obaveznu obezbjeđenja boljih uslova za život u zajednici (kako u gradu tako i u ruralnim područjima), dok će sa druge strane odgovorni proizvođač biti nosilac profita kroz koji će učestvovati u razvoju zajednice.

Analizom postojećeg stanja, problemi koji su doprinijeli ovakvoj stagnaciji ruralnog razvoja bili su loša ili bolje rečeno zapuštena seoska infrastruktura, neadekvatna zdravstvena administrativna podrška na seoskom području (mjesni centri), neadekvatna zdravstvena zaštita (ambulante), negativna demografska kretanja ruralnih područja: depopulacija ruralnih područja, praćena demografskim starenjem (ruralna područja napušta mlađa populacija), nepovoljna starosna i kvalifikaciona struktura poljoprivrednog stanovništva (poljoprivredom se uglavnom bave starije osobe nižeg stepena obrazovanja), niska produktivnost poljoprivredne proizvodnje, kao posledica relativno niske tehničke opremljenosti, slabo razvijen prehrambeno-prerađivački sektor (nepovoljna struktura preduzeća u pogledu veličine, nedovoljan nivo tehnološke opremljenosti), relativno visoke cijene poljoprivrednih proizvoda, mala budžetska podrška poljoprivredi, nedovoljna edukovanost stanovništva o pripremi biznis planova, o mogućnostima korišćenja donatorskih sredstava, o modelima kreditnih aranžmana namijenjenih ruralnom razvoju (kao obliku direktnog ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju) i njihovim konkretnim ulaganjem u poljoprivrednu proizvodnju.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Ovim primjerom dobre prakse željeli smo dati svoj puni doprinos u animiranju određenog broja stanovništva, kao ključnog generatora uspjeha jedne ekonomije, da se vrati na selo i započne sopstveni biznis, ali i da već postojeća poljoprivredna gazdinstva unaprijede svoja.

Analizirajući tržište, zaključili smo da su poljoprivrednici Opštine Bijelo Polje bili nedovoljno motivisani i aktivni. Postojanje biznis barijere je jedan od razloga koji je itekako uticao na povećanje troškova prilikom započinjanja sopstvenog biznisa. Upravo iz tog razloga, ovaj projekat predstavlja logičan slijed aktivnosti koje je Opština Bijelo Polje preduzela, preduzima i preduzimaće u cilju poboljšanja poslovnog ambijenta i davanja stimulansa što većem broju zainteresovanih za ruralni razvoj, a koji će biti spremni da doprinesu istom.

Da bi doprinijela rješavanju problema i podstakla građane na značaj ruralnog razvoja Opština je donijela mjere za podsticaj razvoja poljoprivrede koje će na efikasan, ekonomičan i efektivan način doprinijeti podizanju obima poljoprivredne proizvodnje i stvaranju podsticaja za revitalizaciju sela. Mjere koje je donijela Opština su: sub-

vencije u plaćanju obaveza osiguranja registrovanim poljoprivrednim proizvođačima, regresiranje biljne proizvodnje, podrška podizanju zasada jagodičastog voća, nabavka rasnih krava za porodice na ruralnom području, podrška izgradnji i opremanju zaštićenih prostora – plastenika, subvencije u cijeni pojedinih poljoprivrednih proizvoda, nabavku solarnih panela za elektrifikaciju katuna.

3. Ciljevi dobre prakse

Realizacijom projekta nastojali smo dati konkretan stimulans i pomoć stanovništvu ruralnog područja, da mogu pod uslovima značajno povoljnijim od tržišnih doći do izvora finansija i određenih subvencija bilo da je riječ o započinjanju novog biznisa ili unapređenju već postojećeg.

Na taj način Opština Bijelo Polje nije samo nijemi posmatrač već aktivan učesnik njenog privrednog i ekonomskog razvoja. Nije samo neko ko isključivo i jedino ubira prihode kroz oporezivanje privrednih subjekata.

Cilj je da se navedenim mjerama osigura stabilan i dugoračan razvoj ruralnog područja, konkretno poljoprivrede iz kojih proizilaze:

- omogućavanje obezbjeđivanja prihoda od sopstvene proizvodnje,
- stvaranje uslova za revitalizaciju sela,
- smanjenje migracije seoskog stanovništva tj. smanjenje ruralne depopulacije,
- očuvanje i poboljšanje prirodnih resursa,
- povećana lepeza poljoprivrednih proizvoda,
- podstaći se u lancu proizvodnje u stvaranju partnerskih odnosa,
- održati i podstaći povjerenje i svijest potrošača o ekoloških proizvodima,
- podići nivo kvaliteta projekata sa kojim se aplicira za sredstva iz MIDAS programa Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja,
- unapređenje infrastrukture na seoskom području (putevi, mjesni centri, škole, ambulante),
- povećanje broja zaposlenih na ruralnom području u sopstvenom biznisu,
- omogućavanje bolje iskorišćenosti poljoprivrednih gazdinstava – dobara.

Ovim mjerama se želi ubrzati razvoj poljoprivrede i prvenstveno osigurati potrebe domaćeg tržišta, a u narednim godinama osigurati i plasman ekoloških proizvoda na inostranom tržištu.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Lokalna uprava sprovela je analizu uzroka migracije stanovništva ruralnog dijela, analizu mogućnosti uključivanja i zapošljavanja mladih ljudi u poljoprivredi i njihov ostanak na selu, analizu mogućnosti znatno većeg nivoa proizvodnje zdrave ekološke hrane i unapređenja ruralnog dijela u ambijent sa svim mogućim sadržajima neophodnim za život savremenog čovjeka. Program je inicijativa lokalne uprave, lokalnih privrednih društava usko vezanih za nivo poljoprivredne proizvodnje, uz kvalitetno partnerstvo sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja. Program je podržan od strane odbornika Skupštine Opštine Bijelo Polje. U ruralnom dijelu Opštine Bijelo Polje živi 25 000 stanovnika.

5. Realizacija dobre prakse

Sprovedene analize su ukazale na loše infrastrukturne sadržaje u ruralnom dijelu Opštine, kao segmentu koji predstavlja jedan od bitnijih, ako ne i najbitniji preduslov za poljoprivredni - ruralni razvoj. Upravo iz tog razloga lokalna uprava je i usmjerila realizaciju programa, pa su u tom pravcu probijeni, nasuti i asfaltirani putevi, izgrađeni, rekonstruisani i opremljeni školski objekti, mjesni centri, ambulante, omladinski domovi i sportski tereni.

Realizacijom programa u ovom dijelu, dolazi do revitalizacije ruralnog područja, stvaranju uslova za bolji seoski život, što je u krajnjem i jedan od ciljeva projekta.

Važan dio je i kreditna politika koja je inicirana od strane lokalne samouprave, realizovana u saradnji sa komercijalnim bankama. Proces se sastojao u dodjeli kredita za podsticaj razvoja poljoprivrede u vrijednosti od 2000 – 2500 eura. Kamata na dodijeljenim kreditima je obaveza lokalne samouprave.

U dijelu koji se tiče podrške razvoju poljoprivrede predviđene su mjere podsticaja:

- Subvencija u plaćanju obaveza osiguranja registrovanim poljoprivrednim proizvođačima

Za poljoprivrednike koji se registruju prvi put, u prvoj godini registracije - plaćanje doprinosa u iznosu 100 %, a za sve ostale registrovane poljoprivrednike - plaćanje doprinosa u iznosu 30 %.

- Regresiranje biljne proizvodnje

Za zasijane površine od 20 – 50 ari pšenice, ječma, raži, heljde, lucerke, djeteline i travno-djetelinskih smješa izvršiti regresiranje investicije za nabavku sjemena i troškove kombajniranja u iznosu od 100%. Uz zahtjev priložiti fiskalni račun za količinu kupljenog deklarisanog sjemena na osnovu kojeg se vrši regresiranje. Jedno gazdinstvo može ostvariti pravo na podršku za svaku od gajenih kultura za koju se opredjeljuje podrška.

- Podrška podizanju zasada jagodičastog voća

Za zasađene površine od 20 – 50 ari jagode, maline, kupine i borovnice izvršiti regresiranje po jedinici površine i to za jagodu 1.500€/ha, a za ostale predviđene kulture 2000€/ha. Uz zahtjev priložiti fiskalni račun i deklaraciju za nabavljeni sadni materijal, uz uslov da je minimalna površina 0, 2 ha i gustina sadnje po ha: od min 10.000 sadnica maline, min 40.000 sadnica jagode, min 2.250 sadnica kupine, borovnice.

- Nabavka rasnih krava za porodice na ruralnom području

Za 20 bračnih parova, do 40 godina starosti koji žive na ruralnim područjima, izvršiti nabavku rasnih krava. Korisnike ove mjere obavezati ugovorom da preuzeto rasno grlo drže u posjedu minum 5 godina. Uz zahtjev priložiti uvjerenje o kućnoj zajednici i uvjerenje o mjestu boravka. Mjera se odnosi na nosioce domaćinstva.

- Podrška izgradnji i opremanju zaštićenih prostora – plastenika

Za novopodignute zaštićene prostore za proizvodnju povrća, površine minimum 100m², izvršiti subvenciju u iznosu od 100 %, od vrijednosti investicije za plastičnu foliju. Uz zahtjev priložiti fiskalni račun za foliju.

- Subvencija u cijeni pojedinih poljoprivrednih proizvoda (mlijeko)

Za poljoprivrednike koji isporučuju minimum 500 l mlijeka mjesečno, izvršiti subvenciju od 0,03€/l.

- Nabavka solarnih panela za elektrifikaciju katuna

U saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja i Ministarstvom ekonomije, Opština će izvršiti elektrifikaciju 20 katuna sa solarnim panelima. Mogu konkurisati poljoprivrednici koji izdižu na katune sa minimum 20 US grla stoke, da su evidentirani u registru Službe za selekciju stoke i da nemaju mogućnost elektrifikacije katuna. Opština, Ministarstvo ekonomije i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja će obezbijediti 80 % troškova investicije, dok će 20% obezbjeđivati poljoprivrednik lično ili iz premija koje su definisane u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja.

- Podrška za izradu biznis planova za apliciranje na MIDAS konkurs

Za poljoprivrednike koji budu aplicirali na konkurs MIDAS projekta Lokalna samouprava će obezbijediti besplatnu izradu biznis planova za sve aplikante. Aplikanti za projekat MIDAS su u obavezi da podnesu zahtjev za izradu besplatnog biznis plana.

6. Rezultati dobre prakse

Postignuti rezultati u dijelu infrastrukturnih sadržaja na ruralnom području:

- probijeno i nasuto 650 km puta,
- asfaltirano 200 km puta,
- izgrađeno 5 školski objekata,
- rekonstruisano 11 školskih objekata,
- izgrađena 4 mjesna centra,
- rekonstruisano 11 mjesnih zajednica,
- obezbijeđen prostor za 10 ambulanti,
- izgrađeno 29 vodovodnih jedinica za 3000 gazdinstava

Postignuti rezultati u dijelu primjene mjera za podsticaj razvoja poljoprivredne proizvodnje:

- izgrađeno 170 plastenika – zaštićenih prostora,
- posijano 605 ha žitarica (pšenica, raž, ječam i heljda),
- posijano 1012 ha povrtarskih kultura (krompir, mrkva, kupus, luk, grasak itd),
- zasađeno 60 ha maline,
- zasađeno 5 ha jagoda,
- zasađeno 590 000 stabala (šljive, kruške, višnje, trešnje, kajsije, orasi),
- podijeljeno je 35 rasnih krava,
- proizvedeno je 3 285 000 litara mlijeka na godišnjem nivou,
- solarni paneli ugrađeni na 11 katuna,
- sporazum o grantu (MIDAS) potpisalo 49 aplikanata.

Postignuti rezultati u dijelu kreditne podrške razvoju poljoprivrede

- Podijeljeno je 3462 kredita

Iako na posljednjem mjestu, ništa manje značajan jeste i povećan broj poljoprivrednih gazdinstava koji je prije početka realizacije dobre prakse iznosio 4542. Realizacijom dobre prakse pa do danas broj poljoprivrednih gazdinstava iznosi 7407, što govori da su ista uvećana za 2865 novih gazdinstava.

Evidenciju o postignutim rezultatima vrši Sekretarijat za ekonomski razvoj i preduzetništvo preko svoje Službe za poljoprivredu.

Postignute rezultate smo promovisali preko sredstava javnog informisanja - pisanih i elektronskih medija, web prezentacija Opštine Bijelo Polje.

Naša praksa je uticala na poboljšanje rješavanja problema nezainteresovanosti građana u pogledu značaja poljoprivrede i ruralnog razvoja, kao i na poboljšanje i očuvanje već dostignutog ruralnog razvoja. Takođe se očekuju maksimalno pozitivni rezultati u budućem periodu na ovom polju.

7. Resursi

Troškovi realizacije dobre prakse:

1. U program infrastrukturne revitalizacije ruralnog područja uloženo je 8.493.404,50€ i to:

- za probijanje i nasipanje puteva uloženo je koliko 2.870.931,00€,
- za asfaltiranje poteva uloženo je 2.748,309€,
- za rekonstrukciju i izgradnju škola uloženo je 858.699,00€,
- za rekonstrukciju u izgradnju mjesnih centara uloženo je 163.271,00€,
- za izgradnju seoskih vodovoda uloženo je 775.987,00€,
- za opremanje i otvaranje ambulanti uloženo je 7.500,00€.

2. U program mjer a podsticaja razvoja poljoprivrede uloženo 197.000, 00€ i to:

- za subvencije u plaćanju obaveza osiguranja registrovanim poljoprivrednim proizvođačima 48.000,00€,
- za regresiranje biljne proizvodnje 35.000,00€,
- za nabavku rasnih krava za porodice na ruralnom području 36.000,00€,
- za podršku izgradnji i opremanju zaštićenih prostora – plastenika 8.000,00€
- za subvenciju u cijeni pojedinih poljoprivrednih proizvoda (mlijeko) 54.000,00€,
- za nabavku solarnih panela za elektrifikaciju katuna 16.000,00€.

3. U refundiranju sredstava za potpisnike ugovora o grantu u programu MIDAS uloženo je 500.000,00€.

4. U programu kredita za podršku razvoju poljoprivrede uloženo je 4.641,200€

Izvori finansiranja:

1. Budžet Opštine Bijelo Polje u dijelu infrastrukture i mjera podsticaja razvoja poljoprivrede.
2. Državni budžet - Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja Vlade Crne Gore u dijelu refundacije za potpisnike ugovora o grant sredstvima.

Službe za poljoprivredu (7 inženjera), računari, kancelarije Sekretarijata za ekonomski razvoj i preduzetništvo, pružili su nesebičnu podršku kako bi dobra praksa ostvarila navedene rezultate.

torijskih ispitivanja za pitku vodu, izgradnju vodovoda iz obližnjeg izvora do planinskog doma, povezivanje vodovoda na objekat i nabavku rezervoara za vodu.

Opština je imala obavezu da raspiše javni poziv za izdavanje objekta na period duži od pet godina, prema zakonu u Crnoj Gori, dok se ne pojavi najbolji privatni ponuđač koji će upravljati i rukovoditi ovim objektom.

8. Održivost dobre prakse

Kako je posvećivanje pažnje ruralnom razvoju od strane sve većeg i većeg broja stanovništva počelo da prerasta u tradiciju to se pitanje održavanja dobre prakse ne dovodi u pitanje.

Sa druge strane Opština je ta koja dugi niz godina i kontinuirano finansira i postavlja jasne mehanizme kada je u pitanju ruralni razvoj, pa se i sa te strane održivost dobre prakse, takođe ne dovodi u pitanje.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Obzirom na značaj ruralnog razvoja, razmjena iskustava i uspostavljanje međuopštinske saradnje je nesumnjivo jedan od osnovnih preduslova dobre prakse svim opštinama.

Razmjena iskustava i primjera dobre prakse – peer review je potrebna jer postoji veliki broj tema iz oblasti poljoprivrede gdje se zajedničkim učenjem može doprinijeti unapređenju i ubrzanju reformi, uštedi resursa (vremena i novca), unapređenju kvaliteta sistema.

Iz tog razloga Opština Bijelo Polje je u svakom trenutku spremna da zajednički razmotri ideje, prenese svoja iskustva i stečena znanja prilikom realizacije ovog projekta u vidu posjeta, obuka, seminara a sve u cilju promjene svijesti građana da je ruralni razvoj potreba i da se kao takvo podrazumijeva a ne nameće.

10. Naučene lekcije - preporuke

Iako je ruralni ambijent značajno unaprijeđen postoji prostor za njegovo dalje poboljšanje. Uticaj i rezultati dobre prakse daju smjernice kako dalje stvarati bolje uslove za ruralni razvoj i bolje ponude za privlačenje broja građana kojima će bavljenje poljoprivredom predstavljati zadovoljstvo a ne obavezu.

Ono što je neophodno jeste definisati problem, definisati uzroke i posledice, a zatim jasno postaviti ciljeve. Takođe je neophodno kontinuirano pratiti proces sprovođenja i biti uporan dok se ne istraje.

Takođe, ništa manje važna komponenta jeste entuzijazam i dobra volja sa kojom smo i mi krenuli u implementaciju ove aktivnosti a dobili povećan broj poljoprivrednika u ruralnim područjima.

Poboljšanje turističke ponude kroz unapređenje ek-smještajnih kapaciteta na Bjelasici

NAZIV JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

Opština Berane

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave:

Prema posljednjem popisu stanovništva 2011. godine, ukupan broj stanovnika u Opštini Berane je iznosio 33970 stanovnika.

Područje opštine prostire se na površini od 717 km², što čini 5, 2% površine Crne Gore. Organima lokalne uprave rukovodi predsjednik Opštine, a u najužem rukovodstvu su i dva potpredsjednika i glavni administrator. Sekretarijati lokalne uprave su: Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine, Sekretarijat za finansije i ekonomski razvoj, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti, Sekretarijat za stambeno komunalne poslove i saobraćaj, Sekretarijat za inspekcijske poslove, Uprava lokalnih javnih prihoda, Direkcija za imovinu. Službe za vršenje specifičnih poslova su: Komunalna policija, Služba zaštite, Informacioni centar, Agencija za investicije i razvoj, Služba za zajedničke poslove i Služba skupštine, a za vršenje stručnih i drugih poslova su: Služba predsjednika Opštine, Služba glavnog administratora i Služba menadžera.

Ove godine, Berane će proslaviti jubilej 150 godina od osnivanja grada, organizovanjem niza događaja i dešavanja.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete: Tatjana Mališić Delević

Pozicija u jedinici lokalne samouprave: Menadžer opštine

Kontakt adresa: IV crnogorske 1, 84300 Berane

Telefon: +38251232943 +38267232833

E-mejl: manager@berane.co.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Vuka Golubović

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

U okviru osnovnog dokumenta za razvoj turizma u Crnoj Gori, Strategija razvoja turizma do 2020. poseban akcenat je stavljen na razvoj turizma u sjevernom dijelu Crne Gore. U okviru ove strategije kao operativni cilj 5 stoji: „Lokalno stanovništvo sve više uključeno u privredu“, kao i mjera 5.2. „Unapređenje preduzetništva u sektoru turizma“. Mišljenje IFC koje je dio pomenute strategije je da eko lodge predstavlja interesantnu ponudu za turističko tržište koje je okrenuto prirodi i zato što mogu da podstaknu pozitivne privredne impulse u takvim predjelima.

Crna Gora je u decembru 2010. godine usvojila Plan posebne namjene za Bjelasicu i Komove. U okviru pomenutog plana ocijenjeno je da: „Područje Bjelasice i Komova raspolaže sa nekoliko turističkih proizvoda) npr. Zimski odmor i rekreacija na planini, pješaćenje, biciklistički obilasci planine itd.), koji međutim, zahtijevaju poboljšanje, odnosno izgradnju kompletnog lanca vrijednosti, profesionalno oblikovanje i zatim profesionalnu komercijalizaciju“.

U Strateškom planu Opštine Berane stoji Strateški prioritet 2: Ubrzani ekonomski razvoj kroz unapređenje poslovnog ambijenta, čime će se stvoriti pozitivna klima za privlačenje direktnih investicija, u okviru koga je 2.3 Mjera: Stvaranje preduslova za valorizaciju turističkih potencijala. Tako da nastojimo da realizujemo strateški cilj kroz realizaciju programa razvoja planinskog, seoskog i sportsko rekreativnog turizma, kao i svih pratećih elemenata.¹

Ruralni razvoj je jedan od najvažnijih prioriteta ² EU. Tako da bi trebalo ostvariti veći napredak u sektoru razvoja ruralnog turizma, kako na lokalnom, tako i na nacionalnom nivou kada je riječ o pripremama za buduće pregovore o pristupanju sa Evropskom unijom.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Opština Berane ima veoma ograničen turistički promet sa vrlo kratkom dužinom boravka turista.

Ukupan broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima u Beranama za 2010. god bio je 2514, od čega domaćih 1307 i stranih 1207. Brojno stanje gostiju u smještajnim objektima u Beranama za 2010. je 1823, od čega je domaćih 950, a stranih 873. (Podaci su dobijeni od Lokalne turističke organizacije u Beranama.)

U Strateškom planu opštine Berane 2012-2017, 3.2. SWOT analiza ekonomsko-proizvodnog sistema, kao slabost je prepoznat nedostatak turističke infrastrukture, takođe i neiskorištenost postojećih smještajnih kapaciteta (hoteli koji su privatizovani sada ne rade), se navodi kao prijetnja.³

Naime, planinarski dom Suvodo, koji se nalazi na Bjelasici, u blizini sela Kurikuće,

1 Strateski plan opštine Berane 2012-2017, str. 46 i 47

2 http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_en.htm

3 Strateski plan opštine Berane 2012-2017, str. 40 i 41

svojim smještajnim kapacitetima i lokacijom, izuzetno je pogodan za turiste, koji se bave planinarenjem i biciklizmom. Planinarski dom je u vlasništvu Opštine Berane, međutim nije bio u funkciji godinama jer je bio u izuzetno lošem stanju, pa turisti nisu imali mogućnost na adekvatan smještaj u ovom dijelu Bjelasice.

3. Ciljevi dobre prakse

- Realizacijom ovog projekta željeli smo da Dom sa svojim smještajnim kapacitetima (12+30 ležaja) na bazi polupansiona, pansiona i noćenja, pruži dobru ponudu za planinarski turizam (hiking, biking), organizovane planinske ture.
- Takođe smo očekivali da na ovaj način povećamo poljoprivrednu proizvodnju i ponudu poljoprivrednih proizvoda u pomenutim katunima i selima u okruženju, što doprinosi sveukupnoj turističkoj ponudi ovog regiona.
- Ovim projektom smo željeli podstaći aktivnost sportskih i planinarskih društava i otvoriti mogućnost za razvoj sportskog lova i ribolova na ovom području.
- Takođe, nam je cilj bio povećati prihode planinarskog doma.
- Željeli smo poboljšati promociju i turističku ponudu ovog kraja što je od izuzetnog značaja kako za opštinu Berane, tako i za ovaj region Bjelasice.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Nepostojanje registrovanih objekata na području Bjelasice (koja pripada opštini Berane), prepoznat je kao problem. U lokalnoj turističkoj organizaciji nemaju tačan broj turista i posjetilaca sa ovog područja, jer svi oni noće u objektima koji su u opštini Kolašin. Strateški plan razvoja Opštine Berane 2009-2014 u okviru prioriteta 3: Jačanje administrativnih kapaciteta i stvaranje simulativnog ambijenta za razvoj preduzetništva i malih i srednjih preduzeća, posebno razvoj industrije, turizma i poljoprivrede, kao jedan od ciljeva razvoja opštine izdvaja razvoj turizma koji će se realizovati kroz programe razvoja planinskog, seoskog i sportsko rekreativnog turizma, kao i svih propratnih dokumenata, Oblasti 4: Turizam - planiran je bio Projekat: 3.4.1. Izgradnja Planinarskog doma "Suvodo".

Opština Berane, već dugo vremena ima uspješnu saradnju sa organizacijom CHF International, čiji su rezultat mnogi realizovani projekti, pa i ovaj. U okviru CHF-ovog Projekta ekonomskog razvoja (PER-a), formirana je od nezavisnih građana Radna grupa za ekonomski razvoj. Na sastanku predstavnika lokalne samouprave sa članovima radne grupe, koji je održan 28.02.2011. kao jedan od prioriteta prepoznat je i poboljšanje turističke ponude u ruralnom području. Članovi radne grupe su se saglasili da daju podršku ovom projektu, tj. podršku inicijativi Lokalne samouprave da renovira planinarski dom Suvodo, koji se nalazi u njenom vlasništvu. Tako da je opština konkurisala na javni poziv CHF-a za prijavu predloga projekata za „Male ekonomske infrastrukturne investicije“ i tako obezbijedila nedostajuća sredstava za renoviranje doma, kako bi se isti stavio u funkciju.

Korisnici projekta su:

- Proizvođači poljoprivrednih proizvoda u okolnim selima - 5 katuna (Šiška, Strmenica, Suvodo, Reljina, Kojanovac) – oko 50 farmera;

- Turisti (posjetioци) – u toku 5 mjeseci (maj, jun, jul, avgust i septembar), dnevno 50 posjetilaca na beranskoj strani Bjelasice;
- Planinarsko – smučarski klub “Vojo Maslovarić” (dvije sekcije – planinari i smučari) sa ukupno 150 članova;
- Planinarski klub “Berane” sa ukupno 40 članova;
- Sportsko ribolovno društvo „Lim“ – 500 članova;
- Lokalni proizvođači suvenira;
- Stanovnici opštine Berane 33970.

5. Realizacija dobre prakse

Planinarski dom Suvodo je smješten u selu Kurikuće, koje se nalazi na obroncima planine Bjelasica. Dom nije bio u funkciji godinama, jer je bio u izuzetno lošem stanju. Planinarski dom je svojim smještajnim kapacitetima i lokacijom izuzetno pogodan za turiste koji su zainteresovani za planinski biciklizam i planinarenje na planini Bjelasici. U periodu od 2009 - 2010 god. planinarski dom je u partnerstvu „Austrijsko- Crnogorskog partnerstva za Bjelasicu i Komove“ i Opštine Berane, renoviran. Tada je urađeno sljedeće: - Dozidan je dio objekta (kuhinja sa sanitarnim prostorijama), izvršena je rekonstrukcija krovnog pokrivača, urađena je termofasada i regulacija odvoda sa izradom septičke jame. Zbog nedostataka finansijskih sredstava Opština Berane nije bila u mogućnosti da završi kompletnu rekonstrukciju objekta. Sa ovim projektom smo konkurisali na CHF-ov poziv za prijavu predloga projekata za „Male ekonomske infrastrukturne investicije“. Ovim putem smo obezbijedili finansijska sredstva za dodatne građevinsko - zanatske radove, radove na izradi vodovoda za potrebe objekta i nabavku opreme i inventara .

Aktivnosti koje je Opština Berane u saradnji sa CHF-om realizovala prilikom sprovođenja dobre prakse su:

- Raspisivanje tendera za izbor izvođača radova, što je podrazumijevalo potpisivanje ugovora sa izvođačem, samo izvođenje građevinskih radova i dobijanje upotrebne dozvole.
- Izbor dobavljača i potpisivanje ugovora sa dobavljačem, što je podrazumijevalo nabavku opreme i inventara.
- Direkcija za imovinu Opštine Berane je u skladu sa Zakonom o državnoj imovini Crne Gore i u skladu sa svojim opisom posla pripremila javni poziv za prikupljanje ponuda za davanje u zakup objekta i javno oglasila poziv u dnevnim novinama. Komisija za odabir najpovoljnije ponude je odabrala ponuđača na osnovu najpovoljnije ponude i plana aktivnosti. Dom je dat u zakup pod povoljnim uslovima, po simboličnoj cijeni od 100€ (1€/m²).
- Sprovedena je turistička promocija planinarskog doma koja je podrazumijevala organizovanje promotivnih tura od strane Lokalne turističke organizacije Berane, svečano otvaranje doma uz promociju domaćih proizvoda lokalnog stanovništva.

Vremenski period trajanja ovog projekta je bio 10 mjeseci.

Radove na adaptaciji planinarskog doma „Suvo Do“ je izvela Opština Berane u saradnji sa CHF-om.

CHF je dao svoj doprinos ovom projektu u vrijednosti od 16.830, 00€, tako što je nabavio namještaj, opremu, dovršio građevinske radove kako bi se planinarski dom mogao staviti u funkciju.

Opština Berane je obezbijedila finansijsku pomoć u iznosu od 20.80% od potrebnih radova i to: nabavku svih dozvola i laboratorijskih ispitivanja za pitku vodu, izgradnju vodovoda iz obližnjeg izvora do planinskog doma, povezivanje vodovoda na objekat i nabavku rezervoara za vodu. U toku radova i do kraja izgradnje doma, Opština je imala obavezu i raspisala javni poziv za izdavanje objekta na period duži od pet godina, prema zakonu u Crnoj Gori, dok se ne pojavi najbolji privatni ponuđač koji će upravljati i rukovoditi ovim objektom.

Dakle, uz podršku USAID-a Opština Berane uspjela je da unaprijedi smještajne kapacitete ovog objekta, koji je počeo sa radom svečanim otvaranjem 28.11.2011. Dom je u funkciji već 9 mjeseci i za to vrijeme je primio brojne goste, koji svakodnevno svraćaju na odmor i degustaciju domaće hrane, a takođe i one koji duže borave u domu, tj. koriste usluge noćenja na duži vremenski period.

Zanimljiva je i značajna posjeta 12 učesnika Prve beranske likovne kolonije koja je trajala od 24. do 30. Avgusta ove godine. Likovna kolonija je organizovana kao jedna od niza manifestacija povodom jubileja 150 godina postojanja grada Berane. Lokalna turistička organizacija Berane je sprovodila aktivnosti promocije planinarskog doma tako što je: -uvrstila u svoju ponudu planinarski dom „Suvo Do“, organizovala promotivnu turu, svečano otvorila dom uz promociju domaćih proizvoda lokalnog stanovništva. Svečano otvaranje je bilo praćeno od strane štampanih i elektronskih medija, organizovana je pres konferencija. Pres konferenciji i samom činu otvaranja doma prisustvovali su i: Savjetnik za ekonomska i politička pitanja ambasade Sjedinjenih Američkih Država Marko Cimbalević, Vesna Brajović, menadžer projekata USAID-a, Dejvid Blat, iz kancelarije CHF-a u Beranama, kao i brojni gosti. Lokalna samouprava je kroz saopštenja u medijima (lokalna radio stanica), na zvaničnom sajtu Opštine Berane informisala javnost o uspješnoj saradnji i realizaciji datog projekta, kao i o kapacitetima i ponudi planinarskog doma. Svim ovim metodama je obezbijeđena vidljivost projekta.

6. Rezultati dobre prakse

Adaptacijom planinarskog doma Suvodo, njegovim opremanjem neophodnom opremom i inventarom i njegovim stavljanjem u funkciju, stvorena je mogućnost raznim posjetiocima, kako domaćim, tako i stranim turistima da koriste usluge ovog doma. Planinarski dom sada može da ponudi adekvatne smještajne kapacitete (42 ležaja), kao i domaću hranu uz prijatnu atmosferu i gostoprimstvo domaćina.

Prema podacima Lokalne Turističke organizacije u opštini Berane je u periodu od 4 mjeseca (maj, jun, jul i avgust) ove godine ostvareno:

- ukupno dolazaka 754 od toga domaći posjetioci 344, strani 410;
- noćenja 1074, od toga domaći gosti 513, strani 561.

Za ova četiri mjeseca ostvaren je indeks od 128 dolazaka i 139 noćenja, dok je radi poređenja u prošloj godini u istom periodu taj indeks bio 83 dolaska i 79 noćenja.

- Proizvođači poljoprivrednih proizvoda u okolnim selima - 5 katuna: Šiška, Strmenica, Suvodo, Reljina, Kojanovac (oko 50 farmera), gdje značajan broj njih, sada snabdijeva ovaj dom domaćom hranom i naj taj način počeli da ostvaruju profit od svoje djelatnosti, čime je unaprijeđena poljoprivredna proizvodnja i mogućnost plasiranja tih proizvoda;
- Lokalnim proizvođačima suvenira je omogućeno da ponude svoje proizvode većem broju kupaca koji se koncentrišu sada da na jednoj lokaciji, što doprinosi bržem i većem plasmanu njihovih proizvoda;
- Izgradnjom ovog doma, unaprijedili smo turističku ponudu opštine Berane, a samim tim i sjevernog regiona naše zemlje.

Opština Berane je predala planinarski dom na korištenje i staranje zakupcu, koji ima obavezu izvještavanja Opštini Berane. Opština će informacije objavljivati na svom zvaničnom sajtu, takođe, ona ima obavezu da dalje šalje informacije donatoru, tj. CHF-u o adekvatnom funkcionisanju doma. Organizacija CHF, takođe, u svojoj bazi podataka vodi evidenciju o rezultatima projekta i ažurira ih na zvaničnom sajtu USAID-a.

Kao što smo prethodno naveli, na svečanom otvaranju planinarskog doma, održana je pres konferencija kojom je projekat promovisan. Pres konferenciju i otvaranje doma su propratili elektronski i štampani mediji, kako lokalni tako i nacionalni. Građani naše opštine, kao i svi zainteresovani se mogu upoznati sa našom dobrom praksom na zvaničnim sajtovima Ambasade SAD-a, USAID-a, kao i na sajtu Opštine Berane.

Ovaj projekat je doprinio rješavanju problema kako naše opštine, tako i cjelokupnog regiona Bjelasice u smislu unaprijeđivanja turističke ponude ovog kraja. Na ovaj način je dat doprinos ostvarenju Strategije razvoja turizma do 2020. gdje je poseban akcenat stavljen na razvoj turizma u sjevernom dijelu Crne Gore. Ovo se postiže kroz doprinos ostvarivanju strateskog operativnog cilja 5: „Lokalno stanovništvo sve više uključeno u privredu“ i mjere 5.2. „Unapređenje preduzetništva u sektoru turizma“.

Takođe, lokalna samouprava teži da ostvari prioritete postavljene u Strateškom planu Opštine, tako da je i kroz ovaj projekat doprinijela ostvarivanju Strateškog prioriteta 2: Ubrzani ekonomski razvoj kroz unapređenje poslovnog ambijenta, čime se stvara pozitivna klima za privlačenje direktnih investicija, u okviru koga je 2.3 Mjera: Stvaranje preduslova za valorizaciju turističkih potencijala.

S obzirom na to, da je ruralni razvoj jedan od glavnih prioriteta EU, smatramo da smo ovim projektom napravili veliki korak u sektoru razvoja ruralnog turizma, a samim tim i korak ka ispunjavanju preporuka EU, kada je u pitanju proces pristupanja.

7. Resursi

Ukupni troškovi realizacije projekta iznosili su 21.250, 00€. Radove na adaptaciji planinarskog doma „Suvo Do“ je izvela Opština Berane u saradnji sa CHF-om.

CHF je dao svoj doprinos ovom projektu u vrijednosti od 16.830, 00€, tako što je nabavio namještaj, opremu, dovršio građevinske radove kako bi se planinarski dom mogao staviti u funkciju.

Zaposleni u opštini Berane su napravili predlog projekta sa kojim su aplicirali na javni poziv CHF-a. Takođe, Opština je obezbijedila finansijsku pomoć u iznosu od 4.420, 00€ (20, 80%) od potrebnih radova i to: nabavku svih dozvola i laboratorijskih ispi-

tivanja za pitku vodu, izgradnju vodovoda iz obližnjeg izvora do planinskog doma, povezivanje vodovoda na objekat i nabavku rezervoara za vodu.

Opština je imala obavezu da raspiše javni poziv za izdavanje objekta na period duži od pet godina, prema zakonu u Crnoj Gori, dok se ne pojavi najbolji privatni ponuđač koji će upravljati i rukovoditi ovim objektom.

8. Održivost dobre prakse

Opština Berane je opremljeni objekat stavila u funkciju davanjem u zakup. U skladu sa Zakonom o državnoj imovini Crne Gore, opština je objavila konkurs za prikupljanje ponuda za davanje planinarskog doma u zakup na 5 godina sa mogućnošću produženja.

U skladu sa Članom 39. Zakona o Državnoj imovini Crne Gore, stav 6: „Uslovi, vrijeme zakupa, naknada, način korišćenja i raspolaganja, čuvanja zaštite i održavanja stvari datih u zakup uređuju se ugovorom o zakupu“.

Zakupac svojim aktivnostima, a u skladu sa obavezama iz ugovora, unapređuje turističku ponudu ovog kraja, u smislu ponude domaćih proizvoda, prijavljuje broj gostiju. Uz pomoć Sekretarijata za poljoprivredu odabrano je nekoliko domaćinstava koji nude posjetiocima domaće proizvode (hranu i propizvode domaće radinosti, suvenire...)

Lokalna turistička organizacija Berane sprovodi aktivnosti promocije planinarskog doma, tako što je uvrstila u svoju ponudu i ovaj dom.

Značajno je pomenuti, da je nastavak uticaja dobre prakse u budućnosti obezbijeđen i kroz realizaciju projekta “Održivi turizam za jednake šanse” gdje je Opština Berane vodeći aplikant u ovom projektu, a partneri su Opština Prijepolje, turističke organizacije pomenutih opština, Regionalna razvojana agencija Zlatibor, SNV – holandska razvojna organizacija i UNDP – Program ujedinjenih nacija za razvoj.

Cilj ovog projekta je poboljšanje kvaliteta turističke ponude u Beranama i Prijepolju. Jedan od rezultata projekta koji se tiče unapređenja turističke infrastrukture jeste: uređeno i markirano 90 kilometara pješačkih i biciklističkih staza na području Bjelasice. Takođe je odštampan i predstavljen na sajmu u Beogradu (planirano je i u Parizu) kvalitetan promotivni materijal, a u toku je i izrada web site-a Lokalne turističke organizacije Berane na kojem će, između ostalog biti promovisani potencijali Bjelasice, njene turističke infrastructure u koju spada i ovaj planinarski dom.

Sve ovo, svakako, predstavlja nadogradnju i osigurava održivost našeg projekta.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Za realizaciju ove dobre prakse ne postoje specifični preduslovi. Uz finansijsku podršku donatora i ulaganje sopstvenih sredstava, potrebno je, takođe, dosta dobre volje zainteresovanih strana i dobro razrađen akcioni plan koji će obuhvatiti sve pojedince iz ciljne grupe u okviru jedne mikrolokacije, kao i mnogo detaljniji i potpuniji opis koraka koje treba realizovati.

Za zagarantovanu uspješnost i održivost projekta je najbitnija saradnja i udruženo djelovanje više različitih sektora privrede i društva koje će doprinijeti višestranom i opštem dobru jednog regiona ili države.

10. Naučene lekcije - preporuke

Razvoj turizma jedna je od pretpostavki sveukupnog ekonomskog razvoja jedne opštine, regiona, pa i čitave države.

Strateškim dokumentima lokalne samouprave, kao i dokumentima na nacionalnom nivou, potrebno je jasno definisati pravce razvoja, tj, cjelokupnu praksu uskladiti sa planiranim razvojem opštine i države. Naime, potrebno je da u što većoj mjeri nastojimo da realizujemo strateške ciljeve kroz realizaciju programa razvoja planinskog, seoskog i sportsko rekreativnog turizma.

Crna Gora posjeduje ogromne prirodne potencijale: jezera, šumski fond, ljekovito bilje, tako da bi, nama svima, prioritet trebao biti da te potencijale sačuvamo, a onda ih i valorizujemo na pravi način.

Regionalna izložba pčelinjih proizvoda i pčelarske opreme

NAZIV JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

Opština Pljevlja

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave:

Opština Pljevlja nalazi se na krajnjem sjeveru države i predstavlja svojevrsnu sjevernu kapiju Crne Gore. Prostire se na 1.346 kilometara kvadratnih i zahvata skoro 10% državne teritorije.

U opštini živi 30786 stanovnika.

Opština Pljevlja predstavlja industrijski centar Crne Gore. Glavne djelatnosti su eksploatacija mineralnih sirovina. Proizvodnja uglja u Rudniku uglja. Proizvodnja električne energije u Termoelektrani Pljevlja. Eksploatacija olova i cinka u Rudniku Gradir Montenegro u Šulima, drvoprerađivačka industrija.

Dio opštine u reonu kanjona Tare, najvećeg evropskog kanjona, zaštićen je od strane UNESCO-a.

Pljevlajska lokalna uprava je organizovana u šest sekretarijata, jednu upravu, dvije direkcije centar i pet stručnih službi.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete: Toma Knežević

Pozicija u jedinici lokalne samouprave: Sekretar Sekretarijata za privredu

Kontakt adresa: Ulica Kralja Petra, 84210 Pljevlja

Telefon: 069/309-370

E-mejl: toma.knezevic@pljevlja.co.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Miloje Pupović

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Opština Pljevlja bogata je prirodnim resursima koji se najviše koriste za stočarsku proizvodnju ali se prostrane površine prirodnih livada i pašnjaka koriste i kao pčelinja paša tako da Pljevlja danas broje oko 4.500 košnica a, ostali obradivi prostor služi za proizvodnju žitarica, povrća i voća.

Značajni proizvodi pljevaljskog područja sir, med, žitarice /heljda, raž, ovas i ječam/, krompir i u manjoj mjeri voće nisu dovoljno afirmisani, kako kod kupaca na lokalnom nivou tako i na širem tržištu. Poseban značaj ima med i ostali pčelinji proizvodi koji se prikupljaju sa livada i pašnjaka na kojima se još uvijek rijetko ili uopšte ne koriste mineralna đubriva.

Iako se radi o značajnoj namirnici koja je prvo lijek, a zatim i hrana postoji problem niske potrošnje meda kod domaćeg kupca i slab plasman na širem tržištu usled nerazvijene svijesti građana o značaju pčelinjih proizvoda u ishrani i nedostatka marketinga. Osim potrošačkih problema s jedne strane evidentan je i problem koji se odnosi na proizvođače u smislu loše edukovanosti u vezi standarda, org. proizvodnje i dr. problema.

Poljoprivredna proizvodnja u odnosu na prirodne i ljudske resurse značajno bi bila razvijenija, konkurentnija ukoliko bi proizvodi i njihova vrednost i značaj u ishrani bili bolje predstavljeni potrošaču i javnosti.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Na području Opštine Plevlja slabo je marketinško predstavljanje proizvođača i njihovih pčelarskih proizvoda, slaba veza između proizvođača i potrošača, niska svijest potrošača o značaju meda u ishrani i slaba edukovanost pčelara.

3. Ciljevi dobre prakse

Regionalna izložba pčelinjih proizvoda i opreme predstavljaju vid marketinga tih proizvoda koji je prodajnog i edukativnog karaktera, a čiji je krajni cilj promocija proizvoda, povezivanje proizvođača i kupaca, uticaj na bolju saradnju među pčelarima i razmjenu iskustva, informacija, prekogranična saradnja, druženje i sklapanje prijateljstva i stručna edukacija pčelara.ubira prihode kroz oporezivanje privrednih subjekata.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Organizacija za prehranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda. /FAO organizovala je radionicu u okviru projekta „Izgradnja kapaciteta za formulaciju i analizu agrarne politike radi podrške EU integracija u zemljama jugoistočne evrope“ na kojoj su uzeli učešće i predstavnici opštine Pljevlja. Cilj radionice bila je obuka učesnika za pisanje, apliciranje projekata. Zemlje učesnice radionice bile su Srbija, Crna Gora, Makedonija,

Albanija idr. Izabrane su i dvije pilot opštine, među kojim i opština Pljevlja, a, projekat učesnika iz Sekretarijata za privredu, Opštine Pljevlja „Regionalna izložba pčelinjih proizvoda i pčelarske opreme prepoznat kao značajan projekat za razvoj ruralne sredine, odobren i potpomognut od strane FAO organizacije, SWG organizacije, MPRR, „Rudnika uglja“ Udruženja „Matica“ i Turističke organizacije“ Pljevlja“

Korisnici Regionalne izložbe pčelarskih proizvoda i opreme su prvenstveno lokalni pčelari, pčelari sa šireg područja Crne Gore / Mojkovac, Bijelo Polje, Berane, Andrijevica, zatim sa prekograničnog rejona) Srbije, Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, zatim potrošači –kupci, udruženja i sam grad Pljevlja.

5. Realizacija dobre prakse

Sekretarijat za privredu, Opština Pljevlja Organizovao je po trećii put regionalnu izložbu pčelarskih proizvoda i pčelarske opreme koja je održana 03.09.2012 god na prostoru gradskog šetališta u trajanju od jednog dana.

Organizovanje manifestacije pomogli su

Partneri:

- Rudnik uglja Pljevlja/ obezbeđen ručak za ušesnike/,
- Turistička organizacij Plevlja obezbedila:privezke i olovke,

Udruženje pčelara Matica/obezbedilo kape, i majice za ušesnike i goste manifestacije pokrovitelj MPRR / finansijska pomoć u iznosu od: 800, 00€

Manifestacija je organizovana kroz sledeće aktivnosti:

- medijsko obraćanje javnosti putem lokalnih novina radija i televiziji i i priprema informacije za web sajt
- Obavjeztavanje i pozivanje proizvođača telefonskim putemari
- Obavjeztavanje i pozivanje elektronskom poštom
- Obavjeztavanje i pozivanje putem pozivnica.
- priprem opreme i rekvizita kao što su:stolovi, stolice, stolnjaci, ID kartica, za-hvalnice, pokloni i pribor za degustaciju meda.
- Obezbeđenje graničnog prelaz(dostava spiska gran policiji
- Organizovanje dočeka gostiju sa strane (Udruženja. pčelari)
- Organizovanje kulturno umjetniškog dijela manifestacije,
- Obezbeđenje ručka i užine
- Organizovanje predavanja (dogovor sa prof, obezbeđ sale za predavanje, moni-tora i dr.)
- Organizovanje otvaranja manifestacije (Kontaktiranje predstavnika MPRR i Kabineta Predsjednika Opštine, ..)

Manifestacija je otvorena u 11 h a učesnike je pozdravio Predsjednik Opštine Dr Miloje Pupović, a manifestaciju zvanično otvorio pomoćnik ministra Igor Golubović.

Na trećoj regionalnoj izložbi u Pljevljima okupilo se 56 izlagača meda, drugih pčelinjih proizvoda (propolis, pol.)i pčelarske opreme iz raznih dijelova Crne Gore, (Bijelo Polje, Andrijevica, Žabljak, Mojkovac, Podgorica) zatim iz Srbije i područja BIH.

Manifestacija se sastojala iz dva dijela, promotivnog, u kome su se proizvođači predstavili direktno sa svojim proizvodima uz dozvoljenu degustaciju-Jedna od promotivnih aktivnosti je i etiketiranje proizvoda koje je značajno jer kroz prodaju etiketiranih proizvoda ostaje informacije o vrsti meda identitetu proizvođača, lokalitetu i adresi na koju se kupci mogu obratiti ukoliko su zainteresovani za proizvod.

Edukativni dio je obuhvatio stručno predavanje na temu:

- „Organsko pčelarenje“- predavač Prof. Doc. Nedić Nebojša (Polj. Fakultet Beograd)
- Savremeno pčelarenje tokom godine po fazama“-predavač dr Slavimir Popović (Tehnički fak. – Beograd)

Implementaciju Manifestacije vodio radni tim Sekretarijata za privredu, Opština Pljevlja

U organizaciji Izložbe informisnje je sprovedeno:

- putem telefona
- email- pošte
- telefaksa,
- postera,
- pozivnica
- lokalnih medija(TV, novine)

6. Rezultati dobre prakse

Organizovanjem jedne regionalne manifestacije kao što je Izložba pčelinjih proizvoda i pčelarske opreme postiglo se sledeće:

- promovisani su pčelinji proizvodi čija je upotreba veoma značajna u ishrani ljudi posebno mlađe populacije
- uspostavljena je veza između proizvođa polazeći od onih koji se pčelarstvom bave sa malim brojem košnica- hobista do profesionalnih proizvođača.
- Stimulisani su proizvođači da se slobodno predstave i to svoj lokalitet sa koga dolaze, svoj proizvod, i sebe kao proizvođača direktno potrošaču koji će na osnovu degustacije, specifičnosti lokaliteta cijeniti ponuđeni proizvod.
- Lokalni pčelari su upoznati o sa širokom lepezom pčelarskih proizvoda iz susjednih država koje mogu i sami da proizvode, na osnovu dobijenih informacija, preporuka, recepture...
- Doprinos obučenosti pčelara putem stručne edukacije

Zvanična evidencija o rezultatima dobre prakse

- Sekretarijat za privredu Opština Pljevlja vodi evidenciju o broju prijavljenih učesnika izložbe meda.
- Lokalna tv „ Pljevlja“čuva tv- zapis o manifestaciji

Regionalna izložba meda promovisana je putem:

- lokalnih novina,
- lokalne televizije i
- na I prvom programu televizije Crne Gore u emisiji „Crna Gora uživo“

Izložbom pčelarskih proizvoda i pčelarske opreme sprovedena je promocija domaćeg proizvoda, afirmisanje pčelara kao proizvođača, edukacija pčelara koja će rezultirati kvalitetnijem pčelarenju, povećanju prinosa, zaštiti pčela i dr.

Promovisanje proizvoda i pčelarstva kao djelatnosti stimulisaće i mlađe generacije da se bave pčelarstvom i stiču prihod od njega.

7. Resursi

Za organizovanje „Izložbe pčelinjih proizvoda i pčelinje opreme“ potrebno je

- angažovanje ljudskog resursa za sve aktivnosti sprovođenja manifestacije (informisanje putem telefona, telefaksa, el putem pozivnicama, obezbeđenje učine za učesnike, smještaja, angažovanje predavača, obezbeđenje sale za predavanje, ..)
- određene kancelarijske opreme
- ulaganje fizičkog rada (prenos i montiranje štandova i stolova prije i posle manifestacije)

8. Održivost dobre prakse

Manifestacija „Regionalna izložba pčelinjih proizvoda i pčelinje opreme“ predviđena je kroz usvojena dokumenta Opštine Pljevlja i to:

1. Agrobudžetom Opštine 2012 kao redovni program (sa opredeljenim sredstvima) i planira se iza program Agrobudžeta 2013 g.
2. Strategijom ruralnog razvoja Opštine Pljevlja 2011-2015 gdje je na listi Akcionog plana prioritetnih aktivnosti

Izvori finansiranja Manifestacije u narednom periodu biće:

- Sekretarijat za privredu kroz predviđena sredstva Agrobudžeta i
- MPRR kroz redovni program „Unapređenje pčelarstva“
- ostali donatori

Pretpostavlja se na osnovu velike zainteresovanosti lokalnih pčelara, posjetioca i javnosti da će promocija pčel proizvoda proizvesti pozitivne efekte i u budućnosti u vidu veće potražnje tih proizvoda, edukovanosti pčelara i potrošača, slobodnije promocije proizvoda ne samo pčelarskih već i iz raznih grana poljoprivrede.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Sve opštine koje ne organizuju promocije - manifestacije poput Izložbe pčelinjih proizvoda i pčelinje opreme mogu organizovati iste jer sve imaju prirodne resurse-

bogatstvo pčelinje paše, bez obzira da li je pčelarstvo razvijeno ili ne jer ukoliko nije razvijeno ovakav vid promocije pozitivno utiče na razvoj ovog sektora, povezuje ljude sa raznih prostora-prenose se informacije i iskustva, povezuje potošače i kupce itd.

Sekretarijat za privredu Opštine Plevlja stečena iskustva u vezi organizacije i realizacije Izložbe meda može bez teškoća prenijeti na druge zainteresovane opštine putem posjete, sastanka, radionice i sl.

10. Naučene lekcije - preporuke

Pri ponovnom sprovođenju dobre prakse organizator bi razdvojio promotivni i edukativni dio manifestacije na dva dana, organizovao edukaciju za građane na temu značaja pčelinjih proizvoda u ishrani, organizovao edukaciju na istu temu u nastavnim prostorijama i vrtićima uz raspodjelu uzoraka meda (mala pakovanja)

Pouka: Svi poljorivredni proizvođači trebalo bi da posvete više pažnje promociji svojih proizvoda jer se putem promotivne komunikacije potrošači upoznaju sa proizvodima, sa tim ko ih može obezbediti, sa kog lokaliteta dolaze i kakvog su kvaliteta (ukoliko je uključena i degustacija).

3

Javno privatno partnerstvo

Zelena Pijaca i Šoping centar u Bloku V, u Podgorici

NAZIV JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

Opština Podgorica

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave:

Podgorica je glavni grad Crne Gore koji zahvata površinu od oko 1 500 kilometara kvadratnih, odnosno 10, 7% teritorije Crne Gore. U Podgorici živi 185 937 stanovnika, što predstavlja 30% ukupnog crnogorskog stanovništva. Stanovništvo čini 49, 39% muškaraca i 50, 61% žena. Na teritoriji glavnog grada nalaze se dvije gradske opštine (Tuzi i Golubovci) i 141 seosko naselje sa 66 mjesnih zajednica. Podgorica se nalazi na nadmorskoj visini od 44, 5 metara. Gradonacelnik Glavnog grada Podgorice je dr Miomir Mugoša. Organi uprave Glavnog grada - Podgorice vrše poslove utvrđene zakonom, Statutom Glavnog grada i drugim aktima. Organi uprave Glavnog grada - Podgorice obrazuju se kao: sekretarijati, uprave i direkcije.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse:

Privatno javno partnerstvo (PJP) je način realizacije projekata prepoznat od strane uprave Glavnog grada kao značajan i produktivan, posebno u vremenu ekonomske krize. Projekat PJP „Zelena Pijaca i Šoping centar u Bloku V“ ugovoren je između Glavnog grada i kompanije „Čelebić d.o.o“. Cilj zajedničkog ulaganja je izgradnja pomenutog objekta i podjela izgrađenih sadržaja između partnera, srazmjerno uloženom kapitalu i na način definisan ugovorom. Glavni grad kao javni partner ulaže zemljište i troškove naknade za komunalno opremanje lokacije, a kompanija „Čelebić“ d.o.o kao privatni partner finansira projektovanje i izgradnju po sistemu „ključ u ruke“. Glavni grad ovim projektom rješava važan problem ranije nestandardizovane pijačne prodaje u urbanom i uređenom dijelu grada. Podgorica je prepoznata po modernizaciji pijačnih prostora u prethodnom periodu i ovaj projekat prati taj trend. Realizacijom ovog projekta Podgorica dobija arhitektonski atraktivan i moderan komercijalni objekat koji će upotpuniti ponudu u ovom dijelu grada, a istovremeno će se ukloniti montažni i neugledni objekti koji su, do izgradnje ovog objekta, korišteni kao lokacija za pijačnu prodaju, poznata pod nazivom „Mala pijaca“.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete: Ana Vukčević

Pozicija u jedinici lokalne samouprave: VD Menadžera Glavnog grada

Kontakt adresa: Ul. Njegoševa br. 13, 81000 Podgorica, Crna Gora

Telefon: 067/313 496

E-mejl: avukcevic@pggrad.co.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

*Predsjednik opštine
Dr Miomir Mugoša*

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Glavni grad-Podgorica se, posebno u prethodne dvije decenije suočava sa velikim prilivom stanovništva iz drugih dijelova Crne Gore. To prouzrokuje problem planiranja i kontrole građenja u gradu, što posljedično stvara problem nelegalne gradnje. Dalje, Podgorica se suočava sa drugim problemima karakterističnim za ovo podneblje, kao što su: zaštita gradske imovine, gradski prevoz i nelegalni prevoznici, nestandardizovana i nelegalna pijačna prodaja, parkiranje na saobraćajnicama sa visokom frekvencijom, nepoštovanje zahtjeva za selektiranje otpada, i sl. Ove i ostale probleme Glavni grad je prepoznao i svakodnevno angažuje svoje resurse u cilju rješavanja istih.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Problem nestandardizovane i nelegalne pijačne prodaje prepoznat je od strane Glavnog grada kao jako štetan po ekonomiju, zdravlje, higijenu grada, i naravno imidž grada, obzirom da Podgorica teži da bude cijenjena kao jedan od evropskih centara. „Mala pijaca“ koja će do završetka projekta, koji kandidujemo ovom prijavom, služiti kao pijačna lokacija opslužuje ogroman broj građana koji gravitiraju u ovom dijelu grada, nema adekvatne uslove prodaje, posebno kada se govori o prehrambenoj robi. Naime, radi se o montažnim teznama koje ne zadovoljavaju standarde koji se zahtijevaju u vezi sa prodajom hrane. Takođe, ovaj dio grada se progresivno razvijao pa se, osim objekta „Male pijace“, može iskazati da je ovaj dio grada planski i komunalno uređen. Dakle, grupe građana koje su direktno pogođene ovim problemom su potrošači, prodavci kao i stanovnici ovog dijela grada.

3. Ciljevi dobre prakse

Organizovanje, održavanje i vršenje trgovinskih usluga na pijacama kao objektima za pružanje komunalnih usluga individualne komunalne potrošnje, koje su nezamjenjiv uslov života i rada građana, predstavlja poslove od javnog interesa. Cilj projekta javno privatnog partnerstva „Zelena Pijaca i šoping centar u Bloku V“ je dobijanje novog, po pozitivnim standardima rađenog, objekta pijačne prodaje koji će potrošačima obezbijediti adekvatne uslove kupovine, a prodavci će dobiti radno mjesto koje zadovoljava sva pravila zaštite na radu. Time se stvaraju uslovi za uklanjanje postojeće „Male Pijace“ i privođenje i tog prostora planiranoj namjeni. Takođe, dio grada – Blok 5, dobija nove sadržaje, kao što su moderan šoping centar i multifunkcionalan prostor sa posebnim sadržajima za dječje aktivnosti, sportske sadržaje i dr., što potpuno odgovara zahtjevu potrošača 21. vijeka.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Objekat „Mala Pijaca“ je predviđen za dislociranje, a novi objekat „Zelena Pijaca i šoping centar u Bloku V“ je planiran u lokalnim planskim dokumentima i studijama i programima Glavnog grada, što predstavlja prvu inicijativu za ovim projektom. Glavni grad je prepoznao da je model javno privatnog partnerstva relevantan za ovaj pro-

jekat uzimajući u obzir vrijeme ekonomske krize, i imajući u vidu pozitivnu praksu sa projektom iste sadržine koji je kroz model javno privatnog partnerstva realizovan u drugom dijelu grada. Na osnovu prethodno iskazanog, Glavni grad je kroz predstavljanje i iskazivanje potrebe za ovakvim projektom u javnim istupima pokušao da animira što veći broj privrednih subjekata, koji bi mogli biti adekvatan partner Glavnom gradu u ostvarenju ove investicije. Glavni grad je, u skladu sa propisima, objavio Poziv na otvoreno nadmetanje za prikupljanje ponuda za zajedničko ulaganje u izgradnju zelene pijace i šoping centra u Bloku V u Podgorici, u formi privatno javnog partnerstva. Glavni grad je kao svoj ulog dao zemljište i naknadu za komunalno opremanje lokacije, a definisano je da će najpovoljnijim ponuđačem biti proglašen onaj ponuđač koji osim prostora zelene pijace ponudi najveću neto korisnu površinu prostora u izgrađenim sadržajima, pri čemu ukupna vrijednost ponuđenih sadržaja nije smjela biti manja od vrijednosti uloga Glavnog grada. Nakon izvršenog pregleda i upoređivanja pristiglih ponuda, ponuđač „Čelebić d.o.o“ izabran je kao najpovoljniji ponuđač, pa je uslijedilo potpisivanje ugovora i početak radova na projektovanju i izgradnji. Korisnici ove dobre prakse su prvenstveno stanovnici dijela grada „preko Morače“ ali i ostalih dijelova grada, kao i građani okolnih gradova.

5. Realizacija dobre prakse

Aktivnost je podrazumijevala adekvatnu i sveobuhvatnu analizu. Aktivnosti analize sproveo je Glavni grad koji je u pripremi ove prakse samostalno radio, imajući u vidu da već postoje pozitivni primjeri sličnih projekata javno privatnog partnerstva na teritoriji Podgorice. Nakon odabira partnera, Glavni grad je iskoristio know-how privatnog partnera, što i jeste smisao projekata privatno javnog partnerstva. Dakle, planiranje projekta i stvaranje uslova za početak njegove realizacije vršio je Glavni grad dok je finansijski, tehnički i stručni doprinos dio obaveze kompanije „Čelebić d.o.o“, sa nadzorom od strane Glavnog grada.

Proces primjene dobre prakse vodili su Glavni grad-Podgorica i kompanija „Čelebić d.o.o“ u skladu sa ugovornim odnosom. Ugovor o zajedničkom ulaganju po modelu javno privatnog partnerstva potpisan je 17.12.2010. godine, nakon čega se započelo sa aktivnostima njegove realizacije. U toku trajanja realizacije ugovora, u potpunosti su poštovane odredbe ugovora i njegovih priloga, te nije došlo do značajnih a neočekivanih problema tokom primjene ove prakse. Rok za izvršenje ugovora ne samo da je ispoštovan, nego je objekat i završen u znatno kraćem roku i otvara se 08.10.2012, što je godinu dana prije ugovorenog datuma.

U javnim raspravama organizovanim prilikom donošenja godišnjih programa uređenja građevinskog zemljišta na teritoriji Glavnog grada, dopisima i sl., građani su kontinuirano ukazivali na problem nepostojanja adekvatnog pijačnog prostora u tom dijelu grada. Dalje, Gradonačelnik i predstavnici Glavnog grada su u javnim istupima i preko medija redovno informisali svoje sugrađane o stanju i progresu ovog projekta. Web-site Glavnog grada, kao i web-site privatnog partnera, takođe su korišteni kao platforma za informisanje.

6. Rezultati dobre prakse

Projekat „Zelena pijaca i šoping centar u Bloku V“ direktno rješava probleme na-

vedene tačkom 2. ovog formulara. Dakle, Glavni grad dobija savremeni objekat za pijačnu prodaju, od čega neposredne benefite imaju potrošači; individualni poljo-privredni proizvođači; samostalni zanatlije i proizvođači domaće radinosti čiji je rad dozvoljen na pijaci; prodavci i državne i gradske institucije. Dalje, ovim projektom se direktno utiče na razvoj preduzetništva i malih i srednjih preduzeća što je u skladu sa državnim strategijama razvoja privrede. Takođe, predmetnim projektom Glavni grad stvara uslove za uređenje postojeće lokacije „Mala pijaca“ i njeno privođenje adekvatnoj namjeni, a ovaj dio grada postaje bogatiji za nov i atraktivan objekat, na zadovoljstvo stanovnika u posrednom i neposrednom okruženju. Vrlo značajno je i to što Glavni grad uspješnim okončanjem projekta pokazuje kako je model javno privatnog partnerstva primjenjiv za lokalne samouprave i može biti jedan od glavnih instrumenata za razvoj grada.

Podgorica u cjelini, sa svim njenim stanovnicima, imaće koristiti od ove dobre prakse. Evidencija koja prati pripremu, realizaciju i rezultate projekta javno privatnog partnerstva „Zelena pijaca i šoping centar u Bloku V“ vrši se u organima uprave Glavnog grada, kao i kod privatnog partnera – kompanije „Čelebić d.o.o“.

Glavni grad je redovno informisao javnost, posredstvom medija, o projektu javno privatnog partnerstva „Zelena pijaca i šoping centar u Bloku V“. Dalje, na brojnim skupovima i konferencijama koje su bavile temama koje su u vezi sa projektima od javnog interesa i projektima javno privatnog partnerstva, predstavljen je predmetni projekat uz davanje svih informacija koje bi mogle biti od koristi predstavnicima drugih opština.

Projekat javno privatnog partnerstva „Zelena pijaca i šoping centar u Bloku V“ rješava problem nelegalne i nestandardizovane pijačne prodaje. Dalje, ovim projektom rješava se problem parkinga za korisnike pijace, obzirom da se projektom predviđa dovoljan broj parking mjesta. Takođe se rješava problem (ne)selektiranja otpada, jer se projektom previđa posebna jedinica za odvajanje i selektiranje otpada.

7. Resursi

Ugovorom o zajedničkom ulaganju u izgradnju objekta po modelu javno privatnog partnerstva „Zelena pijaca i šoping centar u Bloku V“ definisani su ulozi oba partnera. Glavni grad Podgorica ulaže zemljište ukupne površine 8.107, 98 m² i troškove naknade za komunalno opremanje predmetne lokacije, što ukupno predstavlja ulog Javnog partnera u iznosu od 3.998.696, 80 eura. Kompanija „Čelebić d.o.o“ ulaže finansiranje, projektovanje i izgradnje predmetnog objekta što iznosi oko 9.000.000, 00 eura. Dakle, ukupna vrijednost investicije koja je predmet privatno javnog partnerstva je oko 13.000.000, 00 eura. Preciziran konačan obračun će se izvršiti primopredajom objekta.

8. Održivost dobre prakse

Glavni grad Podgorica planira nastavak slične prakse za još najmanje 3 objekta na svojoj teritoriji. Planskim dokumentima predviđa se izgradnja pijačnih objekata u naselju Konik, kao i u gradskim opštinama Golubovci i Tuzi. Realizacija projekata planira se kroz javno privatno partnerstvo. Kroz planska dokumenta i strategije razvoja grada uređuje se način realizacije projekata.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Kako bi bile u mogućnosti da primjene primjer navedene dobre prakse, druge opštine moraju stvoriti pretpostavke u planskim dokumentima. Takođe, od velike su važnosti ljudski resursi u jedinicama lokalne samouprave, obzirom da privatni partner zahtijeva i očekuje proaktivan rad svih učesnika u projektu. Glavni grad je apsolutno spreman da drugim opštinama, kroz prenošenje svog znanja i ekspertize, pomogne u kreiranju sličnog projekta.

10. Naučene lekcije - preporuke

Svaki projekat ima svoje posebnosti i elemente različitosti, i predstavlja važnu lekciju za one koji su učestvovali u njegovoj realizaciji. Preporuka za uspješnost projekta koji smo obradili u ovoj prijavi je dobra priprema planskih dokumenata, kvalitetno urađena tenderska dokumentacija koju su pripremala stručna lica i pažljivo biranje partnera. Nakon početka radova koji se definišu ugovornim odnosom između javnog i privatnog partnera, vrlo je važna korektna i otvorena komunikacija i konstantan angažman svih učesnika u poslu, kao i stalna kontrola i praćenje rezultata rada. Prepreke u realizaciji ovog posla koje su bile uglavnom tehničke prirode otklanjane su u samom postupku rada.

Uredjenje gradskog trga

NAZIV JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

Opština Mojkovac

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave:

U sklopu Opštine Mojkovac za obavljanje poslova lokalne uprave, obrazovani su organi lokalne uprave i to: sekretarijati, uprave, službe, direkcije i agencije Opština broji 63 radnika.

U drugom kvartalu 2012. godine očekuje se donošenje nove Odluke o organizaciji i načinu rada lokalne samouprave kojom će se unaprijediti efikasnost rada. Takođe će se formirati Tim za izradu i sprovođenje projekata iz fondova Evropske Unije u cilju što veće apsorpcije projekata koji će doprinijeti socio – ekonomskom razvoju Mojkovca.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse:

Projekat privatno-javno partenrstvo – Uredjenje gradskog trga realizovan je u saradnji između Opštine Mojkovac i privatnih preduzetnika. Projekat je obuhvatio zavrsetak radova koji su predviđeni na uredjenju glavnog gradskog trga, a koji nijesu do sad realizovani zbog nedostatka finansijskih sredstava. Opštinski sekretarijat riješili su problem trajnog uredjenja tendi u ljetnjim bastama na gradskom trgu, postavljanjem kolonade koja rjesava estetsko –funkcionalne potrebe trga a koja se finansira u partnerstvu lokalne uprave i privatnih preduzetnika. Dio realizacije projekta je i izgradnja gradskog info stuba, koji je u dobijen kao donacija najuspješnijeg privatnog preduzetnika i opštini. Uz uštedu u budžetu opštine postignuti su sledeći ciljevi: ostvarivanje partnerstva na lokalnom nivou između privatnih preduzetnika i lokalne uprave koje će omogućiti kvalitetnije zadovoljavanje potreba građana; racionalnije korišćenje ograničenih resursa na lokalnom nivou; unapređenje postojećeg stanja kada je u pitanju uredjenje gradskog trga.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete: Radoslav Medojević

Pozicija u jedinici lokalne samouprave: Sekretar sekretarijata za finansije i ekonomski razvoj

Kontakt adresa: Trg Ljubomira Bakoca bb, 84205 Mojkovac

Telefon: 050 472 394

E-mejl: milicamedojevicristic@gmail.com

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Radoslav Medojević

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Glavni problemi opštine, a koji su vezani za poslove koje obavlja Sekretarijat za uređenje prostora, zaštitu životne sredine, komunalno- stambene poslove i saobraćaj, su sadržani u sledećim dokumentima:

- Strateški plan opštine Mojkovac (2012-2019),
- Zelena Agenda, usvojena 2010. godine,
- Prostorno urbanistički plan opštine Mojkovac (2011-2020);

Deponija industrijskog otpada je sanirana 2011. godine, sistem za prečišćavanje gradskih otpadnih voda je u funkciji, a glavni problem opštine Mojkovac sada je deponija komunalnog otpada. Veliki problem je i implemetacija planskih dokumenata, sa posebnim naglaskom na uređenje gradskog trga.

Osnovni problemi sa kojima se suočava sekretarijat za finansije su vezani za obim budžeta kojim se raspolaže, a koji nije dovoljan da zadovolji realizaciju planiranih projekata.

Osnovni problemi koji se tiču preduzetništva, a koji su utvrđeni i strateškim planom su:

- Nedovoljna efikasnost u timskom radu;
- Neuspostavljen institucionalni mehanizam saradnje lokalne uprave sa civilnim sektorom i privatnim preduzetnicima;
- Deficitarnost kadra za apliciranje i sprovođenje projekta prema EU fondovima.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Opština Mojkovac je jedan od siromasnijih opština u Crnoj Gori. Prihodi za 2012. godinu u budžetu su 3.114.800, 00 eura od toga je 100876, 00 eura namijenjeno Sekretarijatu za uređenje prostora, zaštitu životne sredine, komunalno- stambene poslove i saobraćaj.

Privatni preduzetnici, koji su imovinu kupili posle propadanja državnih firmi nakon industrijskog kraha koji se početkom 90-tih godina desio u Mojkovcu, posmatrano na nivou djelatnosti, angažovani su u djelatnostima trgovine na veliko i malo (26, 2%), prerađivačke industrije (15, 9%), saobraćaja, skladištenja i veza (7, 1%), poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (4, 4%) i građevinarstva (4, 0%). Oni preduzetnici koji imaju svoje objekte na samom trgu u centru grada, bave se ulužnim djelatnostima (kafici, samoposluže), nemaju značajne prihode i do sada nijesu bili organizovano uključeni u uređenje gradskog trga. Tako smo dosli u situaciju da ljetnje baste ovih objekata ne zadovoljavaju osnovne estetske i funkcionalne potrebe. Od sredstava koja su raspoređena budžetom praktično je nemoguće riješiti probleme sa kojima se ovaj sekretarijat svakodnevno susreće, a jedan od njih je i problem funkcionalnog i estetskog uređenja gradskog trga. Starim urbanističkim planom od 1991. godine u opštini Mojkovac, koji je između ostalog predviđao i uređenje gradskog trga, nije bio jasno definisan način uređenja ove površine veoma bitne za funkcionisanje savremenog

gradskog života. Kasnijim planovima za uređenje ove površine planirano je popločavanje trga i postavljanje dvije fontane na samom trgu kao i postavljanje gradske kule sa satom (info stuba), ali sve do sad ovaj plan nije u potpunosti ostvaren.

Do sada nije postojala aktivna saradnja između lokalne samouprave i privatnih preduzetnika na rješavanju ovog zajedničkog problema. Lokalna samouprava je od starne preduzetnika do sada bila posmatrana isključivo kao neko ko samostalno donosi odluke, a svijest o aktivnom učešću u donošenju odluka kod preduzetnika je bila na relativno niskom nivou.

3. Ciljevi dobre prakse

Opšti cilj kome se teži uvođenjem ove prakse je:

- Stvaranje jakog građanskog društva kroz uspostavljanje sposobne i odgovorne lokalne uprave.
- Specifični ciljevi koji su se postigli uvođenjem ove prakse su:
- Ostvarivanje partnerstva na lokalnom nivou između privatnih preduzetnika i lokalne uprave koje će omogućiti kvalitetnije zadovoljavanje potreba građana.
- Racionalnije korišćenje ograničenih resursa na lokalnom nivou.
- Unapređenje postojećeg stanja kada je u pitanju uređenje gradskog trga.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativu za rješavanje problema uređenja gradskog trga (estetsko i funkcionalno uređenje kolonada ispred objekata privatnih preduzetnika) pokrenula je Opština Mojkovac, Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine, komunalno-stambene poslove i sabračaj zajedno sa Sekretarijatom za finansije i ekonomski razvoj. Posto je postojeci problem aktuelan već više godina a ni ove godine budžet ne dozvoljava realizaciju cijelog projekta, pokrenuta je inicijativa da se u rješavanje problema uključe sve zainteresovane strane, dostavljanjem predloga projekta, što zbog zatvaranja finansijske konstrukcije, što zbog nalazenja zajedničkog rješenja koje odgovara svim stranama (i preduzetnicima i lokalnoj upravi). Strateskim planom opštine, koji je donesen za period 2012-2019 godine, preporučena je uža saradnja javnog i privatnog sektora kao i javnog sektora i nevladinih organizacija u realizaciji projekata. Takođe, strateskim planom je predviđeno i poboljšanje uslova za razvoj turizma, a uređen gradski trg je preduslov za prijatan boravak turista u našem gradu.

Krajnji korisnici projekta su svi građani Mojkovca, kao i turisti i svi posjetioči. Ciljne grupe su privatni preduzetnici u čijim ljetnjim bastama je radjeno postavljanje kolonada.

5. Realizacija dobre prakse

Projekat uređenja gradskog trga kroz privatno-javno partnerstvo obuhvatao je sledeće aktivnosti:

- Uspostavljanje saradnje lokalne samouprave sa predstavnicima privatnih preduzetnika kroz održavanje sastanaka na kojima su utvrđeni oblici saradnje. Sastanke je inicirala lokalna uprava, i naša je na dobar odziv privatnih pre-

duzetnika. Sastanci su podrazumijevali nalazenje najboljeg modela finansiranja projekta i usaglasavanje misljenja oko estetsko-funkcionalnih aspekata kolonade. Takodje na sastancima je dobijena i ponuda o donaciji gradskog info stuba od strane najveceg privatnog preduzetnika u opštini DOO "Trudbenik". Privatni preduzetnici su definisani kao partneri na projektu.

- Obezbjedjivanje tehnicke dokumentacije potrebne za izgradnju kolonada i uređenje gradskog info stuba.
- Tehnicku dokumentaciju koja je obuhvatala arhitektonski projekat kolonada i info stuba obezbijedila je lokalna uprava i dala na uvid privatnim preduzetnicima. Takodje lokalna uprava je obezbijedila i strucnu pomoc arhitekta u usaglasavanju projekta sa potrebama koje su usaglasene na sastancima.
- Usaglasavanje teksta ugovora izmedju privatnih preduzetnika i lokalne uprave koji obuhvata usaglasavanje ugovora o obavezama koje se odnose na izgradnju kolonada i ugovora o donaciji preduzetnika gradskog info stuba. Ugovorom je predvidjeno zajednicko finansiranje izgradnje kolonada koje podrazumijeva da svaki preduzetnik finansira 50% troškova izgradnje ispred svog objekta a lokalna uprava drugu polovinu troškova.
- Potpisivanje Ugovora.
- Medijska promocija i ukljucivanje gradjana
- Odabir najbolje ponude izvodjaca gradjevinskih radova
- Gradjevinski radovi, po fazama na izgradnji kolonada i info stuba.
- Izrada Memoranduma o saradnji privatnih preduzetnika i lokalne uprave. Ova aktivnost je jos u procesu realizacije, a u potpisivanje Memoranduma ukljucuje se i preduzetnici koji nijesu bili obuhvaceni ovim projektom .

Proces primejene dobre prakse vodila je lokalna samouprava, Sekretarijat za finansije i ekonomski razvoj i Sekretarijat za uređenje prostora, zaštitu životne sredine, stambeno – komunalne poslove i saobraćaj. Partneri na primejni prakse su bili privatni preduzetnici, ali i oni su veoma aktivno učestvovali u cijelom procesu realizacije projekta. Realizacija projekta uređenja gradskog trga pocela je u junu 2012 godine i jos je u fazi realizacije. Planirano je da projekat bude završen do novembra 2012 godine. Izgradnja kolonada ispred objekata privatnih preduzetnika (kafica) prilagodjena je dinamici rada ovih objekata, pa je u periodu najvece posjete kavicima smanjena dinamika rada na izgradnji. Na ovaj nacin smo rijesili rizik ugrozavanja rada ovih objekata.

U procesu pripreme i realizacije primjera dobre prakse građani su o istom informisani preko web-sajta opštine i stranice grada društvene mreže facebook. Na taj način je omogućeno aktivno učešće građana u projektu uređenja glavnog gradskog trga.

6. Rezultati dobre prakse

Rezultati dobre prakse:

1. 1. Uspostavljen pravni osnov za saradnju izmedju privatnih preduzetnika i Opštine Mojkovac. Uspostavljanjem pravnog osnova kroz potpisivanje ugovora izmedju privatnih preduzetnika, vlasnika basti na gradskom trgu i Opštine

Mojkovac jasno su definisani osnovi saradnje izmedju ova dva subjekta. Do sada to nije bila praksa, pa su se zajednicki problemi, kao sto je ovaj, rjesavani dosta neorganizovano i bez timskog rada. Jasno definisuci uslove saradnje i zajednicki cilj potpisanim Ugovorom postavljen je i osnov za kasniju saradnju na rjesavanju zajednickih problema. Problem iz tacke 2 do sada nije postojala aktivna saradnja izmedju lokalne samouprave i privatnih preduzetnika na rjesavanju ovog zajednickog problema.

2. Podignut nivo svijesti kod privatnih preduzetnika o nacinama saradnje sa lokalnom samoupravom. Podizanjem nivoa svijesti uspjesnom realizacijom primjera dobre prakse i sastancima sa predstavnicima lokalne samouprave, stvorili su se uslovi da privatni preduzetnici sami prepoznaju probleme koji se kroz slican oblik saradnje mogu rijesiti i ohrabreni su da sami podnose inicijative. Problem iz tacke 2 Lokalna samouprava od starne preduzetnika do sada je bila posmatrana iskljucivo kao neko ko samostalno donosi odluke, a svijest o aktivnom ucescu u donosenju odluka kod preduzetnika je bila na relativno niskom nivou.
3. Ostvorena bolja efikasnost u timskom radu lokalnih preduzetnika. Primjerom dobre prakse razvijen je timski rad kod privatnih preduzetnika, kroz zajednicki rad na rjesavanju problema uredjenja ljetnjih basti na gradskom trgu. Do sada je bila praksa da preduzetnici jedni druge posmatraju iskljucivo kao konkurenciju u djelatnostima kojima se bave. Problem iz tacke 3 Oni preduzetnici koji imaju svoje objekte na samom trgu u centru grada, bave se uluznim djelatnostima (kafici, samoposluge), nemaju znacajne prihode i do sada nijesu bili organizovano ukljuceni u urednje gradskog trga.
4. Riješeno pitanje uredjenja ljetnjih basti privatnih preduzetnika koje predstavljaju dio gradskog trga u Mojkovcu, postavljanjem zajednickih kolonada.
5. Ostvareno racionalnije koriscenje budžeta privatnih preduzetnika i Loklane uprave. Kroz zajednicko finansijsko ucesce u realizaciji projekta postavljanja kolonada na trgu obezbijedila su se sredstava koja Sekretarijat za uredjenje prostora nije imao na raspolaganju za realizaciju ovog projekta. Takodje, ni privatni preduzetnici zbog uslova u kojima posluju nijesu bili u mogucnosti da trajno rijese ovaj problem. Problem iz tacke 2 od sredstava koja su rasporedjena budžetom prakticno je nemoguće rijesiti probleme sa kojima se ovaj sekretarijat svakodnevno susrece, a jedan od njih je i problem funkcionalnog i estetskog uredjenja gradskog trga.

Kroz primjer dobre prakse Privatno javno partnerstvo – Uredjenje gradskog trga Sekretarijat za uredjenje prostora i Sekretarijat za finansije i ekonomski razvoj ostvarili su usku saradnju racionalno koristeci postojece resurse. Cilja grupa projekta su privatni preduzetnici ali i gradjani i svi posjetioci javne površine gradskog trga.

Zvanicnu evidenciju o primjerima dobre prakse zajedno vode Sekretarijat za uredjenje prostora, zastitu zivotne sredine, komunalno stmbene poslove i saobraćaj i Sekretarija za finansije i ekonomski razvoj. Evidencija se vodi prateci realizaciju projekta, odnosno postavljanja kolonada na gradskom trgu i prateci ispunjavanje obaveza utvrdjenih izmedju privatnih preduzetnika i Opštine Mojkovac.

Dobra praka promovisana je u elektronskim medijima (na lokalnom nivou) i u stampanim medijima na drzavnom nivou. Takodje, gradjani opštine Mojkovac upoznati su

sa dobrom praksom posredstvom sajta Opštine Mojkovac, ali i posredstvom savremenih sredstava komunikacije kao što su društvene mreže (preko facebook stranice grada).

Implementacija prostornog plana jedan je od glavnih problema sa kojim se seće Sekretarijat za uređenje prostora, komunalno stambene poslove i saobraćaj, a ovakvim projektom uređenja gradskog trga na direktan način doprinosi se rješavanju ovog problema. Definirajući način finansiranja izgradnje kolonada ispred objekata privatnih preduzetnika (u ljetnjim bastama), Sekretarijat za finansije je obezbijedio je racionalnije korišćenje budžeta, ne zapostavljajući potrebe građana. Takođe, privatni preduzetnici koji su bili u obavezi da trajno riješe problem lošeg estetskog i funkcionalnog dojma koji ostavljaju privremene tende u njihovim bastama dobili su privlačivo rješenje tog problema. Uspostavljanjem mehanizma saradnje lokalne samouprave sa privatnim preduzetnicima kroz Ugovore i Memorandum o saradnji stvorili su se uslovi za efikasniji timski rad na rješavanju postojećih problema. Ovo doprinosi i rješavanju problema međusobnog organizovanja preduzetnika, koji su oni sami naveli kao veliki problem i koji je definisan i strateškim planom razvoja opštine 2012-2019.

7. Resursi

Troškovi realizacije projekta Privatno-javno partnerstvo – Uređenje gradskog trga:

- Izgradnja kolonada 25.200,00 eura
- Izgradnja gradskog info stuba 8. 500,00 eura
- Projektna dokumentacija 1.000,00

Iz opštinskog budžeta finansirano je 50% iznosa izgradnje kolonada, a 50% pada na teret privatnih preduzetnika, projektna dokumentacija je finansirana od strane lokalne uprave u iznosu od 1.000,00 eura .

Izgradnja info stuba je donacija vrijedan 8. 500,00 eura.

U realizaciji projekta lokalna uprava je koristila svoje resurse, opremu i prostorije za održavanje sastanaka, kao i stručnu pomoć kadra (arhitektni i ekonomisti)

Realizacijom projekta u opštinskom budžetu je napravljena ušteda od 10.000,00 eura.

8. Održivost dobre prakse

Dobra praksa saradnje u okviru privatno-javnog partnerstva kroz projekat Privatno javno partnerstvo –uređenje gradskog trga, nastavlja se jer su steceni preduslovi u obliku podignute svijesti privatnih preduzetnika o mogućnostima rješavanja zajedničkih problema a uspostavljanjem pravnog okvira kroz tekst Ugovora koji je potpisan između privatnih preduzetnika i lokalne uprave steceni su uslovi za uvršćivanje povjerenja među privatnog i javnog sektora. Model ove prakse može biti primijenjen osim oblasti uređenja prostora i na druge oblasti gdje za to postoji potreba. Problem finansiranja je veoma dobro riješen u toku primjene ove prakse (podjela troškova i donacije), pa vjerujemo da ćemo na sličan način upjeti da zajednički realizujemo buduće projekte. Takođe, u pripremi je i Memorandum o saradnji lokalne samouprave sa privatnim preduzetnicima, što će doprinijeti jasnijem postavljanju zajedničkih ciljeva i principa saradnje.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Nepotpuna realizacija projekata koji se odnose na ostvarivanje detaljnih urbanističkih planova prisutna je u skoro svim opštinama u Crnoj Gori. Ovo se desava dijelom i iz razloga što se problemi sa kojima se opštine suoavaju u realizaciji ovih projekata ne rješavaju na sirem gradskom nivou, odnosno ne uključuju sve zainteresovane strane. Za ostvarivanje ove dobre prakse potrebno je prvo jasno definisati koji je problem koji treba riješiti praksom i ko su sve zainteresovane strane na koje se taj problem odnosi. Takođe, neophodno je uspostaviti usku saradnju između samih jedinica u lokalnoj samoupravi koje se po opisu posla bave rješavanjem datog problema. Takođe potrebno je i uspostaviti jasnu finansijsku konstrukciju projekta koji rješava dati problem. Opština Mojkovac može ponuditi materijal kojim raspolaže u obliku Ugovora koji je sklopljen u okviru privatno javnog partnerstva, jasan finansijski okvir za realizaciju sličnih projekata i posjete u toku realizacije sličnih projekata (stručnu pomoć).

10. Naučene lekcije - preporuke

- Za realizaciju sličnih projekata neophodno je prvo uspostaviti povjerenje između svih subjekata koji su uključeni u realizaciju projekta.
- Za realizaciju sličnih projekata neophodno je jasno i precizno utvrditi period realizacije projekta (jer se radovi realizuju na otvorenom prostoru i direktno utiču na poslovanje privatnih preduzetnika).
- U formiranju rješenja aktivno od samog početka potrebno je uključiti sve zainteresovane strane.

Zajedno ka bolje uređenom mjestu

NAZIV JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

Opština Herceg Novi

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave:

Mjesna zajednica Baošići je jedna od 21 mjesne zajednice na teritoriji Opštine Herceg Novi, sa oko 1400 stanovnika. Smešteni na hercegnovskoj rivijeri, Baošići su staro ribarsko naselje koje svoj turistički imidž promoviše njegujući tradicionalne vrijednosti. Praznik mimoze, Baošićko ljeto, brojne jedriličarske regate i vaterpolo utakmice samo su dio kulturnih, sportskih i društvenih dešavanja u Baošićima.

Mjesna zajednica Baošići, između ostalog, veoma je aktivna na unapređenju infrastrukture i poboljšanje uslova života u mjestu, koji se ogledaju u širenju mreže javne rasvjete, održavanju, rekonstrukciji i izgradnji lokalnih puteva, osposobljavanje sportskih terena i igrališta, regulisanje otpadnih voda i sl.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse:

MZ Baošići u saradnji sa firmom "Belko" iz Herceg-Novog, po principu javno privatnog partnerstva sagradili su 2 lokalna puta i stavili u funkciju 2 igrališta za male sportove u Baošićima i predali objekte korisnicima na upotrebu:

- Izvršena je rekonstrukcija i proširenje lokalnog puta prema crkvi Sv. Nikole u Baošićima u dužini od cca 150 m, a širine 4.5 m.
- Izgrađena je ulica pored pijace u dužini od 100m, a širine 5m.
- Asfaltirano je igralište za male sportove kod OŠ „Orjenski Bataljon“ i postavljena zaštitna ograda.
- Osvjetljeno je igralište za male sportove u Norveškom naselju sa osam reflektora

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete: Mr Vesna Samardžić

Pozicija u jedinici lokalne samouprave: Koordinator za rad mjesnih zajednica

Kontakt adresa: Baošići 64

Telefon: 063/225-988 031/321-052

E-mejl: sirena79@gmail.com

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

*Predsjednik opštine
Dejan Mandić*

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Osnovni problem je kako na terenu realizovati opštinske odluke iz oblasti uređenja grada, posebno prigradskih mjesnih zajednica.

Opština u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi, Odlukom o mjesnim zajednicama, Odlukom o izgradnji objekata i drugim propisima između ostalog uređuje i propisuje način izgradnje, rekonstrukcije, održavanja i zaštite lokalnih i nekategorisanih puteva, kao i ulica u naseljima; stvara uslove za razvoj i unapređenje sporta, opremanje igrališta za djecu i mlade i slično.

Poslednje tri godine, usled ekonomske krize, evidentno je loše punjenje budžeta i samim tim nedostatak sredstava za kapitalne investicije, što se direktno reflektuje na usporen razvoj i unapređenje mjesnih zajednica. Iz tog razloga izostala je podrška mjesnim zajednicama kod ulaganja u infrastrukturne objekte koji bi omogućili bolje, efikasnije i kvalitetnije zadovoljavanje brojnih potreba građana u mjestu u kome stanuju.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Na dijelu teritorije MZ Baošići postoji ozbiljan problem saobraćajne komunikacije i to u dijelu prilaznog puta kod lokalne pijace kojoj gravitira ne samo stanovništva ovog mjesta već i okolnih, kao i lokalnog puta do crkve, gdje se često stvara „usko grlo“ posebno prilikom sahrana na mjesnom groblju. Mještani su, pored nemogućnosti bezbjedne saobraćajne komunikacije i nedostatka parking prostora, kao problem prepoznali i opasnost od sve češćih formiranja divljih deponija gdje god se ukaže slobodan prostor u blizini naselja i duž lokalnih puteva.

Poslednjih godina, usled intenzivne izgradnje, sve je manje slobodnih površina za sport i rekreaciju, nedostaju zelene i parkovske površine, igrališta i bezbjedan prostor za igru, posebno u večernjim časovima, čime su direktno pogođeni najmlađi članovi populacije.

Ovim projektom se uređuje kompletan prostor i pristupni put do pijace i do crkve i mjesnog groblja, rješava se parking prostor, dječije igralište se asfaltra i igralište za male sportove se osvjetljava, što u velikoj mjeri doprinosi osmišljavanju organizacije slobodnog vremena djece i mladih.

3. Ciljevi dobre prakse

Ovim primjerom želi se pokazati kako se zajedničkim angažovanjem može unaprijediti kvalitet života u lokalnoj zajednici, motivisati stanovništvo na učešće u rangiranju potreba i razvoju novih mogućnosti. Jedan od ciljeva ovog programa je da, pored realizacije određenih projekata, članovi zajednice budu ohrabreni da sami biraju i predlažu projekte koji su od krucijalnog značaja za razvoj njihove sredine, što je već dugi niz godina i svojstveno Mjesnoj zajednici Baošić.

Na zboru građana u mjesnoj zajednici usvojen je plan i program rada, koji je obuhvatio

projekte koji su od opšteg interesa i prioritetni za samu zajednicu. Kroz dobru praksu postignut je razvoj i prosperitet mjesta, na opšte zadovoljstvo.

U ovom projektu su bile veoma aktivne sve zainteresovane strane u toku cijelog procesa, počevši od iniciranja, pripreme projektne dokumentacije, preko realizacije projekta, što se nastavilo i kroz monitoring. MZ Baošići je dobar primjer angažovanosti cjelokupne zajednice na realizaciji projekata.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Ideja za pokretanje ove inicijative potekla je od stanovnika Baošića još prije tri godine. Savjet Mjesne zajednice Baošić je podržao inicijativu, te imajući u vidu njenu opravdanost, pristupio izradi i finansiranju projektne dokumentacije, što je bio preduslov za početak realizacije.

Savjet Mjesne zajednice Baošići se, na osnovu Odluke Zbora građana održanog 3. juna 2009. godine, u više navrata obraćao Opštini Herceg Novi sa molbom za pomoć u realizaciji i izgradnji putne infrastrukture, odnosno stavljanja u funkciju sportskih igrališta. S obzirom na nedostatak novčanih sredstava i loše punjenje budžeta usled situacije u kojoj se zemlja nalazi, Opština nije bila u mogućnosti da izađe u susret Mjesnoj zajednici Baošići.

U julu 2011. godine Savjet MZ se obratio kompaniji „Belko“ iz Herceg Novog-budućem investitoru stambeno-poslovnog kompleksa sa molbom za pomoć, što je naišlo na razumjevanje i spremnost ove kompanije da učestvuje u finansiraju prioritetnih projekata za Mjesnu zajednicu. Polazeći od zajedničkih interesa za unapređenje infrastrukture u Baošićima kompanija „Belko“ i Mjesna zajednica Baošići su sklopili sporazum o međusobnoj saradnji, po kome kompanija „Belko“ učestvuje sa cca 80.000 eur u realizaciji projekata koji su prioritet za građane Baošića, a MZ Baošić im obezbjeđuje besplatno priključenje budućeg stambeno-poslovnog kompleksa na kanalizacioni kolektor koji je u vlasništvu Mjesne zajednice.

U okviru ovog programa, realizovana su četiri međusobno povezana projekta, iz oblasti putne infrastrukture i sportsko-rekreativne djelatnosti. Korisnici su građani ove i susjednih mjesnih zajednica njih oko 2500, veliki broj mladih i djece, kao i gostiju i turisti tokom turističke sezone.

5. Realizacija dobre prakse

Aktivnosti koje su realizovane prilikom sprovođenja dobre prakse su:

- Organizovano više sastanaka Savjeta Mjesne zajednice Baošić,
- Organizovani sastanci sa kompanijom „Belko“ na kojima su precizirane zajedničke obaveze i aktivnosti,
- Sklopljen Sporazum kojim su regulisane međusobne obaveze Kompanije „Belko“ i Mjesne zajednice Baošić.
- Mjesna zajednica je pripremila i uradila projektну dokumentaciju, izabrala izvođače radova: „STEVANOVIĆ“ D.O.O. iz Budve za rekonstrukciju i proširenje puta do crkve i asfaltiranje igrališta za male sportove kod OŠ „Orjenski Bataljon“ i „NOVITOVIĆ“ D.O.O. iz Baošića za izgradnju ulice pored pijace i osvjetljenje

je igrališta za male sportove u Norveškom naselju,

- Sklopljeni su ugovori o načinu i dinamici izvođenja radova.
- Aktivnosti na realizaciji projekata trajale su od oktobra 2011.g. do marta 2012.g. i to na 4 lokaliteta na području Mjesne zajednice Baošići.
- Izabran je nadzorni organ za kontrolu izvođenja radova prema ugovorima o izvođenju građevinskih radova.
- Mjesna zajednica Baošić je odredila lokacije za uređenje sportskih terena, odnosno rekonstrukciju i izgradnju putne infrastrukture.
- Kompanija „Belko“ je finansirala realizaciju.
- Komunalna preduzeća JKSP i „Čistoća“ su uredili okoklni prostor, izvršili detaljno čišćenje, košenje i odvoz otpada, u nekoliko navrata prije i tokom izgradnje.
- Navedena komunalna preduzeća su ustupila sopstvenu mehanizaciju za postavljanje reflektora na igralištu za male sportove.
- Projekat predat na korišćenje zajednici.

Proces primjene dobre prakse vodio je Savjet Mjesne zajednice Baošići čiji članovi su koordinirali sve aktivnosti tokom pripreme i realizacije projekata. Održano je više sastanaka sa projektantima, partnerom, izvođačima radova, a tokom izvođenja radova predstavnici Mjesne zajednice su redovno obilazili lice mjesta, pratili dinamiku radova i obezbjeđivali kompletnu tehničku podršku. Osim toga, Mjesna zajednica Baošići je komunicirala sa Lokalnom upravom i javnim preduzećima čije je angažovanje obezbjeđeno u više navrata tokom pripreme terena, kao i u toku izvođenja radova.

Primjena dobre prakse započeta je u septembru 2011.godine. Njena implementacija je trajala do avgusta 2012. godine, i od tada je u potpunosti u funkciji. Tokom implementacije projekata nije bilo nikakvih neočekivanih problema.

Priprema i realizacija dobre prakse praćena je brojnim sastancima Mjesne zajednice sa građanima, pa sa partnerom-kompanijom „Belko“, kao i izvođačima radova i nadzornim organom. Od samog početka pripreme projekta građani su bili uključeni kroz zborove građana, sastanke Savjeta Mjesne zajednice, odabira prioritarnih aktivnosti i dr. Mjesna zajednica Baošić je kroz saopštenja u medijima (lokalne radio stanice, elektronski i štampani mediji), te na zvaničnom sajtu Opštine Herceg-Novi informisala javnost o uspješnoj saradnji i realizaciji datog projekta. Kompanija „Belko“ je takođe informisala građanje saopštenjima u lokalnim medijima, čime je obezbijeđena vidljivost projekta.

6. Rezultati dobre prakse

Realizacijom ovog projekta ostvareni su sledeći rezultati:

- MZ Baošići je, uz podršku kompanije „Belko“ rekonstruisala i proširila lokalni put do crkve Sv. Nikole u Baošićima, čime je riješen ozbiljan problem saobraćajne komunikacije, gdje se stvaralo „usko grlo“, pogotovo prilikom sahrana na mjesnom groblju. Sem toga, uklonjena je postojeća divlja deponija i uređen prostor uz saobraćajnicu, na kome je formiran parking prostor.
- Izgrađen je lokalni put pored pijace u dužini od 100 metara, čime je obezbijeđena kvalitetna saobraćajna komunikacija sa naseljem u zaleđu, odnosno direktna

komunikacija obala-magistralni put. Istovremeno je uređen kompletan prostor, postojeće deponije zelenog i kabastog otpada su uklonjene, uređena je i nova pijaca, prostor za kontejnere, parking prostor, a takođe su postavljeni i kablovi za javnu rasvjetu. U saradnji sa građanima koji žive u neposrednoj blizini i zajedničkim ulaganjima regulisaće se i puštanje javne rasvjete.

- Postavljanje javne rasvjete, tj. 2 stuba sa 8 reflektora na igralištu za male sportove u Norveškom naselju značajno je unaprijedilo sportsko-rekreativni život u mjestu, jer je omogućeno omladini Baošića i gostima i turistima da igraju i da se rekreiraju do kasnih večernjih časova.
- Asfaltirano je igralište za male sportove (površine od 520m²) kod OŠ „Orjen-ski Bataljon“ i postravljena zaštitna ograda i koševi, čime su djeca dobila lijepo uređen prostor za igru, ograđen i siguran. Stavljanje u funkciju ovog igrališta ima dvostruku funkciju-koriste ga učenici iz škole koja ne raspolaže sa fiskulturnom salom, a u popodnevrim časovima i vikendom djeca i omladina iz susjednih naselja. Na taj način proširene su mogućnosti afirmacije sporta, odnosno postignut je, za Mjesnu zajednicu i najvažniji cilj - da se omladina „skloni sa ulice“ i vodi zdrav način života kroz sportske aktivnosti.

Kada je dobra praksa realizovana, objekti su predati na korišćenje Mjesnoj zajednici Baošić. JP “Stambeno-komunalno” i „Čistoća” Herceg-Novi preuzeli su obaveznu održavanja čistoće i zelenila uz objekte koji su predmet dobre prakse, s tim što je omladina preuzela obavezu održavanja i čišćenja igrališta za male sportove u Norveškom naselju. Mjesna zajednica ima obavezu izvještavanja partnera o adekvatnom korišćenju igrališta, odnosno novoizgrađene putne infrastrukture. Mjesna zajednica ima bazu fotografija koja dokumentuje sve aktivnosti tokom realizacije projekta.

Ovaj primjer dobre prakse potvrđuje da je neophodno ojačati obim i intenzitet neposrednog učešća građana da kroz građanske inicijative, zborove i druge načine izjašnjavanja i prepoznavanja problema preduzimaju efikasnije mjere za njihovo rješavanje. Uticaj građana je moguć jer postoji primjenljiv zakonski okvir, politička volja da se taj okvir primjenjuje, te samo treba raditi na razvijanju svijesti i spremnosti građana da iskoriste svoja prava i konkretno utiču na dešavanja u zajednici, te na taj način zadovolje određene potrebe. Partnerstvo je pozitivan tip ponašanja i konkretne akcije u kojima će se ono što se vidi kao poželjno i potrebno zaista i manifestovati u konkretnoj formi.

Direktne koristi od dobre prakse imaju djeca i njihovi roditelji, kao i cjelokupno stanovništvo ove i susjednih mjesnih zajednica, oko 2500, a u ljetnjem periodu i gosti i turisti što je dokaz da su takvi sadržaji nedostajali mjestu.

Tokom svih faza pripreme, realizacije i implementacije dobre prakse vođena je zvanična evidencija koja se čuva u arhivi Mjesne zajednice i dostupna je javnosti. Mjesna zajednica posjeduje kompletnu dokumentaciju: projektnu dokumentaciju, ugovore, anexe ugovora, izvještaje i građevinske dnevnike, finansijske izvještaje, foto-dokumentaciju objekata prije, u toku i nakon izvođenja radova.

Dobra praksa je promovisana putem medija: na lokalnim radio stanicama, u štampanim medijima, kroz film koji se prikazuje na svečanoj sjednici povodom dana opštine, na sajtu opštine i u lokalnom parlamentu. Lokalno stanovništvo je upoznato sa dobrom praksom, što je rezultiralo vrlo pozitivnim efektima i zadovoljstvom kod

domicilnog stanovništva, ali i kod turista koji takođe koriste izgrađene objekte. Najbolji dokaz je broj stanovnika koji koristi nove sadržaje.

Ovaj primjer dobre prakse naišao je na pozitivne ocjene i drugih mjesnih zajednica, pa su neke od njih, koristeći naša pozitivna iskustva, pristupile iznalaženju partnera koji bi im pomogli u ostvarenju programskih zadataka sa kojima bi prevazišli određene aktuelne probleme.

Dobra praksa je doprinjela rješavanju nekoliko najznačajnijih problema na teritoriji Mjesne zajednice Baošići. Zahvaljujući obezbjeđenim finansijskim sredstvima od strane kompanije „Belko“, Mjesna zajednica je uspjela da ostvari značajan napredak u pogledu uređenja infrastrukture i lokalnog razvoja. U velikoj mjeri je podignut kvalitet saobraćajne komunikacije u mjestu, pri čemu je kultivisan neuređeni i zapušteni prostor duž saobraćajnica, a sa druge strane na novim površinama stvoreni su uslovi za unapređenje sporta i rekreacije. Sve učinjeno obogatilo je mjesto novim i nedostajućim sadržajima, kultivisalo djelove mjesta i učinilo ih dostupnijim. Na taj način, postavljeni su i temelji „zdravog i kvalitetnog“ razvoja djece i mladih.

7. Resursi

Ukupna vrijednost projekta je 71.800 eura. Kompanije „Belko“ je za realizaciju dobre prakse donirala sredstva u iznosu od 61.500 eura. Mjesna zajednica je dala svoj doprinos projektu kroz obezbjeđenu projektnu dokumentaciju i u novčanom iznosu od 10.300 eura. Lokalna uprava je svoje učešće dala kroz ustupanje zemljišta. Izvođači radova bili su „STEVANOVIĆ“ D.O.O. iz Budve i „NOVITTOVIĆ“ D.O.O. iz Baošića.

Za pripremu i realizaciju projekta korišćeni su kadrovski resursi Mjesne zajednice Baošić, Opštine Herceg-Novi i javnih komunalnih preduzeća. Tehnička rješenja za projekte koji su predmet dobre prakse uradili su inženjeri koje je angažovala Mjesna zajednica Baošići. JP „Komunalno stambeno“ Herceg-Novi takođe dalo doprinos projektu tako što je angažovalo 6 radnika i ustupilo je svoju mehanizaciju za košenje i uređenje terena, postavljanje reflektora na igralištu i sl. Lokalna samouprava je na ovaj način uštedjela sredstva iz budžeta za iznos donacije.

8. Održivost dobre prakse

Primjena dobre prakse biće nastavljena čim bude zainteresovanih partnera sa kojima bi Mjesna zajednica Baošići realizovala još nekoliko značajnih projekata, za koje je već obezbjedila neophodnu projektnu dokumentaciju (izgradnja kanalizacionog kolektora u naselju Gradal, sanacija muzeja „Štumberger“, izgradnja novih grobnica na mjesnom groblju...)

JP „Komunalno stambeno“ i „Čistoća“ Herceg-Novi redovno održavaju i čiste izgrađene puteve. Omladina Baošića, veoma zadovoljna zbog novog prostora za sport i rekreaciju, stara se i održava igrališta, organizuje fudbalske turnire i druge sportske događaje, o čemu redovno informiše Mjesnu zajednicu.

Lokalna samouprava će nastaviti da sprovodi aktivnosti kako bi ovakve primjere dobre prakse primjenjivala u ostalim mjesnim zajednicama. Lokalna samouprava kroz jednogodišnji Program javnih radova predviđa aktivnosti koje se odnose na razvoj mjesnih zajednica i saradnju sa donatorima. Sredstva se za ove aktivnosti planiraju

budžetom lokalne samouprave, a mjesne zajednice kroz pripremu predloga projekata prema donatorima konkurišu za dodatna finansijska sredstva.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Za realizaciju ove dobre prakse ne postoje specifični preduslovi. Uz finansijsku podršku donatora i ulaganje sopstvenih sredstava, potrebno je, takođe, dosta dobre volje zainteresovanih strana, upornosti i dobro razrađen akcioni plan koji će obuhvatiti sve pojedince iz ciljne grupe, kao i mnogo detaljniji i potpuniji opis koraka koje treba realizovati. Najbitnije je ostvariti dobru i konstantnu komunikaciju i međusobno povjerenje sa mještanima naselja u kojima bi se aktivnosti sprovele, i naravno, imati dobrog i pouzdanog partnera za saradnju.

Savjet Mjesne zajednice Baošići koji je bio uključen u pripreme i realizaciju projekta može pomoći sličnim službama drugih opština kada je u pitanju savjet i pomoć, logistika, ali i rad na terenu, obezbjeđenje projektne dokumentacije i sl.

10. Naučene lekcije – preporuke

Potrebno je da sve mjesne zajednice što prije krenu u realizaciju ove prakse. Osnovna pouka je da ovakve prakse usmjerene na unapređenje infrastrukture i uređenje prostora u mjesnim zajednicama moraju prije svega biti motivisane potrebama građana u tim mjestima. Samo tako će mjesna zajednica biti prepoznata kao strateški akter razvoja i mogući generator rješavanja aktuelnih problema na teritoriji koju pokriva, na zadovoljstvo svog stanovništva i zajednice u cjelini.

Strateškim dokumentima lokalne samouprave potrebno je kreirati viziju i definisati konkretne pravce razvoja, prethodno definišući listu prioriteta koje treba rješavati.

Dobro bi bilo obezbjeđiti još veće učešće građana u sličnim projektima, jer praksa pokazuje da građani, što aktivnije učestvuju, to efikasnije rješavaju postojeće probleme.

Isto tako građanima bi trebalo omogućiti bolju informisanost, dostupnost institucijama sistema i razviti im interes da sami utvrđuju svoje potrebe, da znaju da planiraju aktivnosti i motivišu lokalnu zajednicu da zajedničkim zalaganjem ostvaruju svoje interese. Bilo bi korisno uspostaviti mrežu mjesnih zajednica sa ciljem podsticanja zajedničkog planiranja i aktivnosti i lobiranja.

4

Ubiranje lokalnih javnih prihoda

Porez na nepokretnosti i sređivanje poreske baze kroz projekat fiskalni katastar i uniformisanje poreske inspekcije

NAZIV JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

Opština Bar

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave:

Bar je grad u južnom dijelu Crnogorskog primorja, u podnožju planine Rumije, grad maslina i pomorska kapija Crne Gore.

Prema popisu iz 2011. g. Opština ima 42.048 stanovnika. Kao važne strateške grane Opštine Bar označene su turizam i poljoprivreda.

Polako ali sigurno turistički potencijali Opštine Bar sve više se nameću na probirljivom svjetskom tržištu. 44km morske obale, od kojih više od 9km čine plaže, 67km obale Skadarskog jezera i planinski masiv koji razdvaja ove dvije vodene površine čine Bar idealnim odredištem za razvoj turizma.

Bar je čuven i po svijim maslinjacima, u kojima je sada preko 100.000 rodni stabala maslina. Ništa manju slavu od maslina na pijacama Balkana sticali su i Barski agrumi-mandarine, limuni i pomorandže, a i Barski nar koji je priča za sebe.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse:

Porez na nepokretnosti je glavni sopstveni prihod budžeta Opštine Bar koja je bila pilot projekat sa GTZ sada GiZ. Realizovano je povezivanje LAN mrežom sa Upravom za nekretnine, prepis podataka, obračun poreza na zemlju i poreza na objekte, duplo knjiženje, analitika i sinetika, realizovanje projekta fiskalni katastar, uniformisanje poreske inspekcije, pregled terena po katastarskim parcelama (upotrba AUTOCAD-a) i zone po katastarskim parcelama, smanjenje pojedinačnog poreza, a proširenje baze.

U zadnjih pet godina pojedinačan porez je manji a naplata veća.

Poboljšanje naplate 2003.g sa cca 400.000 eura na cca 3.400.000 eura u 2011.g.

U ovom trenutku bolja je naplata za 28% nego u istom periodu prošle godine. Već je prebačena naplata od 3.000.000 eura što znači da će 2012 biti rekordna po naplati.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete: Dejan Klikovac

Pozicija u jedinici lokalne samouprave: Sekretar sekretarijata za ekonomiju i finansije

Kontakt adresa: Bulevar revolucije 1

Telefon: 069/691-585

E-mejl: klikovacd@gmail.com

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Žarko Pavićević

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Glavni problem vezan za poslove koje obavlja Opština Bar-Sekretarijat za ekonomiju i finansije, a koji se tiču utvrđivanja poreza na nepokretnosti je evidencija katastra nepokretnosti Opštine Bar.

Katastarski podaci smatraju se tačnim shodno Zakonu o državnom premjeru i katastru. Međutim, stanje koje se javlja u katastarskim evidencijama odstupa od činjeničnog stanja na terenu, što predstavlja jedan od glavnih problema za utvrđivanje i naplatu poreza na nepokretnosti.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Ovaj problem muči i sređenija društva, a evidencije su jako bitne u svim oblastima, pa tako i u ovoj.

Ciljna grupa su vlasnici nepokretnosti koji su i obveznici poreza na nepokretnosti. Do nastanka problema prilikom razreza poreza dolazi u slučajevima kada porez treba utvrditi licu za nepokretnost o kome u katastarskim evidencijama ne postoje tačni podaci.

Kao primjer navodimo da u Katastru nepokretnosti postoje evidentirani stambeni objekti, a koji su na terenu ruševine ili postoji razlika u površini objekata između stvarnog stanja i stanja evidentiranog u katastru.

Takođe, problem predstavlja i to što u katastarskom evidencijama u većini slučajeva nije evidentirana godina izgradnje.

3. Ciljevi dobre prakse

Sekretarijat za ekonomiju i finansije-odjeljenje lokalnih prihoda primjenjuje dobru praksu radi podizanja standarda Opštine Bar, bolje realizacije budžetskih prihoda, promovisanja inovacija i dobre prakse kako bi Opština Bar postala lider novog javnog menadžmenta, usmjerenog na najbolje pružanje usluga poreskim obveznicima, povećanje procenta naplate poreza na nepokretnosti, kao i stepena sveobuhvatnosti poreskih obveznika i sl.

Dakle, cilj dobre prakse je preduzimanje radnji koje su usmjerene na stvaranje novog modela ubiranja poreza na nepokretnosti koji doprinosi ostvarivanju planiranih budžetskih prihoda i stvaranju uslova za veći ekonomski razvoj, stvaranje građanskog društva i odgovorne lokalne uprave.

Na ovaj način smo i smanjili troškove dostave i zaposlili u toku ljeta sezonsku radnu snagu. Prilikom obilaska terena i u komunikaciji sa poreskim obveznicima u okolnim mjestima poreska inspekcija izlazi u susret i pomaže starijim osobama da izvrše svoju obavezu. Takođe predstavnici mjesnih zajednica se uključuju u sam proces naplate poreza na nepokretnosti i dostavljanju informacija za određene objekte.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativu za rješavanje problema pokrenuo je Sekretarijat za ekonomiju i finansije Opštine Bar, kao nadležni organ za utvrđivanje, naplatu i kontrolu poreza na nepokretnosti.

Korake za sprovođenje dobre prakse razradio je Sekretarijat za ekonomiju i finansije i iste predložio užem Kolegijumu Opštine Bar.

Opština Bar je bila prva koja se povezala sa Upravom za nekretnine i njen primjer su sljedili mnogi.

U 2010. godini dobili smo priznanje od Evropskog pokreta da je Opština Bar ostvarila najbolju praksu -finansijsko upravljanje u Opštini Bar (projekti porez na nepokretnosti, trezor, elektronska opština).

Navedeni koraci u zadnjih par godina prezentirani su i na međunarodnom nivou (prezentacija sekretara u Ljubljani – najbolja praksa GiZ maj 2011) i ostale prezentacije u okviru Opštine Bar kao i prezentacije u drugim lokalnim upravama na teritoriji Crne Gore.

Korisnici dobre prakse su poreski obveznici a sve u cilju opšte identifikacije i registracije poreskih obveznika.

5. Realizacija dobre prakse

Aktivnosti koje su realizovane prilikom sprovođenja dobre prakse a koje su imale za posljedicu drastično veću naplatu poreza na nepokretnosti iz godine u godinu su:

- Ažuriranje baze podataka na osnovu podataka koje prijave poreski obveznici(pregled terena po katastarskim parcelama-poreska inspekcija) i na osnovu podataka koji se pribave po službenoj dužnosti, uporedba poreske baze sa podacima iz katastra nepokretnosti, otkrivanje novih poreskih obveznika na terenu koji nijesu prijavili postojanje objekta poreskom organu a isti nijesu upisani ni u kasteru nepokretnosti Opštine Bar, provjere da li na katastarskim parcelama za koje se plaća samo porez na zemljište postoji objekat koji bi mogao biti oporezovan.
- Preko poreske inspekcije uručenje poreskih rješenja za nerezidente(rješenja razvrstana po katastarskim opštinama i katastarskim parcelama) kao i uručenje zaključaka o prinudnoj naplati rezidentima i nerezidentima, ostavljanje poziva na adresi nepokretnosti onim poreskim obveznicima koji nikada nijesu sarađivali sa poreskim organom niti izmirivali svoje poreske obaveze.
- Poreska inspekcija u zadnjih par godina pronašla novih 400.000 m2 koje ne postoje u katastru i doprinjela boljoj evidenciji i boljoj naplati
- Postizanje dogovora o dinamici i načinu plaćanja poreskog duga kod dužnika sa najvećim iznosom duga kako bi se odložile represivne mjere u smislu upisa hipoteke i preduzimanje drugih zakonskih mjera prinudne naplate.
- Redovno preduzimanje mjera prinudne naplate neizmirenih poreskih obaveza kako bi se prekinuo rok zastare poreskog potraživanja.
- Redovno i ažurno sprovođenje promjena u bazi podataka na osnovu rješenja o promjenama u katastarskom operatu koja Uprava za nekretnine PJ Bar dostav-

lja po službenoj dužnosti.

- Provjeru žalbenih navoda i utvrđivanje činjeničnog stanja na lice mjesta preko poreske inspekcije.
- Komunikacija i prijem poreskih obveznika svakodnevno, a u toku turističke sezone stranke, poreski obveznici primaju se tokom cijelog radnog vremena.
- Saradnja sa poreskim organom drugih opština u cilju razmjene iskustava kako bi se prevazišli problemi koji nastaju prilikom tumačenja pozitivno pravnih propisa.
- Sprovođenje neselektivnosti u postupku utvrđivanja, naplate i kontrole poreske obaveze, objavljivanje spiskova poreskih dužnika na sajtu Opštine Bar, kako bi se građani podstakli da sarađuju sa poreskim organom.
- Preko izdavanja odobrenja za obavljanje djelatnosti u skladu sa statutom Opštine vrši se provjera i naplata dugovanja sopstvenih prihoda.
- Prisustvo na seminarima značajno poboljšava kvalitet rada i jako dobar rad zajednice opština pomaže u definisanju prepreka na koje se nailazi. Takođe, veliki doprinos GiZ na ovom projektu i posjeta Wisbadenu dodatno dala doprinos vođenju i sređivanju baze.

Aktivnosti se sprovode od 2003.godine, od kada je Opština Bar nadležna za utvrđivanje, naplatu i kontrolu poreza na nepokretnosti, pristupilo se provjeri i ispravci podataka preuzetih od Direkcije javnih prihoda - Filjala Bar koja je do 2003.godne, utvrđivala porez na nepokretnosti.

2005 je uspostavljena veza sa katastrom uz pomoć GTZ preko LAN mreže.

U odjeljenju lokalnih javnih prihoda imamo 8 računara vezanih za opštinski server koji je povezan sa katastarskim serverom(šema u prilogu).

Klikovac Dejan tada savjetnik za poslove automatske obrade podataka, a sada sekretar Sekretarijata za ekonomiju i finansije bio je određen kao saradnik na ovom projektu i značajno tehnički pomogao pozitivno realizovanje ovog projekta.

Od 2007. godine inteziviraju se gore navedene aktivnosti i dobra praksa koju sprovodi poreski organ a koja se ogleda u sljedećem:

Proširivanje baze podataka usmjereno na otkrivanje novih poreskih obveznika i nepokrenosti koje do sada nijesu bile oporezovane po službenoj dužnosti, uporedba poreske baze sa podacima iz katastra nepokretnosti i dr.

Ključna promjena se desila u 2009. godini kad Opština Bar prelazi na zone po parceli i Sekretarijat za ekonomiju i finansije realizuje:

1. prepis zemljišta, kompletan A-list
2. a)upis zona po katastarskoj parceli-pdo,
b)upis zona po katastarskoj parceli-zemlja
3. upis kvaliteta za nove podatke
4. a)skript za dvorišta u sedmoj zoni,
b)skript za dvorišta u šestoj zoni,
5. generisanje poreza pdo+kamata
6. generisanje zemlje

7. generisanje turističke takse+kamata
8. export za Poštu CG
9. export za građanski biro
10. ugovor sa Poštom (dostavu nerezidentima radi poreska inspekcija)
11. spiskovi dužnika-rezidenti, nerezidenti, umrli, nepoznati (prinudna), pravna lica
12. hibridna pošta štampa, Centar Bar- dostava rezidentima

Ovaj posao urađen je kroz aplikaciju eterrasoftPN, a greške su svedene na minimum. Obračun je urađen sa za porez na nepokretnosti, za svo zemljište, izuzev poljoprivrednog koje se nije obračunavalo zbog stimulansa poljoprivrednih proizvođača, ali je evidencija i ovog zemljišta urađena.

Uručenje poreskih rješenja preko poreske inspekcije za nerezidente kao i uručenje zaključaka o prinudnoj naplati rezidentima i nerezidentima.

Uspostavljane kontakata, ostavljanje poziva na adresi nepokretnosti onim poreskim obveznicima koji nikada nijesu sarađivali sa poreskim organom niti izmirivali svoje poreske obaveze kako bi se postigao dogovor o dinamici i načinu plaćanja poreskog duga kod dužnika sa najvećim iznosom duga i odložile represivne mjere u smislu upisa hipoteke i preduzimanje drugih zakonskih mjera prinudne naplate.

Redovna provjera poreskog duga i distribucija zaključaka o prinudnoj naplati kako bi se prekinuo rok zastare. Objavljivanje poreskih dužnika na sajtu opštine (bez JMBG).

Ključna uloga u primjeni dobre prakse je ljudski resurs koji se zasniva na stručnom, kompetentnom, ljubaznom kadru i kadru otvorenom za saradnju.

Zaposleni u poreskom organu nijesu samo pravnici, inženjeri, ekonomisti, menadžeri već isti moraju biti i psiholozi i pedagozi u svom poslu obzirom na svakodnevni rad sa strankama.

Građani se redovno obavještavaju o svim aktivnostima koje poreski organ preduzima putem javnog saopštenja putem medija, oglašavanje informacija na web sajtu Opštine, objavljivanje liste dužnika, te pojedinačna komunikacija putem e-maila sa poreskim obveznicima koji nijesu u mogućnosti da pristupe poreskom organu.

Posebno smo usmjereni na uspostavljanje kontakata sa onim poreskim dužnicima koji nijesu nikada sarađivali sa poreskim organom niti izmirivali poreske obaveze na način što se istim ostavlja poziv na adresi nepokretnosti, a na kraju ih posjeti poreska inspekcija.

6. Rezultati dobre prakse

Dobra praksa je prvenstveno doprinijela poboljšanju evidencije poreskih obveznika i projekat tzv fiskalni katastar je omogućio precizniji razrez.

Takođe razumjevanje predsjednika za ovaj projekat rezultiralo je da u odjeljenju za lokalne javne prihode gdje imamo 8 klijenata (PC računara) rade mlađi ljudi koji efikasnije rade na novim tehnologijama, a uz pomoć ljudi sa iskustvom poboljšava se rad i zadovoljstvo korisnika.

Takođe neselektivnim i transparentnim radom javlja se pozitivna reakcija građana i

volja da se zakonska obaveza ispuni.

Smatramo da su svi građani imali korist od ovog projekta.

Sekretarijat za ekonomiju i finansije, odnosno Odjeljenje za lokalne javne prihode vodi evidenciju i analize o svemu vezanom za porez na nepokretnosti.

Takođe svake godine pregledom katastarskih podataka i terenskim pregledom uoči se povećanje kako objekata, tako i kvadrature istih.

U prilogima se vide podaci o naplati, broju objekata, kvadraturi i izvještajima.

Po našim informacijama ovaj projekat je pokrenut i radi se u 12 opština, a Klikovac Dejan je bio određen od strane GTZ i održao veliki broj prezentacija u skoro svim opštinama Crne Gore.

Nažalost GiZ više ne radi na ovom projektu. Jako dobra saradnja ostvarena je sa većinom opština, Ministarstvom finansija, Upravom za nekretnine i Poreskom upravom.

Dobra praksa je pomogla poboljšanju evidencije Opštine Bar i realizovanjem projekata fiskalni katastar, poreska inspekcija doprinjela boljoj naplati prihoda.

Uspjeli smo da, iako postoje nedostaci prilikom dostave nađemo rješenje i model u kojem i naša poreska inspekcija i Pošta CG daju svoj maksimum i izvrše maksimalno uručenje, a donijeli smo uštedu Opštini od cca 30.000.eura.

Treba naglasiti da ovaj projekat i dalje nastavlja da se realizuje.

7. Resursi

Nisu bili veliki troškovi realizacije cca 45.000 eura, posebno kad se vidi rezultat naplate od preko 3.000.000 i velikom vjerovatnoćom naplate u ovoj godini od 4.000.000 eura..

Dio sredstava je obezbjeđen putem donacija, a veliki dio iz opštinskog budžeta.

U 2012 godini smo i uštedili značajna sredstva jer smo smanjili trošak dostave.

8. Održivost dobre prakse

Naravno, osnovni prihod operativnog budžeta je porez na nepokretnosti i dobra praksa i ubiranje lokalnih prihoda svakako će se još osavremeniti i popraviti.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Ovaj projekat(softver) već koriste 12 opština, sa određenim razlikama.

U principu saradnja sa svim opštinama je dobra i smatramo da nastavak saradnje preko Zajednice opština treba nastaviti i riješavati određene probleme kao što su: da se definiše naplata poreza investitorima, preispita dostava poreskih rješenja (web sajt), tržišna vrijednost, boravišna taksa, zapisnik poreske inspekcije, uključivanje geometra u postupak inspekcijskog nadzora radi preciznijih podataka itd...

Timski rad i organizacija je ključna u ovom projektu i što je veća opština komplikovanije je sve organizovati i urediti da funkcioniše dobro.

U nekim situacijama zavisno od mogućnosti davanja stimulansa službenicima možete značajno ubrzati kvalitet rada.

10. Naučene lekcije - preporuke

Naveli bi primjer Wisbadena gdje svako drvo ima svoj broj, tj. treba težiti savršenijoj evidenciji nepokretnosti i rezultat je neminovan.

Ne povećavati pojedinačne poreze jer tako samo uredne građane opterećujemo. Sve prepreke se, neke prije, a neke kasnije otklone ako postoji volja za njihovo rješavanje.

U prilogu:

1. Šema sekretarijata za ekonomiju i finansije Analiza poreske baze po zonama i
2. Analiza duga po zonama
3. Dijagram naplate poreza na nepokretnosti na 31.12.2011.godine
4. Ukupan izvještaj zaduzenja i dugovanja poreza na nepokretnosti
5. izvještaj GiZ –najbolja praksa Opština Bar
6. Upoređivanje naplate na 30.09.2012 godine(porez na nepokretnosti i turistička taksa)
7. Stanje naplate turističke takse 30.09.2012. godine

ANALIZA DUGA PO ZONAMA (za objekte za odmor i stambene objekte)

	OBJEKT ZA ODMOR		STAMBENI OBJEKT		STAMBENI OBJEKT (za odmor+stambeni)	
	ZADUŽENO U 2011	DUG	ZADUŽENO U 2011	DUG	ZADUŽENO U 2011	DUG
ZONA						
1	321562	419432	510134	708220	831686	1127652
2	290121	421312	118241	364098	408362	785410
3	590543	112033	225678	766121	816221	877154
4	560325	791244	277118	808222	837443	1599466
5	60876	108654	67809	220348	128685	329002
6	64328	161232	41864	108440	106192	269672
7	23432	62322	86318	700367	109750	762689
UKUPNO	1911177	2076229	1327162	3674816	3238339	5751045

UKUPNO ZADUŽENJE ZA 2011.GODINU.

4.532.079,86

u poreskoj bazi imamo:

11.756 nerezidenata

15.405 rezidenata

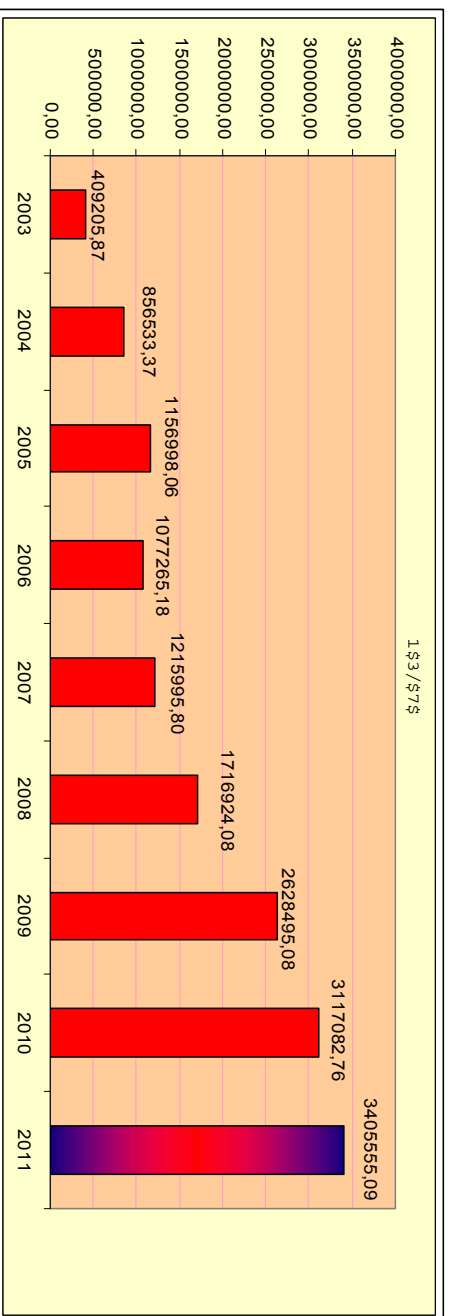
1.086 umrlih

SEKRETAR,
Klikovac Dejan, dipl.ing.

STANJE NAPLATE NA DAN --UPOREDIVANJE

porez na nepokretnosti

31.12.2011

2010	2011	%
3117082,76	3405555,09	109,25

Sekretar,
Klikovac Dejan, dipl.ing.

KONAČAN IZVJEŠTAJ
OPŠTINA BAR
SEKRETARIJAT ZA EKONOMIJU I FINANSIJE
ODJELJENJE ZA LOKALNE JAVNE PRIHODE
31.12.2011.

vrsta prihoda	godina	ZADUŽENO	VALUTIKA (naplaćen	SINETIKA	RAZLIKA	SALDO	%
1.POREZ NA NEPOKRETNOSTI							
	2005	1.666.402,63	1.156.998,06	1.156.998,06	0,00	509.404,57	69,43
	2006	1.765.872,65	1.077.265,18	1.077.265,18	0,00	688.607,47	61,00
	2007	2.339.657,48	1.215.995,52	1.215.995,52	0,00	1.123.661,96	51,97
	2008	3.105.554,93	1.716.903,24	1.716.903,24	0,00	1.388.651,69	55,28
	2009	4.026.895,21	2.628.495,33	2.628.495,33	0,00	1.398.399,88	65,27
	2010	4.447.374,24	3.117.082,76	3.117.082,76	0,00	1.330.291,48	70,09
	2011	4.532.079,86	3.405.555,09	3.405.555,09	0,00	1.126.524,77	75,14
	ukupno:	21.883.837,00	14.318.295,18	14.318.295,18	0,00	7.565.541,82	65,43

UKUPAN DUG PRAVNIH LICA NA 31.12.2011. JE : porez na nepokretnosti 558.604 eura, naknada na g.zemljište : 27069,94eura
porez na nepokretnosti:

7.565.541,82 kompletan dug
558.604 dug pravna lica
7.006.937,86 dug bez pravnih lica

ukupna naplata poreza na nepokretnosti u 2011.godini	3.405.555,09	eura
naplaćeni iznos od razreza iz 2011.godine je	2.287.683,66	eura
naplaćeni iznos od razreza iz prethodnih godina je	1.117.871,43	eura
u ovoj 2011.godini radili smo analizu neuhranjenih rješenja i utvrdili da je vraćeno 12.427 rješenja na kojima je ukupno zaduženje 802.250,98 eura.		
ukupno rješenja za porez na nepokretnosti	50.381	

Dug po poreskoj bazi na 31.12.2011. : naknade za korišćenje građevinskog zemljišta je 1.061.723,65 eura
naknada na g.zemljište:

1.061.723,65 kompletan dug
27.069,94 dug pravna lica
1.034.653,71 dug bez pravnih lica

Sekretar,
Klikovac Dejan, dipl.ing.

STANJE NAPLATE NA DAN --UPOREDIVANJE

30.9.2012

porez na nepokretnosti

GODINA	IZNOS
1 2003	205450,88
2 2004	558956,18
3 2005	771664,30
4 2006	759100,65
5 2007	872235,86
6 2008	1178421,41
7 2009	1651212,26
8 2010	1916174,46
9 2011	2368618,76
10 2012	3034261,15

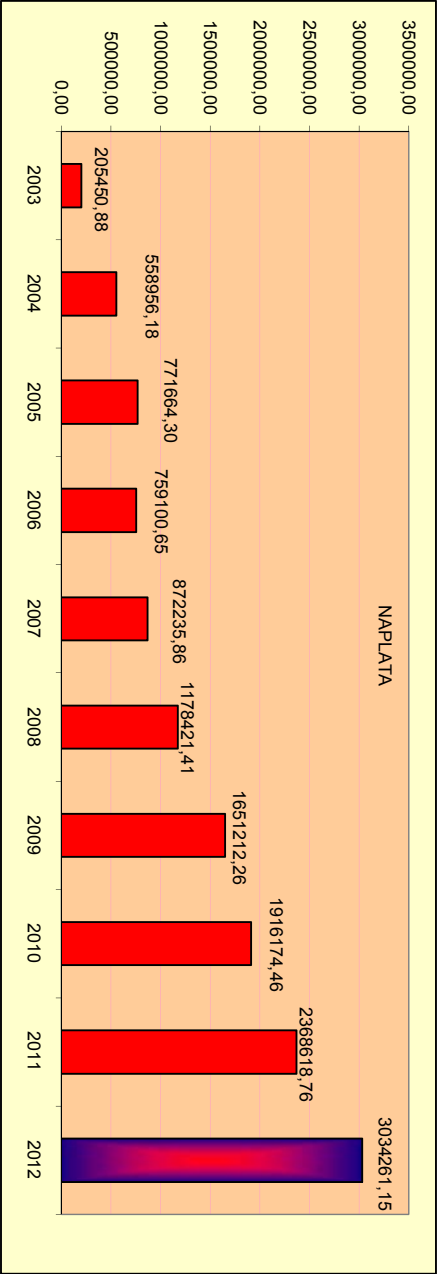
2 0 12		
POREZ	NAKNADA	KAMATA
3013103,30	9951,93	11205,92
UKUPNO:		3034261,15

vidi se da je porez na ovaj dan veći

64484,54

a zajedno sa naknadom na g. zemljište i kamatom veći za

665642,39

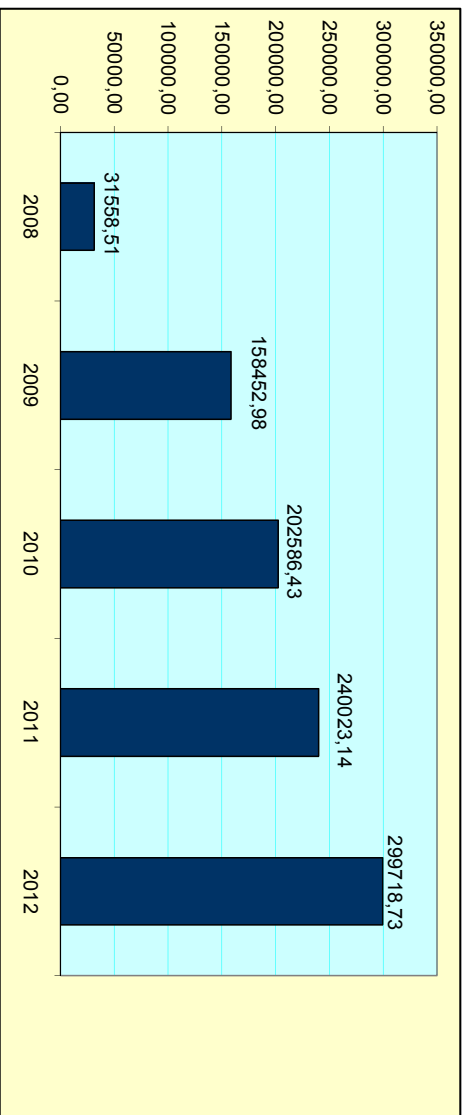
2011	2012	%
2368618,76	3034261,15	128,10

STANJE NAPLATE NA DAN --UPOREDIVANJE

30.9.2012

turistička taksa

GODINA	IZNOS
2008	31558,51
2009	158452,98
2010	202586,43
2011	240023,14
2012	299718,73

2011	2012	%
240023,14	299719	124,87

Ubiranje poreza na nepokretnosti

NAZIV JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

Opština Kotor

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave:

Površina teritorije opštine Kotor obuhvata 335 km²; na području opštine, prema popisu iz 2011. godine, živi 22.601 stanovnika. Na zaštićenom području, od ukupnog broja 22.601 stanovnika opštine Kotor, živi oko 70 %. Procenat aktivnog stanovništva na području opštine Kotor (prema popisu iz 2003.godine) je 42,8%, a zaposlenih 25,9%.

U Kotoru u urbanom djelu opštine živi 12583 a u ruralnom 10018 stanovnika. Boka Kotorska, kao jedini fjord na Mediteranu, u julu 2000. godine uvrštena je u jedan od 25 najljepših fjordova na svijetu.

Kulturno-istorijsko područje Kotora je na trećem zasijedanju UNESCO-vog Komiteta Svjetskog naslijeđa, 26. oktobra 1979. godine, zbog univerzalnih kulturnih vrijednosti, upisano na Listu svjetske kulturne baštine.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse:

U periodu od aprila do septembra 2012. godine, Sekretarijat za lokalne prihode budžet i finansije realizuje projekat distribucije rješenja poreza na nepokretnosti na terenu od strane pripravnika. Projekat je usmjeren na poboljšanje baze i kapaciteta kotorske opštinske administracije, veću informisanost stanovništva i poboljšanje interakcije sa građanima. Ciljevi projekta su: ispravljanje postojećih podataka u bazi, razvijanje interakcije sa poreskim obveznicima i unaprijeđenje transparentnosti rada Opštine, omogućavanje građanima visokog stepena informisanosti o aktivnostima Opštine, usavršavanje kadra Opštine i njihovo detaljnije upoznavanje s područjem rada i specifičnostima teritorije.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete: dipl. ecc. Biljana Peranović

Pozicija u jedinici lokalne samouprave: Sekretar u Sekretarijatu za lokalne prihode budžet i finansije

Kontakt adresa: Stari grad 317, Kotor

Telefon: 032/325-503

E-mejl: prihodi@opstinakotor.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine
Marija Maja Čatović

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Predloženi primjer dobre prakse ima za cilj da doprinese rješavanju nekoliko značajnih problema sa kojima se suočava ne samo Opština Kotor, već najveći broj lokalnih samouprava - prava u Crnoj Gori. Problemi kojima se bavi projekat Opštine Kotor odnose se na: mogućnosti razvoja kapaciteta opštinske administracije da se na efikasan i efektivan način bori sa ažurnošću i tačnošću baze podataka kojom raspolaže; poboljšanje transparentnosti rada Opštine i njenih organa; povećanje stepena informisanosti i uključenosti građana kao poreskih obveznika; bolju realizaciju pretpostavljenih iznosa od naplate poreza na nepokretnosti.

Navedeni problemi su identifikovani i utvrđeni kroz više zvaničnih i nezvaničnih dokumenata koja tretiraju pitanja poreza na nepokretnosti na lokalnom nivou. Uočena je greška u neadekvatnom zoniranju područja opštine i prepoznata potreba uvođenja korekcije kako u broju zona tako i u koeficijentima obračuna i u olakšicama za obveznike.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

U okviru Odluke o porezu na nepokretnosti uočeno je zahvaljujući građanima neadekvatno zoniranje područja Opštine Kotor kao i neadekvatna procjena kvaliteta zemljišta u određenim područjima. Ova problematika nastajala je u dužem vremenskom periodu usled neažurnosti poreskih obveznika i neprikladnosti odluke zbog različitog tempa razvoja pojedinih zona. Projekat je imao za cilj da se ove nepravilnosti koriguju i time građanima omogući prikladniji tretman kao poreskim obveznicima i da se izvrši čišćenje baze podataka od mogućih propusta i nepravilnosti. Izlazak naših zaposlenih na teren smatramo kao najefikasniji način da se sve moguće nepravilnosti koriguju u hodu i kao još jedan od koraka u većoj transparentnosti rada opštine i opštinskih organa. S druge strane ova interakcija naših zaposlenih povećava i svijest građana kao poreskih obveznika i stimuliše jačanje građanskog aktivizma. Djelujući po principu od vrata do vrata sa jedne strane vršeno je usavršavanje administrativnog kadra opštine a sa druge edukacija građanstva i time u građanstvu na osnovu podataka dosad pobuđena još više svijest o bitnosti ubiranja poreza i učešću svakog pojedinca. Izlazeći u susret sa adaptacijom zona i koeficijenata građanstvo je stimulisano na povećano izmirenje poreskih obaveza, dok ispravke koje su izvršene u bazi daju znatno realniju sliku o prihodima koji se mogu očekivati i koji jesu dosad naplaćeni.

3. Ciljevi dobre prakse

Primjena dobre prakse za ciljeve ima: razvijanje kapaciteta opštinske administracije da isprati sve promjene koje se dešavaju na terenu, edukaciju poreskih obveznika u još većoj mjeri i povećanje njihovog učešća u administrativnim postupcima, unaprijeđenje transparentnosti vlastitog rada i u najvećoj mjeri poboljšanje ubiranja i adekvatnosti lokalnih prihoda; dostupnost pravovremeno i svrsishodno naših zaposlenih i informacija široj javnosti.

Cilj ove dobre prakse je istovremeno i bolja saradnja izmedju građana kao poreskih obveznika i Opštine kao i širenje svijesti među građanima o odgovornim poreskih obveznika i bitnosti njihovog učešća u procesima rada lokalne samouprave.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativu za rješavanje problema zajedničkim snagama pokrenuli su Opština Kotor i građani opštine. Opština Kotor izradila je novu Odluku o porezu na nepokretnosti uzimajući u obzir sugestije koje je dobila od građana. Za predhodna postojeća dugovanja pokrenuti su postupci prinudne naplate kako bi najvećim dužnicima bila pružena mogućnost da svoje obaveze izmire prije zaduženja za tekuću godinu. Zatim je uslijedilo zaduženje poreskih obveznika za tekuću godinu. Sekretarijat za lokalne prihode budžet i finansije razradio je korake u sprovođenju dobre prakse i osmislio ovaj način distribucije poreza uz pomoć pripravnika opštine. Od 24 zaposlena pripravnika njih 12 je bilo uključeno u projektu Nakon sastavljanja tima ljudi koji će raditi na terenu i detaljnijeg upoznavanja sa informacijama kojima je potrebno da raspolažu u radu sa strankama oni su bili angažovani na pripremi materijala za rad na terenu. Ova praksa je projekat kako bi se istražile mogućnosti i kapaciteti opštine da ovakav projekat izvede sama uz to korigujući postojeće greške i pronalazeći adekvatan mehanizam reagovanja na moguće greške u budućnosti. Na ovaj vid projekta odlučili smo se upravo iz razloga što želimo da imamo bolju komunikaciju sa građanstvom opštine i što želimo da i svijest građana po pitanju poreza i rada opštine bude znatno veća. Ova problematika pogađa posredno ili neposredno cjelokupno stanovništvo opštine, smatramo da će terenski rad pripravnika uroditi plodom u buđenju svijesti građanstva o potrebi njihovog učešća kako u ovom projektu tako i u svim drugim. Prve rezultate svega toga možemo primjetiti i na osnovu povećane angažovanosti i učestalosti stranaka koje dolaze sa zahtjevima eventualnih korekcija u bazi podataka kao što su njihove adrese, podaci o domaćinstvu, katastarskim parcelama i završetku ostavinskih rasprava.

5. Realizacija dobre prakse

Kao što smo predhodno naveli prije realizacije prakse predhodila je priprema tima ljudi koji će raditi terenski i njihova obuka kako bi što bolje izašli u susret strankama kao i korekcija postojeće baze poreskih zona i koeficijenata. Kotor je u 2011-oj godini imao 3 zone za oporezivanje, u 2012-oj uvodimo jos dvije tako da imamo ukupno pet zona za oporezivanje.

Cijena m² u Kotoru iznosila je u 2011.oj godini 1250 eura/m². Na osnovu opisa svake zone pojedinačno i uporedbe s ranijom odlukom vidimo da su neke oblasti ostale u istim zonama a neke prebačene u više a neke u nize oblasti kvaliteta odnosno koeficijenta poreskog opterećenja.

Izmjene stopa poreza na nepokretnosti na utvrđenu poresku osnovicu za građevinske objekte mjenjane su na sledeći način:

1. Stambeni objekti i stanovi koji poreskom obvezniku služe kao glavno mjesto stanovanja 0,28 % (smanjena je sa 0,30%)
2. Stambeni objekti u vlasništvu pravnih lica (odvojeni su u posebnu kategoriju a koeficijent je ostao isti 0.50%)

3. Proizvodne hale 0.30% (povećan je sa 0, 20 na 0, 30%)
4. Stovarišta i skladišta 0.30% (ranije su pisala samo skladišta sada su dodata i stovarišta a koeficijent je ostao isti)
5. Objekat ili poseban dio objekta koji nije izgrađen u skladu sa građevinskom dozvolom i to:
 - Stambeni objekti i stanovi koji poreskom obvezniku služe kao glavno mjesto stanovanja 0.42%
 - Sekundarni stambeni objekti odnosno stanovi koji poreskom obvezniku ne služe kao glavno mjesto stanovanja odnosno prebivališta 0.75 %
 - Poslovni objekti i poslovne prostorije 0.90 %
 - Proizvodne hale, stovarišta i skladište 0.45 %
6. Objekat koji nije predviđen prostorno planskom dokumentacijom i to:
 - Stambeni objekti i stanovi koji poreskom obvezniku služe kao glavno mjesto stanovanja 0.56 %
 - Sekundarni stambeni objekti odnosno stanovi koji poreskom obvezniku ne služe kao glavno mjesto stanovanja odnosno prebivališta 1 %
 - Poslovni objekti i poslovne prostorije 1.20 %
 - Proizvodne hale, stovarišta i skladište 0.60 %
7. Objekat koji je izgrađen bez građevinske dozvole na području za koje postoji planska dokumentacija kojima je taj objekat planiran i to:
 - Stambeni objekti i stanovi koji poreskom obvezniku služe kao glavno mjesto stanovanja 0.56 %
 - Sekundarni stambeni objekti odnosno stanovi koji poreskom obvezniku ne služe kao glavno mjesto stanovanja odnosno prebivališta 1 %
 - Poslovni objekti i poslovne prostorije 1.20 %
 - Proizvodne hale, stovarišta i skladište 0.60 %

Za tačke 5, 6 i 7 imamo situaciju da su koeficijenti smanjeni i uvede su neke nove kategorije.

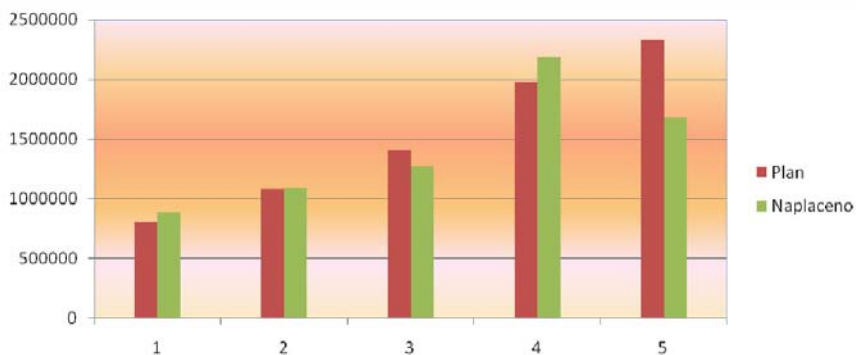
Dosadašnjom Odlukom su bile predviđene 3 zone sa koeficijentima od 0, 7 do 1, 3. Tokom primjene navedene odredbe ukazala se potreba za uvođenjem više zona kako bi se na pravičniji način utvrdio porez na nepokretnosti. Prilikom uvrđivanja predloženih zona rukovodili smo se zonama predviđenim Odlukom o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta sa manjim izmjenama kao i uvojenom planskom dokumentacijom. Predviđeno je 5 zona sa koeficijentima u rasponu od 0, 25 do 1, 30.

- ZONA I-koeficijent 1.30
- ZONA II- koeficijent 1.20
- ZONA III- koeficijent 1.00
- ZONA IV-koeficijent 0.80
- ZONA V-koeficijent 0.25

Na ovaj način poreski obveznici su grupisani još adekvatnije u odnosu na ranije a smatrajući da i dalje postoji mogućnost propusta s obzirom na razrudjenost opštine,

pripravnicima su upućeni na distribuciju rješenja na terenu sa ciljem da upoznaju stranku sa mogućnostima i načinom izmirenja svoje obaveze kao i postupcima koje je potrebno preduzeti u slučaju potrebe izlaska komisije na teren ili mjenjanja podataka o činjeničnom stanju. Uvidom u dosadašnje podatke na osnovu reagovanja stanovništva i na osnovu dnevnih bilansa priliva sredstava možemo uočiti da naplata protiče znatno efikasnije i efektivnije. Što se može uočiti i iz tabele:

Godina	Plan	Naplaćeno	Provenat ostvarenja plana	Porast naplate	Povećanje iznosa u odnosu na 2008
2008	800.000	883.707	110, 46%	10, 46%	0, 00%
2009	1.086.000	1.087.832	101, 17%	35, 98%	35, 75%
2010	1.410.000	1.275.262	90, 44%	59, 41%	76, 25%
2011	1.980.000	2.179.211	110, 06%	172, 40%	147, 50%
2021 zaključno sa 31.08.2012	2.333.333	1.684.507	72, 15%	110, 56%	191, 67%

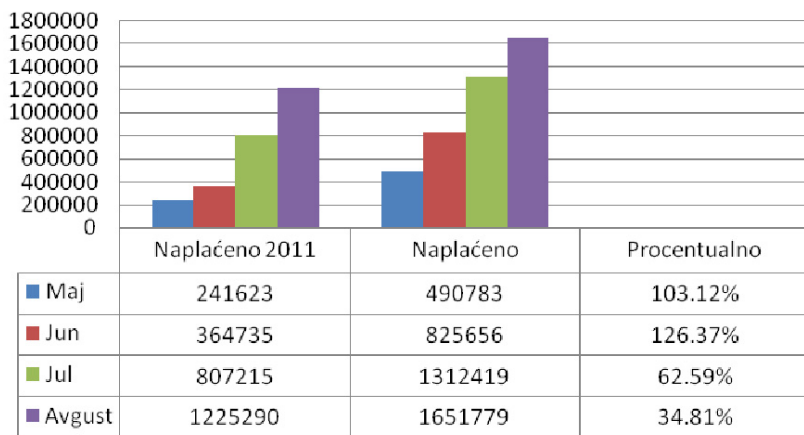

Činjenično stanje pokazuje da saradnja sa građanima ima znatno produktivniju naplatu poreza i korekcije koje su uvedene kako u iznosima poreza tako i u zoniranju stimulišu pozitivno poreskog obveznika.

Radi boljeg uvida u ovako dobre rezultate dajemo Vam na uvid i poređenje naplate po mjesecima za period maj-avgust u 2011oj i 2012oj godini. Dobra naplata u prva dva kvartala 2012 je rezultat dobre prinudne naplate zaostalog duga, a konačni rezultati uručenja poreza za 2012-tu mogu se očekivati u poslednja dva kvartala 2012 godine.

Mjesec	Naplaćeno 2011	Naplaćeno 2012	Procentualno D
Maj	241623	490783	103.12%
Jun	364735	825656	126.37%
Jul	807215	1312419	62.59%
Avgust	1225290	1651779	34.81%

Poredjenje naplate

Primjer dobre prakse su vodili ljudi zaposleni u Sekretarijatu za lokalne prihode finansije i budzet. Sa pripremama za realizaciju ovakvog projekta započelo se sa tekućom godinom, u projekat su bili uključeni pored 4 pripravnika našeg sekretarijata još 8 pripravnika iz drugih sekretarijata. Praksa se i dalje sprovodi do distribucije poslednjih preostalih poreskih rješenja. Prema očekivanjima realizacija terenskog posla od strane pripravnika biće gotova do 15og septembra nakon čega slijedi povratak njihovim starim zaduženjima. Ono što je prednost ovog načina rada kroz prisustvo naših pripravnika na terenu jeste da stanovništvo dobija dodatne informacije o potrebnoj dokumentaciji u slučaju potrebe ispravki naše baze, brišu se i eventualni propusti u oporezivanju više ne postojećih poreskih obveznika u našoj bazi pa samim time i koriguju iznosi koji se mogu očekivati od ove naplate što uzročno posledično znači i manji prenos nenaplaćenih potraživanja iz godine u godinu.

Konkretnih i problema od većeg značaja u samoj realizaciji prakse nije bilo. Činjenica je dobro distribuiran i grupisan materijal predstavlja odličan preduslov za rad jer ste u mogućnosti da pošaljete na više lokacija istovremeno više ljudi i time pokrijete veći teren.

Na samom početku razvoja ideje prakse obavljen je sastanak sa predsjednicima svih mjesnih zajednica kako bi se razmotrila mogućnost realizacije ove prakse. Dobar dio mjesnih zajednica ustupio je i svoje prostorije na korišćenje pripravicima a putem lokalne radio stanice i posredstvom predsjednika mjesnih zajednica građanstvo je informisano da se vrši distribucija poreza na nepokretnosti u tekućoj godini na ovaj način.

6. Rezultati dobre prakse

Kao što smo i naveli u opisu problema praksu smo smatrali potrebnom radi ispravljanja nepravilnosti koje smo uočili i zbog same želje da imamo bolje komunikaciju sa poreskim obveznicima. Iz dosadašnjih analiza uočili smo da je praksa jako doprinijela na ispravke i eliminisanje nepravilnosti, pomogla je u znatno realnijoj slici o dugovanjima svakog pojedinačnog poreskog obveznika. Građani izražavaju svoje zadovoljstvo ovim tretmanom i činjenicom da se radi na usavršavanju kako administrativnog kadra

tako i baze podataka kojom treba da raspolažemo u budućnosti. Broj stranaka koje nam dolaze u cilju rješavanja kako za njih tako za nas postojećih problema se znatno povećao. Benefite ovog projekta uočavamo kako zaposleni u administraciji tako i ciljna grupa – poreski obveznici. Zahvaljujući ovom projektu baza podataka kojom raspolažemo je znatno bolja i broj zaduženih lica realniji za naplatu.

Iz tabelarnog prikaza podataka u posljednjih tri godine da se uočiti koliki je opseg projekta i kakve posljedice imaju terenske korekcije od strane pripravnika i komisije u ovoj godini zaključno sa 05.09.2012.godine. Sprovođenje ovog projekta pobudilo je i dodatno interesovanje građana za legalizaciju olakšalo rad komisija na terenu u slučajevima nelegalnih objekata.

Broj zaduženja	2010	2011	2012 do 05.09.2012
Objekti i posebni djelovi za fizička lica	13721	14152	15 292
Zemlja	0	5880	4251
Pravna lica	365	456	336

Zvaničnu evidenciju o svim podacima prakse vodi nas Sekretarijat prateći i broj uručenih rješenja, eventualne promjene primarnih adresa poreskih obveznika, broj korekcija u brisanju više nepostojećih obveznika, kao i evidencije dnevnih priliva sredstava po osnovu ovog poreza i izmjene očekivanih iznosa na osnovu broja zaduženih obveznika.

Našu praksu smo kao što smo ranije naveli promovisali na nivou lokalne samouprave kako putem radija, tako i putem mjesnih zajednica kao i u samom postupku uručivanja rješenja na terenu. Nova metoda uručivanja pobudila interesovanje građana za razloge opredjeljenja na ovakav način a takođe su koristili priliku da se informišu i postavе eventualno neka dodatna pitanja vezana za porez. Od strane Sekretarijata redovno su davani u medije (radio i novine) izvještaji o samom procesu uručjenja i uspješnosti istog kako bi građani bili upoznati sa uspješnošću ovog metoda. Koliko su naša saznanja lokalna samouprava Tivat je koristila ovaj metod rada. Na osnovu dosadašnjih rezultata mislimo da ova metoda može biti primamljiva i drugim lokalnim samouprava da je pokrenu na svom području.

Zahvaljujući ovoj praksi uspjeti smo da riješimo probleme neadekvatnog zoniranja poreskih zona kao i pojedinačnih karatskih parcela poreskih obveznika. Imali smo veoma solidnu saradnju i interakciju sa samim poreskim obveznicima. Bili smo u mogućnosti da blagovremeno sprovedemo korekcije u okviru rješenja i dužimo ljude na adekvatan način. Znatno veći broj poreskih obveznika sada je u posjedu informacija o porezima i svjestan bitnosti građanskog aktivizma a s druge strane i činjenice da zelimo što transparentnije da sarađujemo sa njima. Ovom praksom pobudili smo i veću želju stanovništva da blagovremeno izmiruje svoga poreska dugovanja i time obezbjedili priliv znatno većih sredstava u budžet.

7. Resursi

Prvi od benefita koje uočavamo kod ove prakse jeste činjenica da imali smo finansijsku uštedu po osnovu upoređivanja sa dosadašnjom praksom. U 2011oj godini potpisali smo ugovor o saradnji sa poštom u kom je pošta na sebe preuzela obavezu štampanja, adresiranja i uručivanja poreza. Naknada za taj posao iznosila je cc 24.000.00 eura, što pravedstavlja značajnu uštedu sredstava koja se mogu iskoristiti u druge svrhe. Sami troškovi štampanja rješenja obuhvaćeni su troškovima kancelarijskog materijala, a naknade u vidu plata za pripravnike predviđene su budžetom od ranije i inače za njihovo zaposlenje u opštini. Ukoliko ostane određen broj rješenja neuručen terenskim radom, što smo uzeli u obzir da postoji velika mogućnost da će biti tako, ta rješenja će biti poslata poštom ali njihov broj prema predviđenom biće neznatan u odnosu na broj uručenih, zbog toga praksa i jeste dobar primjer uštede sredstava.

8. Održivost dobre prakse

Nakon završetka samog postupka uručivanja i realizacije naplate biće razmotreni postignuti rezultati i na osnovu istih biti donesen konačni zaključak o kvalitetu ove prakse i procjenjene prednosti, nedostaci i urađene ispravke zarad usavršavanja rada ovog mehanizma uručivanja i rada našeg sekretarijata u slučaju poreza na nepokretnosti i turističke takse koja je distribuirana istim metodom. Očekujemo da će praksa i dalje biti primjenjivana s obzirom na benefite iste i sredstva za nju biti predviđena budžetom s tim što razmatramo opciju razvoja ovog mehanizma na osnovu pouka iz ovogodisnjeg rada i rezultata

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Opština Kotor stoji na raspolaganju da drugim lokalnim samoupravama pomogne oko uvođenja ove prakse na svojoj teritoriji. Ono što smo u mogućnosti da im pružimo, ukoliko imaju namjeru da uvedu ovu praksu, a trebali bi, jeste naša stručna pomoć u vidu sastanaka da podijelimo s njima naša iskustva, savjete i pouke koje smo povukli iz ovakvog načina rada.

10. Naučene lekcije - preporuke

Naučene lekcije će biti sumirane i analizirane na kraju projekta, kada će se na osnovu prethodno utvrđenih indikatora izvršiti evaluacija realizovanog projekta. Na početku realizacije projekta potrebno je bilo uložiti trud i napor da se stanje promijeni, ali je ovaj projekat pokazao da se predanim i konstantnim radom može u kratko vrijeme postići vidan napredak. Neophodno je bilo pojasniti svim subjektima koji su učesnici u realizaciji programa, a dio su lokalne uprave, koji su ciljevi projekta i to isključivo u neposrednoj komunikaciji sa službenicima i starješinama organa lokalne uprave. U dosadašnjem radu na ovom projektu zaključeno je da je za funkcionisanje lokalne uprave potrebna dobro razvijena mreža saradnika, da je potrebna neposredna komunikacija među zaposlenima. Ovakav rad i posvećenost radu doveo je do realizacije projekta, a sve to rađeno je pred očima javnosti i izmjene polazile iz njihovih domova, njihova pitanja i zahtjevi blagovremeno dobijali povratnu informaciju.

Želimo da gradimo poštujući zakon

NAZIV JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

Opština Budva

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave:

Budva je opština u kojoj je dominantna privredna grana turizam, sa skoro 50% učešća u budžetskim primicima na nivou države, Budva ima značajnu ulogu u kreiranju i održavanju državnog budžeta. Pored toga, Budva je i razvojno-investiciona zona. U godinama prije ekonomske krize, do kraja 2009. godine, oko 1.140.000.000 eura uloženo je u različite investicione aktivnosti, izgradnju infrastrukturnih objekata, turističko-privrednih kapaciteta, objekata od socijalnog značaja i stambeno-poslovnih kompleksa. Sve ovo je uticalo na urbani razvoj budvanske opštine, ali i na osjetni priliv stanovništva iz drugih opština, čime postajemo opština sa najvećim procentom unutrašnje migracije. Prema podacima sa poslednjeg popisa stanovništva na teritoriji opštine Budva živi oko 20.000 stanovnika. Prosječan broj članova domaćinstava je 2.7, sa gustinom naseljenosti od 157 stanovnika po km².

Teritorija opštine Budva se proteže od uvale Jaz (na sjeverozapadu) do Buljaričkog polja (na jugoistoku), ima obalu dugu 36 km i zauzima površinu od 124 km².

Opštinu Budva, kao jedinicu lokalne samouprave, čine 7 sekretarijata, 4 stručne službe i 4 posebne službe. Nadležni organ za realizaciju predmetnog projekta je Služba za naplatu naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, u saradnji sa Sekretarijatom za investicije, Sekretarijatom za prostorno planiranje i održivi razvoj i Sekretarijatom za privredu i finansije.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete: Milan Vučinić i Ivan Dajković

Pozicija u jedinici lokalne samouprave: Potpredsjednik Opštine Budva i načelnik Službe za naplatu naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta

Kontakt adresa: Trg sunca br. 3, Budva

Telefon: 033/403-816, 033/402-084

E-mejl: potpredsjednik.vucinic@opstinabudva.com;
ivan.dajkovic@opstinabudva.com

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine
Lazar Rađenović

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Ekspanzivna investiciona aktivnost u Opštini Budva naglo je prekinuta uslijed negativnih globalnih privrednih kretanja i nastale recesije. Opština Budva je zapala u dugove koji su prouzrokovali višegodišnju blokadu računa. U takvoj konstelaciji snaga, finansijske krize i prethodno nagomilanih problema izraženih kroz dugogodišnju neformalnu gradnju u opštini Budva, koja je osim značajnih negativnih posljedica na planu prostornog uređenja, kvaliteta građenja, komunalnog opremanja, zaštite životne sredine i statičke i seizmičke zaštite objekata uzrokovala i značajne fiskalne gubitke za opštinski budžet u iznosu od najamane 150 miliona eura nenaplaćenih naknada za komunalno opremanje zemljišta, pravljenje plana i strategije za izlazak iz krize (konsolidovati račune, isplatiti potraživanja i učiniti stabilnom finansijsku situaciju) bio je imperativ za odgovornu vladajuću opštinsku strukturu. Jedan od segmenata ove strategije činio je i promjenu u organizacionoj strukturi jedinice lokalne samouprave, te je u ovom cilju formirana posebna organizaciona jedinica – Služba za naplatu naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, čiji rad u koordinaciji sa radom drugih organa lokalne uprave postaje primjer dobre prakse kako omogućiti privredne i preduzetničke aktivnosti građana uz poštovanje zakonske regulative. Aktivnosti koje je na tom planu sprovodilo rukovodstvo Opštine Budva na neki način su bile preteča Zakona o legalizaciji neformalnih objekata koji je u postupku usvajanja.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Budvu je devedesetih godina naselio veliki broj nerezidentnih lica, od kojih je najveći procenat i ostao permanentno u Budvi. Prema poslednjem popisu stanovništva, najviše migranata u odnosu na ukupan broj stanovnika zabilježen je u Budvi i to 36%, što bi u brojkama iznosilo više od 5000. To je trend koji je u Budvi prisutan decenijama unazad. Tokom devedesetih je takođe došlo i do razvoja divlje, nekontrolisane gradnje, gradnje bez potrebnih odobrenja i bez korektno urađenih projekata, što je proizvod popuštanja državne kontrole i razvoja privatnog sektora koji se mahom nije pridržavao pravila. U takvim uslovima, izražene potrebe za širenjem smještajnih kapaciteta i ubrzanom i nekontrolisanom gradnjom, a ujedno paralelnim razvojem opštine kao najpopularnije turističke destinacije, napravljeni su propusti u vidu nepostojanja adekvatnih evidencija, a samim tim i nemogućnosti naplate potraživanja koja za opštinu predstavljaju osnovni vid finansiranja iz sopstvenih prihoda. Organi lokalne samouprave su se našli pred velikim izazovima- morali su za kratko vrijeme da osposobe infrastrukturu grada kako bi podmirila bar osnovne potrebe savremenog čovjeka kao i da u što je moguće većoj mjeri ispravi ne baš zavidno stanje na terenu, koliko-toliko uvede red u naselja koja su nekontrolisano nicala, ograniči dalju nelegalnu gradnju i ne ugrozi socijalni mir, te zaštiti eko sistem. Kao što smo pomenuli, problem je nastao ekspanzijom divlje gradnje koja se desila krajem devedesetih, velikim prilivom stanovništva i neplanski usmjerenim investicionim ulaganjima. Postojanjem problema je pogođeno cjelokupno stanovništvo Opštine Budva, privrednici, turistički poslenici, grad u cjelini.

3. Ciljevi dobre prakse

Ciljevi ove prakse su sljedeći:

1. uvesti naplatu naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta u zakonske okvire;
2. legalizovati postojeće objekte i povećati njihovu tržišnu vrijednost;
3. stvoriti uslove za naplatu naknade po osnovu komunalija na način koji je najpovoljniji za građane koji nisu izmirili obaveze po ovom osnovu;
4. maksimizirati naplatu prihoda po ovom osnovu;
5. stvaranje stimulativnog ambijenta za naplatu naknade po prvoj tački;
6. napraviti što precizniju evidenciju nelegalno izgrađenih objekata;
7. definisati strukturu stanovništva koja je gradila na nelegalan način;
8. napraviti procjenu naknade koju investitori duguju Opštini za komunalno opremanje zemljišta;
9. evidentirati procentualni odnos plaćenih komunalija u odnosu na neplaćene i one oslobođene obaveze plaćanja komunalija u skladu sa privatno-javnim partnerstvom;
10. upodobiti podatke sa terena, vezane za obveznike plaćanja poreza na nepokretnosti, sa postojećima u evidenciji Sekretarijata za privredu i finansije;
11. stvoriti jasnu sliku o tome koliko se stanje na terenu uklapa ili ne u planska dokumenta grada.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativa za pokretanje ovog projekta je potekla od rukovodstva opštine Budva, predsjednika, potpredsjednika i rukovodilaca organa u čijoj nadležnosti spadaju problemi koje je ovaj projekat imao za zadatak da riješi: Službe za naplatu naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, Sekretarijata za investicije, Sekretarijata za prostorno planiranje i održivi razvoj i Sekretarijata za privredu i finansije.

Da bi projekat dao praktične rezultate počeli smo od segmenta koji je bio uslovljen blizinom turističke sezone, te smo krenuli sa naplatom najprije od grupe koja aplicira za produžavanje/ dobijanje dozvole za obavljanje turističke djelatnosti, na način što smo pored dokumentacije potrebne za produženje turističke dozvole tražiti i dokumentaciju kojom će dokazati legalnost svog objekta. Praksa je zasnovana na posebnom strateškom planu opštine, diktirana nezavidnom situacijom u finansijskom i infrastrukturnom smislu, a podstaknuta potrebom da se evidentira stanje na terenu, naplata komunalija uvede u zakonske okvire i stabilizuje finansijska situacija opštine. Želja nam je da ovom praksom Opština Budva nametne standard i podstakne i druge opštine da slijede njen put u rješavanju naslijeđenih problema vezanih za pomenute resurse.

Ciljna grupa ove prakse su svi građani – graditelji, koji nisu na vrijeme izmirili obaveze po osnovu plaćanja naknade za komunalno opremanje građevinskog

zemljišta, a samim tim i nelegalno gradili, kao i izdavaoci privatnog smještaja koji su proširivali smještajne kapacitete, a nisu prethodno pribavili neophodna dokumenta i izmirili obaveze prema opštini.

5. Realizacija dobre prakse

U nastavku ćemo opisati način na koji smo implemetirali dobru praksu i aktivnosti koje je ona podrazumjevala. Putem medija (lokalnog javnog emitera Radio i Televizije Budva) smo obavještavali potencijalno zainteresovane grupe da na vrijeme podnesu prijavu za produženje/dobijanje dozvole za obavljanje turističke djelatnosti, uz napomenu da će biti neophodno da uz do tada potrebnu dokumentaciju dostave i dokaz o legalnosti objekta koji žele da eksploatišu u turističke svrhe. Kada bi se stranka javila nadležnim službama, dobijala je instrukcije za popunjavanje formulara, uz koji je morala da priloži određena dokumenta: list nepokretnosti, upotrebnu dozvolu, potvrdu o plaćenim komunalijama i zapisnik o premjeru objekta. Kako većina aplikantata nije imala potrebne papire (uglavnom su prilagali samo list nepokretnosti), Služba za naplatu naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta otvarala je predmet i započinjala proceduru. Nakon dobijanja zahtjeva za izdavanje potvrde o plaćenim komunalijama, Služba je upućivala zahtjev Sekretarijatu za investicije za premjeravanje objekta, što je podrazumjevalo da Komisja za premjer izađe na teren i idenifikuje nepokretnost. Kako stranke ne bi dugo čekale na dokument potreban za dobijanje turističke dozvole, osmislili smo tzv. "uslovnu" potvrdu u kojoj je konstatovano da je stranka ušla u proceduru provjere legalnosti objekta, da je priložila određenu dokumentaciju i obavezala se da odgovori na prvi poziv Službe i nastavi započeti proces. Nakon dobijanja zapisnika o premjeru koji je stranka morala da potpiše i plati ukoliko se sa njim slaže (od 30 € do 750 € u zavisnosti od kvadrature), stranki je izdavana gore pomenuta potvrda, nakon koje je dobijala dozvolu za obavljanje turističke djelatnosti. Djelovi zapisnika su dostavljani Sekretarijatu za privredu i finansije, kako bi isti upodobio svoju bazu podataka sa podacima sa terena korekcijom osnovice za obračun poreza, a Sekretarijatu za prostorno planiranje i održivi razvoj je dostavljano više akata pomoću kojih je isti određivao da li je objekat uklopljen ili uklopiv u planska akta.

Nakon dobijanja mišljenja Sekretarijata za prostorno planiranje i održivi razvoj, predmet je dostavljan Službi za obračun naknade, poslije čega se ulazilo u obligacioni odnos sa potencijalnim dužnicima.

Za obradu jednog predmeta bilo je potrebno od 7-10 radnih dana, s tim što se dnevno obrađivalo najmanje 10 predmeta, što je za imperativ imalo blagovremenu i ažurnu komunikaciju između svih gore pomenutih organa kako bi postupak kvalitetno i brzo bio sproveden.

Proces primjene dobre prakse je vodila u potpunosti jedinica lokalne samouprave, sopstvenim snagama sa raspoloživim kapacitetima, uz koordinaciju više organa lokalne uprave. Implementacija prakse je započeta početkom marta 2012. godine, da bi već početkom aprila imali prve rezultate. Praksa još uvijek nije u potpunosti primjenjena, tako da će biti nastavljena sve do onog trenutka dok svi nelegalni objekti na teritoriji Opštine Budva ne budu njome obuhvaćeni, evidentirani i uvedeni u proces legalizacije. Dakle, primjena ove prakse nije limitirana rokovima, jedino što će morati

da bude u potpunosti prilagođena formi Zakona o legalizaciji neformalnih objekata kad ovaj bude donesen i uredbama određen. Najviše problema prilikom implementacije prakse smo imali vezano za neusklađenost stanja na terenu sa planskim dokumentima za šta adekvatno rješenje nudi Zakon o legalizaciji neformalnih objekata pa će njegovim stupanjem na snagu i usklađivanjem planova sa stanjem na terenu znatno biti olaksan posao oko legalizacije neformalnih objekata.

Konkretno, zaključno sa 01.09.2012 god. Služba za naplatu naknade za komunalno opremanje je inkasirala 8.100.000 eura, što je za 30% više nego u isto vrijeme prošle godine.

Građanstvo je o ovom projektu bilo informisano putem lokalnih medija- radija I televizije, opštinskog web-sajta i štampanih medija. O rezultatima projekta su takođe redovno informisani na isti način, a planirano je da se nakon završetka turističke sezone organizuje tribina na kojoj će građani moći da daju svoje mišljenje o sprovedenoj akciji, kao I predloge za unaprijeđenje iste. Takođe, građanima Budve će u narednim mjesecima biti upućeno i "pismo predsjednika" koje će biti još jedan vid pojašnjenja i obavještenja o akciji i mogućnostima za legalizuju objekata koje ona pruža.

6. Rezultati dobre prakse

Praksa koju je Opština Budva implementirala kao pilot projekat provjere stanja na terenu dala je i više nego dobre rezultate. Naime, za vrlo kratko vrijeme pravno-tehnički je obrađen veliki broj predmeta, evidentirano je preko 400 objekata i u dalju procedura uvedeno 1200 objekata. Međutim, to je samo početak u realizaciji dobre prakse, jer se po završetku prve faze, tj. evidencije nelegalnih objekata za koje vlasnici podnose zahtjev za produžetak dozvole za obavljanje turističke djelatnosti, prelazi na one koji spadaju u grupu nelegalnih objekata sa drugačijom namjenom (stanovanje, obavljanje djelatnosti i sl.).

Dakle, u prvoj fazi ciljna grupa su bili izdavaoci privatnog smještaja, koji su uz podnošenje zahtjeva za izdavanje ili produžnje dozvole za obavljanje turističke djelatnosti morali da podnesu i dokaz o legalnosti objekta koji posjeduju. Suočeni sa propustima koji su napravljeni, vlasnici takvih objekata su svesno pristupali uvođenju svog poslovanja u legalne tokove, ohrabreni povoljnim uslovima za prevazilaženje pomenutog stanja. U tom pravcu, reakcije korisnika su bile više nego dobre jer su prepoznali svoj interes kroz legalizaciju objekata, samim tim i njegove valorizacije, a sa druge strane oslobađanja od obaveza prema opštini na način koji neće značajno opteretiti njihov budžet.

Zvaničnu evidenciju o rezultatima dobre prakse vodi kancelarija Službe za naplatu naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, na način što svaki zahtjev dobija poseban broj, formira se predmet pod tim brojem za konkretni subjekat (pravno ili fizičko lice) nakon čega se za taj predmet vežu svi kasniji podaci dobijeni od drugih organa koji u sprovođenju ove prakse odrađuju dio aktivnosti. U planu je da u dogledno vrijeme čitava evidencija bude obrađena i prevedena u elektronsku formu kako bismo i na taj način olakšali pristup zainteresovanim licima. Kao što smo naveli, zaključno sa 01.09.2012 god. Služba za naplatu naknade za komunalno opremanje je inkasirala 8.100.000 eura, što je za 30% više nego u isto vrijeme prošle godine i o čemu se uredno vodi evidencija u Budžetskoj službi opštine, kao i u Službi za naplatu

naknade za komunalno opremanje.

Lokalno stanovništvo, ali i cijela crnogorska javnost bila je upoznata sa ovom aktivnošću jedinice lokalne samouprave kroz medije, štampane i elektronske, lokalne i nacionalne. Strategija je bila upoznati najprije lokalno stanovništvo, koje je i najvećim dijelom predstavljalo ciljnu grupu, sa praksom koja će se u narednom periodu primjenjivati, a to je najprije rađeno kroz gostovanja rukovodilaca u živom programu na lokalnom javnom emiteru – RTV Budva, a zatim u formi obavještenja i zvaničnih saopštenja kvantitativnih i kvalitativnih podataka, prikupljenih u procesima implementacije dobre prakse. O rezultatima i toku aktivnosti redovno je izvještavano kroz štampane medije i intervjue rukovodilaca u istim, što Vam dostavljamo na uvid uz ovu prijavu.

Pored toga, u redizajniranoj verziji opštinskog web sajta, koja je i zvanična internet prezentacija opštine Budva (adresa: www.budva.me), u odjeljku “Anketa”, imamo namjeru da postavimo pitanje građanima o tome koliko su zadovoljni sprovedenom akcijom i da li smatraju da je ona za njih bila povoljna ili ne. Takođe, planirano je da se nakon završetka turističke sezone organizuje tribina na kojoj će građani moći da daju svoje mišljenje o sprovedenoj akciji, kao i predloge za unaprijeđenje iste.

Za manje od šest mjeseci koliko se primjenjuje ova praksa, Opština Budva je u posjedu preciznih podataka o vlasništvu, kvadraturi, zakonskom statusu i planskoj usklađenosti za više od 400 objekata. Identifikovani su glavni problemi što se infrastrukture tiče, okvirno se došlo do saznanja o tipu populacije koja naseljava grad i ima u vlasništvu nepokretnosti (rezidentno ili nerezidentno stanovništvo), te da li su i na koji način ti objekti uklopljeni u planska dokumenta, kao i da li je naknada za komunalno opremanje zemljišta naplativa i koji bi način naplate najviše odgovarao i najmanje opteretio budžet građanstva, imajući u vidu ne baš zavidan socijalni moment u citavoj Državi. U to ime smo sa jednom od zainteresovanih banaka napravili i veoma povoljan aranžman za lica koja na taj način žele da izmire dug za komunalno opremanje. Naime, Banka tim licima ukoliko su kreditno sposobna odobrava namjenski kredit pod veoma povoljnim uslovima, kako bi graditelji izmirili obavezu u gotovom novcu i time ostvarili popust na cijenu komunalnog opremanja od 20%, što nije zanemarljiv iznos imajući u vidu današnju socijalno-ekonomsku situaciju. Plan je da sva sredstva prikupljena od komunalija budu uložena u kapitalne infrastrukturne projekte, od kojih će neki biti realizovani već do početka sledeće turističke sezone.

7. Resursi

Ova akcija praktično nije imala većih izdataka. Iako je cijela aktivnost finansirana iz opštinskog bužeta, bez saradnje sa spoljnim subjektima, troškovi su bili neznatni. Najprije, u sprovođenju aktivnosti učestvovali smo sa već postojećim kadrovskim kapacitetima, jer su, pogotovo kada je u pitanju novoosnovana Služba za naplatu naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, radnje sprovedene na naplati komunalija dio redovnih aktivnosti iste, te to nije proizvelo veća izdvajanja na račun ličnih dohodaka niti je bilo potrebe za angažovanjem kadrovskih resursa izvan opštine – outsourcing.

Investirano je jedino u stvaranje uslova za rad što je podrazumjevalo obezbjeđivanje adekvatnog radnog prostora i neophodne tehnike (računari štampači, kopir aparat, telefonska i internet linije).

8. Održivost dobre prakse

Plan je da se nastavi sa primjenom ove prakse, te da se ciljna grupa- građani koji se bave turističkom djelatnošću već početkom novembra pozivaju da apliciraju za provjeru legalnosti svog objekta - što će ujedno i biti preduslov za dobijanje dozvole za obavljanje turističke djelatnosti kako bi sljedeću turističku sezonu dočekali spremno i bez opterećenja. Takođe, ukoliko nam kadrovske i finansijske prilike dozvole, proširićemo krug građana koje ćemo sprovesti kroz proceduru, na način što ćemo neselektivno tretirati stanovništvo planski pokrivenih područja i pozivati ih da pristupe procesu legalizacije u rokovima koje budemo odredili.

U skladu sa primarnim ciljem, stvaranja evidencije o broju nelegalnih objekata na teritoriji Opštine Budva, težnja je da se ispune zakonom predviđene obaveze svih vlasnika takvih objekata, da se proces naplate sprovede na što bezbolniji način za korisnike i da se maksimizira naplata prihoda po ovom osnovu.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Ovaj vid evidencije i započinjanja procesa legalizacije je lako primjenljiv za sve opštine koje imaju slične geografske predispozicije i probleme, kao i za sve opštine koje su bile meta nekontrolisane gradnje u prethodnim godinama. Uz mala ulaganja, odgovornost rukovodećeg kadra, stručnost i profesionalnost službenika, na ovaj način je moguće za kratko vrijeme napraviti prilično veliku bazu podataka, sagledati stanje na terenu i sa tim znanjem kreirati politiku lokalne jedinice putem formalnih dokumenata, prilagođenu stvarnim potrebama stanovništva.

10. Naučene lekcije - preporuke

Konkretno, još uvijek se sumiraju rezultati nakon prve faze primjene ove akcije. 400 formiranih predmeta za manje od šest mjeseci je zavidna cifra, koja je podrazumjevala punu angažovanost i posvećenost zaposlenih. Glavne prepreke na koje smo nailazili u početku su problemi u koordinaciji između organa, zatim nedostatak stručnog kadra za obavljanje premjera objekata kao i problemi prilikom tretiranja objekata koji se ne nalaze u područjima koja su pokrivena planskim dokumentima. Takođe, period kada smo počeli sa implementacijom prakse je predstavljao problem, jer se početak implementacije prakse odvijao pred samu turističku sezonu. Dakle, tajming i nedostatak ljudstva su predstavljali glavne prepreke. Pouka koju smo izvukli iz svega je da se akcija mora nastaviti bez obzira na sezonski karakter ciljne grupe sa kojom se radi, te da bi trebalo investirati u osposobljavanje i povećanje broja službenika koji će u budućnosti biti zaduženi za sprovođenje ove prakse. Dakle, formula za uspjeh bi glasila: odlučnost i odgovornost rukovodilaca, posvećenost i stručnost zaposlenih, dobra saradnja među organima, korektan odnos i kvalitetna komunikacija sa građanstvom i rezultati neće izostati.

Proširenje obuhvata poreskih obveznika kroz uručenje poreskih rješenja na terenu i “inspekcijski nadzor” nepokretnosti

NAZIV JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

Opština Tivat

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave:

Opština Tivat nalazi se u centralnom dijelu Bokokotorskog zaliva i zahvata površinu od 46 km². Prema podacima sa posljednjeg popisa ukupan broj stanovnika je 14031. Glavna privredna grana je turizam.

Skupština opštine ima 32 odbornika u Opštini Tivat je zaposleno ukupno 99 službenika i namještenika. U taj broj uračunato je 7 pripravnika koji su primljeni na određeno vrijeme zbog odrađivanja pripravnčkog staža. U Opštini Tivat posljednjih godina sprovedena je opsežna aktivnost na izradi planske dokumentacije. Donešen je PUP, usvojen je veći broj detaljnih planova, studija lokacije i urbanističkih planova, državnih studija lokacije, što je stvorilo pravnu pretpostavku da se krene sa intezivnijom izgradnjom objekata. Izgradnjom Porto Montenegro –luksuzne marine za mega jahte sa svim pratećim sadržajima, Tivat postaje prepoznatljiv turistički i nautički centar. U toku je realizacija još dva značajna projekta Luštica Development –integrirano turističko naselje sa 8 hotela sa golf igralištem, vilama i apartmanima, Qatary Diar- izgradnja wellness i spa resorta na području uvale Pržno (Plavi horizonti). U opštini je u toku izgradnja treće faze kanalizacionog sistema za područje Radovića, Đuraševića i Krašića kao i rješavanje problema vodosnabdijevanja poluostrva Luštica, u vrijednosti od 11 miliona eura.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete: Jasmina Pejović

Pozicija u jedinici lokalne samouprave: Šef Odjeljenja lokalnih javnih prihoda

Kontakt adresa: Opština Tivat Sekretarijat za finansije i ekonomski razvoj

Telefon: 069/810-655 032/ 661-320

E-mejl: jpejovic@t-com.me

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Efikasno ubiranje lokalnih prihoda bio je i ostao jedan je od prioriteta u radu organa lokalne uprave u čijoj je to nadležnosti. Da bi se to realizovalo, pretpostavka je postojanje dobre baze podataka s posebnim osvrtom na bazu podataka za utvrđivanje poreza na nepokretnosti. Ono što je bio problem da se to ostvari jesu nepotpuni i neblagovremeni katastarski podaci kao i nedostatak finansijskih sredsata da se napravi sveobuhvatni popis objekata sa mjerenjem površine svakog pojedninačnog objekta.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Nakon izlaganja novog Katastra nepokretnosti koje je u Tivtu trajao od 1996-2001. godine i u kome su svi objekti avionski i u 90% slučajeva etažno snimljeni novoizgrađeni i dograđeni objekti su evidentirani samo na zahtjev stranke. Kako etažno snimanje predstavlja znatan finansijski izdatak a ne postoji zakonska obaveza za to, građani tu obavezu izbjegavaju .

Kako je opština Tivat - opština u kojoj je izražena gradnja imamo potrebu stalnog usaglašavanja poreske baze sa podacima sa terena. Problem djelimično prevazilazimo uvidom u projekte kod nadležnog Sekretarijata ali ne i u potpunosti iz razloga što projektovano stanje odnosno na koje je izdata građevinska dozvola često odstupa od izvedenog stanja na terenu.. Opština Tivat je i do sada prepoznata kao jedna od opština koja prihvata nove izazove. inovacije i koja želi da stalno usavršava svoje metode rada kako bi postal moderna i efikasna lokalna samouprava.

Iz tog razloga opština Tivat je i utvrdila novu praksu Proširenje obuhvata poreskih obveznika kroz podjelu poreskih rješenja na terenu uz istovremeni “inspekcijski pregled” nepokretnosti.

3. Ciljevi dobre prakse

Cilj je:

- povećanje poreske baze tj. oporezivanje što većeg broja poreskih obveznika, povećanje ukupnog finansijskog zaduženja a samim tim i naplate poreza na nepokretnost
- zapošljavanje sezonske radne snage
- smanjenja troškove dostave
- omogućavanje građanima seoskih i izvangardskih područja da u njihovom domu izvrše uplatu poreza na nepokretnost i turističke takse putem ovjerenih i evidentiranih priznanica

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativa je još 2003.godine potekla od Sekretara za Finansije i budžet kada je jedinicama lokalne samouprave zakonom data obaveza i odgovornost oku uvođenja i naplate poreza na nepokretnost. U godinama koji su uslijedele usavršavana je strategija za sprovođenje "podjele poreskih rješenja uz istovremeni inspekcijski pregled istih". Praksa je pokazala da smo bili u pravu i da se kat. podaci u velikoj mjeri ne slažu sa podacima na terenu i da ih je potrebno neprestano usaglašavati i korigovati.

Osim podjele poreskih rješenja i kontole dograđenih i novoigrađenih objekata u svrhu povećanja poreske baze dostavljači sa sobom nose priznanice i omogućavaju građanima seoskih i izvangradskih područja da obavezu uplate poreza na nepokretnost i turističke takse što lakše i jednostavnije obave. Svakoga dana sakupljen novac sa terena na osnovu prethodno ovjerenih, edvidentiranih I potpisanih priznanica se predaje blagajniku koji vrši uplatu sredstava u banci na žiro račun opštine.

5. Realizacija dobre prakse

Aktivnost podjele poreskih rješenja uz istovremeni svojevrstni inspekcijski nadzor započinje štampanjem poreskih rješenja od strane službenika u Sekretarijatu. Nakon toga slijedi spajanje svih rješenja jednog poreskog obveznika jer jedan obveznik može da ima više objekata (kuću, garažu, pomoći objekat, zemljište) a zatim spajanje sa rješenjima za turističku taksu za istog obveznika. Sva rješenja se svrstavaju po katastarskim opštinama a zatim po kat.parcelama.Svim nekretninama u opštini Tivat je pridružen katastarski broj a za svako poresko zaduženje znamo tačno na koju se nekretninu odnose. To i u slučajevima kada poreski obveznik nije u katastarski vlasnik (zbog nemara, greške ili slično kada se vlasnik nije uknjižio). U napomeni je to evidentirano pa dostavljač tačno zna za koju nepokretnost se odnosi rješenje o porezu.

Aktivnosti oko uparivanja katastarske i poreske baze su započele još 2004. godine i trajale su par godina.

U svrhu podjele poreskih rješenja opština Tivat je podijeljena u 9 reona a za podjelu rješenja angažuje se sezonska radna snaga (student i učenici završnih razreda srednjih škola) i sa njima se sklapa ugovor o dijelu.

Svi prođu obuku kako kancelarisku, tako i terensku.

Radi lakšeg i jedino mogućeg snalaženja na terenu dostavljači dobiju katastarske mape na kojima su ucrtani objekti sa brojevima kat.parcela koje naravno odgovaraju brojevima na poreskim rješenjima.

Dostavljači se savjetuju da prije nego krenu na teren dobro prouče kartu i da za reon koji planiraju da obiđu, pripreme poreska rješenja i da ih zatim slože prema redoslijedu na karti. Na taj način skraćuju vrijeme podijele jer tačno znaju vlasnika nepokretnosti i prije nego zakucaju na vrata. Prije nego uruče poresko rješenje savjetujemo ih da vizuelno procjene da li oporezovana površina odgovara površini na terenu.To je nekada teško procijeniti i zato imaju stalnu kancelarisku-telefonsku podršku na način da im ukažemo na koliko se etaža odnosi određena površina i kolika je površina svake etaže.

Ukoliko posumnjaju da stvarna površina ne odgovara oporezovanoj površini, da se objekat vodi kao "objekat u izgradnji" a radi se o stambenom objektu koji se koristi

i koji je završen dužni su to prijaviti. Nekada mogu sami procijeniti da je dograđen sprat, potkrovlje.. a ako ne, promjene prijavljuju ovlaštenom službeniku koji na teren upućuje komisiju kako bi i zmjerila objekat i izvršila bodovanje njegovog kvaliteta.

Za svaku prijavljenu nadogradnju, novogradnju i duge promjene kao naprimjer da bodovi kvaliteta u poreskom rješenju ne odgovaraju stvarnom stanju, podaci u pogledu obveznika i sl., dostavljači osim redovne zarade koje je ugovorena ugovorom dobijaju i dodatnu novčanu stimulaciju.

Proces podjele poreskih rješenja na ovakav način je započeo još 2003. godine sa preuzimanjem nadležnosti lokalnih uprava oko utvrđivanja poreza na nepokretnost a sam proces (sobzirom da se pokazao izuzetno uspješnim) se nastavlja iz godine u godinu.

Jedini problem u realizaciji ove prakse nekad je bio kako izvršiti izbor pravih, vrijednih i snalažljivih dostavljača No obzirom da se sa ovakvim načinom podjele rješenja nastavlja iz godine u godinu, dostavljače koji se nijesu snašli u prethodnoj godini ponovo ne angažujemo već izvršioce koji su dobro i savjesno odradili svoj posao u prethodnoj godini.

Građani se putem lokalnog radija obavještavaju da će u određenom periodu biti izvršena podjela poreskih rješenja od strane lica koja sa sobom nose identifikacione bedževe i ovlaštenja za obavljanje tih poslova. Za podjelu rješenja za određena područja koriste se i kancelarije mjesnih zajednica što podrazumijeva da se prethodno obave konsultacije sa rukovodstvom te mjesne zajednice a obavještenja se stavljaju i na oglasnim tablama u Mjesnim zajednicama Takođe se na građane apeluje da pruže pomoć na terenu našim izvršiocima. Informacije o podjeli rješenja daju se i na opštinskom web sajtu.

6. Rezultati dobre prakse

Ovakav način podjele doprinosi pravičnijem i realnijem utvrđivanju poreza, proširivanjem poreske baze, iznosa ukupnog finansijsko zaduženja a samim tim i povećanom procentu naplate poreza na nepokretnost i turističke takse. Valja napomenuti da Sekretarijat odnosno Odjeljenje za naplatu lokalnih prihoda koristi, već par godina, sve zakonom dozvoljene mjere za prinudnu naplatu lokalnih prihoda. To ima direktnog uticaja na dobro punjenje budžeta i redovno servisiranje svih obaveza.

Od ovoga u krajnjem, imaju koristi svi građani Tivta jer bolja naplata poreza znači dobrobit za sve. Plaćeni porez se vraća lokalnoj zajednici kroz ulaganje u razne investicije, ovo naročito ako se ima u vidu da 50% budžeta čine izdaci za kapitalni budžet. Procenat naplate za porez na nepokretnosti u 2011 godini. bio je 85, 27%

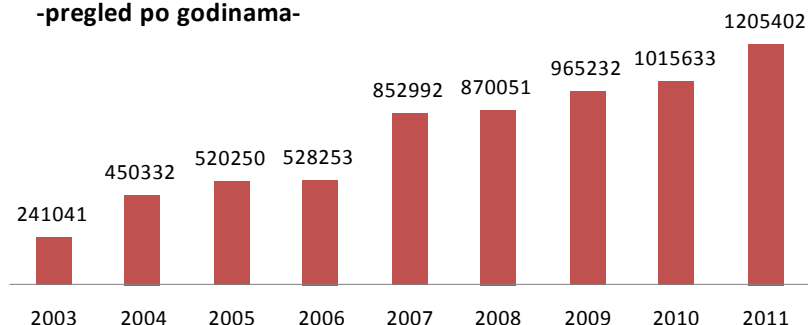
Svake godine se pravi izvještaj o broju uručenih rješenja, o naplaćenom porezu kao i evidencija novoizgađenih tj. novooporezovanih objekata kao i broju nadograđenih objekata Evidenciju vodi služba poreza na nepokretnost.

Broj novooporezovanih objekata za period 2008-2012 god.

Godina	2008	2009	2010	2011	2012
Novoizgrađeni objekti	28	27	20	14	25
Dograđeni objekti	128	143	65	89	77

Naplata poreza

-pregled po godinama-

Na svim skupovima koji imaju temu porez na nepokretnost i sl. teme ukazujemo službenicima drugih opština na prednosti ovakvog načina podjele poreskih rješenja.

Na tu temu je na radionici održanoj u hotelu "Palma" u Tivtu u periodu od 13-15 marta ove godine, u kome je učešće uzelo većina crnogorskih opština, predstavica naše opštine, održala prezentaciju pod naslovom "Unaprijedi sistem podjele poreskih rješenja".

Prisutni su sa oduševljenjem pozdravljaju ovaj primjer dobre prakse ali su uglavnom izražavali bojazan od uvođenja ovakvog načina podjele u njihovim opštinama, navodeći razne razloge.

Za sada imamo informaciju da je opština Kotor od ove godine slijedila primjer podjele poreskih rješenja opštine Tivat.

Kao što je već kroz određena poglavlja rečeno ova dobra praksa dovela je do povećanja poreske discipline poreskih obveznika, do proširenja i usklađivanja baze podataka sa stvarnim stanjem na terenu. Sve to ima za posljedicu povećan stepen naplate lokalnih prihoda dobro punjenje budžeta. Opština Tivat nije korisnik sredstava iz Egalizacionog fonda, pa je mnogo važno da što više naplati svoje izvorne prihode. Zadnjih godina opština Tivat je jedna od rijetkih u Crnoj Gori koja redovno servisira sve korisnike budžeta, gdje nije bilo kašnjenja u isplati plata zaposlenim u lokalnoj upravi i javnim preduzećima i ustanovama. U vrijeme ekonomske krize nastavljeno je sa izgradnjom važnih infrastrukturnih objekata. To sve nije moguće bez dobrog domaćinskog poslovanja i ulaganja napora da se lokalni prihodi blagovremeno i u visokom procentu naplate.

7. Resursi

Analiza troškova je pokazala da je ovakav vid štampanja i podjele poreskih rješenja jeftiniji i efikasniji od podjele rješenja uz pomoć Pošte.

Kao što znamo sve opštine imaju troškove oko štampe i podjele poreskih rješenja. Cijena štampe i dostave jednog poreskog rješenja kod Pošte iznosi 0.75€ u Crnoj Gori i 3.1€ izvan Crne Gore. Uzimajući u obzir broj rješenja poreza na nepokretnost kao i adrese njihovog boravka opština Tivat bi za ovaj posao platila Pošti tridsetark hiljada €. U 2012.godini troškovi štampe, dostave, plaćenog stimulansa i dostava putem pošte jednog dijela rješenja iznose desetak hiljada €

Po ugovoru koji pošta nudi imaju obavezu dva pokušaja uručjenja. Na ovaj način se drugim opštinama vrati veliki broj neuručjenih rješenja.

Naši dostavljači obidu obveznika onoliko puta koliko je potrebno dok ga ne nađu tako da je postotak uručjenja sa jednim manjim brojem koja šeljemo poštom (porez na zemljište za obveznike koji ne žive u Tivtu, porez za objekte koji su u izgradnji ...) 99% (ako se izuzme nekih 300 rješenja poreza na zemlju koja se odnose na davno umrla ili nepoznata lica) . Onaj 1% neuručjenih se odnosi na obveznike koji nijesu dolazili u toku ljetnjih mjeseci a pošta se vratila sa naznakom "obavješten". Zakonski se takva rješenja smatraju uručjenim ali suštinski nijesu.

8. Održivost dobre prakse

Ovakav način podjela poreskih rješenja će se nastaviti i narednih godina a izvori će biti redovni prihodi opštine.

Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobrupraksu.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Da bi druge opštine primjenile našu praksu potrebna je samo volja, rad i dobra organizacija posla. Opština Tivat je spremna da pruži ostalim opštinama bilo koji vid pomoći u realizaciji ove prakse.

10. Naučene lekcije - preporuke

Da bi sprovođenje ove ideje bilo što uspješnije trebalo bi izvršiocima ponuditi veći stimulus za svaku prijavu koja uvećava poresku bazu i poresko zaduženje kako bi bili što više motivisani.

Izdavači

ZAJEDNICA OPŠTINA CRNE GORE
UNION OF MUNICIPALITIES OF MONTENEGRO

Organizacija za evropsku
bezbjednost i saradnju
Misija u Crnoj Gori

Štampa

Štamparija „Artgrafika“, Podgorica

Tiraž

100

Podgorica, 2013.

Organizacija za evropsku
bezbjednost i saradnju
Misija u Crnoj Gori

Misija OEBS-a u Crnoj Gori
Bul. Svetog Petra Cetinjskog 1a,
81000 Podgorica
tel. 020 406 401
fax. 020 406 431
e-mail: omim@osce.org

Zajednica opština Crne Gore

Zajednica opština Crne Gore
Tel: 020 620 097 ili 620 123
Fax: 081 620 123
e-mail: uom@t-com.me